

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA SPOLEČENSKÝCH VĚD

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Veronika Rábová

Šternberk a okolí v letech 1968–1989

Olomouc 2020

vedoucí práce: Mgr. Pavel Krákora, Ph.D.

Anotace

Tato diplomová práce se primárně zabývá školstvím ve Šternberku a jeho okolí v letech 1968–1989. Konkrétně politickým a kulturním rozsahem a jeho dopadem na školství a vzdělávání. Uvedené období mělo vliv nejen na samotné pedagogy, ale i na myšlení a výchovu žáků. Práce vychází zejména z dobových školních kronik, které zachycují autenticitu. Cílem této práce je snaha přiblížit historickou epochu, která byla zastíněna rozmachem socialismu, a její vliv na fungování škol.

Annotation

This thesis deals with education in Šternberk and its surroundings in the years 1968–1989. Specifically it focuses on the political and cultural range and its impact on education. The era mentioned not only influenced the teachers but also the thinking and bringing up the pupils. The thesis is based especially on school chronicles of the time which are authentic. The aim of this thesis is the effort to introduce the historical era that was in the shadow of socialism and its impact on the functioning of schools.

Klíčová slova: škola, Šternberk, 60. léta, 70. léta, 80. léta

Keywords: school, the town of Šternberk, the 1960s, the 1970s, the 1980s

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne

Podpis.....

Poděkování

Děkuji Mgr. Pavlu Krákorovi, Ph.D., za odborné vedení magisterské diplomové práce, konzultace a cenné rady při psaní této práce. A poděkování patří také všem, kteří mě podporovali po celou dobu mého studia.

Obsah

ÚVOD	7
1 POLITICKÁ SITUACE V ČESKOSLOVENSKU	10
1.1 Politická situace konce 60. let v Československu	10
1.2 Politická situace v 70. letech v Československu	15
1.3 Politická situace v 80. letech v Československu	19
2 VÝVOJ ŠKOLSTVÍ VE ŠTERNBERKU A OKOLNÍCH OBCÍCH	23
2.1 Vývoj školství koncem 60. let	23
2.1.1 Základní devítiletá škola Svatoplukova ve Šternberku	23
2.1.2 Základní devítiletá škola Dr. Hrubého ve Šternberku	27
2.1.3 Základní devítiletá škola Generála Svobody ve Šternberku.....	27
2.1.4 Gymnázium ve Šternberku	29
2.1.5 Základní devítiletá škola Bohuňovice	31
2.1.6 Základní devítiletá škola Dolany	31
2.2 Vývoj školství v 70. letech	33
2.2.1 Základní devítiletá škola Svatoplukova ve Šternberku	34
2.2.2 Základní devítiletá škola Dr. Hrubého ve Šternberku	38
2.2.3 Základní devítiletá škola Generála Svobody ve Šternberku.....	42
2.2.4 Gymnázium ve Šternberku	47
2.2.5 Základní devítiletá škola Bohuňovice	52
2.2.6 Základní devítiletá škola Dolany	52
2.3 Vývoj školství v 80. letech	56
2.3.1 Základní škola Svatoplukova ve Šternberku	56
2.3.2 Základní škola Dr. Hrubého ve Šternberku	59
2.3.3 Základní škola Generála Svobody ve Šternberku	63
2.3.4 Gymnázium ve Šternberku	65
2.3.5 Základní škola Bohuňovice	68
2.3.6 Základní škola Dolany	70

3	KULTURA	75
4	PRAKTICKÁ ČÁST	80
	Exkurze městem Šternberk: Šternberk – město hodin.....	80
	ZÁVĚR	88
	SEZNAM PRAMENŮ A POUŽITÉ LITERATURY	92
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	97
	PŘÍLOHY	98

Úvod

Současná doba je dynamická a rychle se mění. Toto tvrzení lze užít o jakékoliv oblasti, včetně školství. Učitelé i žáci využívají ve vyučování nejmodernějších pomůcek, změnilo se také metody vyučování. Některé věci zůstaly ale neměnné, například začátek školní výuky v osm hodin. Naši rodiče si jistě pamatují svá školní léta za socialismu. Ale pro většinu současných žáků a studentů by jistě bylo nepředstavitelné učit se dle tehdejších předloh a způsobem jako před 50 lety. Proto si myslím, že je zajímavé se ohlédnout do let minulých alespoň touto formou. Prvomájové či lampionové průvody, oslovování učitelů soudružko či soudruhu, tvorba třídních nástěnek s náměty Velké říjnové socialistické revoluce, Vítězného února 1948 či Osvobození ČSSR Rudou armádou, zákaz výuky náboženství a mnoho dalšího. Přesně tak by se dalo charakterizovat školství v době před listopadem 1989.

Období, které jsem si vybrala, bývá také nazýváno „*věkem nehybnosti*“, ve kterém docházelo k potlačování práv, svobody a názoru jedince. Hlavní slovo měl stát, v našem případě všemocná KSČ, která ve společnosti hrála vedoucí úlohu. Tu jí zaručovala ústava a jejímu názoru bylo podřízeno veškeré dění ve státě. I tehdejší volby do zastupitelských sborů všech stupňů byly ryze formální záležitostí, jelikož byli voleni pouze kandidáti Národní fronty. Nezávislý kandidát se voleb zúčastnit nemohl. Československo bylo satelitem Sovětského svazu, který o všech důležitých věcech rozhodoval. Méně důležité věci rozhodovaly centrální orgány z Prahy, protože Československo bylo státem výlučně řízeným z centra. V totalitním režimu hrálo školství důležitou roli. Hlavním cílem škol, které byly samozřejmě pod vedením KSČ, bylo z psychologického hlediska ovlivňovat myšlení a psychiku mladé generace. Příprava mládeže pro určitou profesi byla vedena v duchu vědeckého světového názoru, s ideami socialistického vlastenectví, marxismu-leninismu. Z těchto důvodů bylo naprosto vše totalitnímu režimu podřízeno. Což dokládá citát „*Vzdělávání a výchova byly na všech stupních usměrňovány podle potřeb totalitního režimu*“.¹

---

¹ JEŽEK Václav. - PROKŠ, Pavel. - LUKEŠ, Karel. *Čas normalizace: Československo v letech 1968–1989: Učební text pro výuku dějepisu v 7. a 9. ročníku základní školy*. Praha: Fortuna, 1991, s. 20.

Text diplomové práce částečně navazuje na moji předchozí bakalářskou práci *Šternberk a okolí po druhé světové válce*. V této práci jsem se zaměřila na historii, politickou situaci a školství v období před válkou, za druhé světové války a následně až do roku 1948. Nyní na dané téma navazuji s dvacetiletým odstupem diplomovou prací *Šternberk a okolí v letech 1968–1989*. Rok 1968 jsem si vybrala z důvodu, že se jedná o důležitý a nezapomenutelný milník v historii našich dějin. A právě proto mě zajímalo, jakým směrem se po tomto roce školství ubíralo. Diplomová práce zachycuje ucelený obraz školství v uvedených letech, v politické souvislosti takzvaného „Pražského jara“ a období takzvané „normalizace“, a také kulturní obraz doby. V jednotlivých částech práce usiluji o podrobný popis tří základních škol ve Šternberku, v Bohuňovicích, v Dolanech a Gymnázia ve Šternberku. Školy byly vybrány podle následujícího klíče. Jelikož pocházím ze Šternberka, kde jsem i absolvovala praxe během svého studia na Pedagogické fakultě v Olomouci, tak jsem si vybrala veškeré základní školy, co se zde nachází, a také gymnázium. Základní školy mimo Šternberk byly zvoleny na základě dvou faktů, které musely být splněny. Za prvé se na těchto školách musel vyučovat i druhý stupeň a za druhé se muselo jednat o školy do 10 km od Šternberka. Tuto definici naplnily dvě základní školy v Bohuňovicích a Dolanech.

Diplomová práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. První kapitola popisuje politickou situaci v Československu od roku 1968 do roku 1989. Doménou je druhá kapitola, jejímž obsahem je podrobný popis činnosti základních škol ve Šternberku, základní školy v Bohuňovicích, v Dolanech a Gymnázia ve Šternberku. Třetí kapitola charakterizuje soudobou kulturu. Poslední kapitola zahrnuje praktickou část, metodiku práce, která by mohla být využita v pedagogické praxi, edukaci nebo i navázání další vysokoškolské práce. Diplomová práce je doplněna obrazovými přílohami, jedná se například o vybrané stránky z kronik, aby došlo k vytvoření představy, jakým stylem byly dochované kroniky napsány.

Hlavním zdrojem diplomové práce se staly archivní materiály, především se jedná o dochované školní kroniky vybraných škol. Tyto kroniky jsou důležitým a cenným pramenem, jelikož zachycují autenticitu daných škol v daném období. Samotné kroniky jsou napsány rukou ředitelů či jejich zástupců. Kroniky jsou psány srozumitelně, jen u některých z nich vidím nedostatky, jako příklad uvedu neočíslování stránek. Bohužel ne všechny kroniky se dochovaly v plném rozsahu, ale i přesto poskytly představu, jak to za minulého režimu probíhalo na základních školách a gymnáziu. Tyto primární

dobové materiály byly doplněny literaturou, která se daným obdobím zabývala a popisovala je. Je také nutné podotknout, že dostupné prameny mohou být neúplné, nepravdivé nebo ovlivněné danou dobou. I přesto mají svůj význam a cenu.

1 Politická situace v Československu

1.1 Politická situace konce 60. let v Československu

Od poloviny 60. let minulého století se v Československu prohlubovaly „rozpory, jednak uvnitř režimu i mezi jeho představiteli, zejména však mezi částí komunistických funkcionářů a společností se rozrostly natolik, že jejich řešení se stalo nezbytné“². Všichni ti, co režim kritizovali a hlásali nové myšlenky, patřili mezi „reformisty“³. Rozpory ve společnosti byly způsobeny jednak hospodářskou krizí, která Československo postihla v letech 1962–1964, jednak i krizí společenskou, ve které se prolínaly vlastní zkušenosti občanů se socialismem a zkušenosti z každodenního života.⁴ Toto hnutí postupem času nabývalo na síle a nakonec se prosadilo jak do vedení KSČ, tak i v její členské základně.

Ke střetu reformních komunistů se stalinisty reprezentovanými soudruhem A. Novotným, v té době prvním tajemníkem ÚV KSČ a prezidentem republiky, a jeho spolupracovníky, došlo v prosinci 1967 na plenárním zasedání ÚV KSČ. Toto plenární zasedání ÚV KSČ nebylo do konce roku ukončeno a pokračovalo i v lednu 1968. Výsledkem tohoto zasedání bylo odvolání soudruha A. Novotného z funkce prvního tajemníka ÚV KSČ a zvolení soudruha A. Dubčeka.⁵ V březnu 1968 byl prezidentem republiky zvolen soudruh L. Svoboda, který v dubnu 1968 jmenoval novou vládu v čele se soudruhem O. Černíkem. V té době odstoupili ze svých funkcí i další vrcholní představitelé režimu a byli nahrazeni novými lidmi.⁶

Nejdůležitějším výsledkem práce reformistů v čele s A. Dubčekem bylo přijetí takzvaného „Akčního programu KSČ“, tedy „pomyslného jízdního řádu připravovaných reform“,⁷ který v politické oblasti prosazoval změny v politice KSČ a demokratizaci

---

² KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1967–1969*. Praha: SPN, 1993, s. 5.

³ BĚLINA, Pavel a kolektiv. *Kronika Českých zemí*. Praha, Fortuna Print, 2003, s. 795.

⁴ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1967–1969*. Praha: SPN, 1993, s. 5.

⁵ BĚLINA, Pavel et al. *Dějiny země Koruny české. II., Od nástupu osvícenství po naši dobu*. Praha: Paseka, 2003, s. 282-283.

⁶ PERNES, Jiří. *Československo 1946–1992*. Praha: Albatros, 1997, s. 36-37.

⁷ EMMERT, František. *ROK 1968 v Československu*. Brno: Clio, 2017, s. 33.

společnosti, kterou charakterizovalo Dubčekovo heslo „*socialismus s lidskou tváří*“.⁸ V ekonomické oblasti požadoval vytvoření tržních vztahů s regulační funkcí státu. Lidé byli hodně aktivní, např. byl založen první nezávislý odborový svaz – Federace lokomotivních čet, vznikl Klub 231, který soustředil bývalé politické vězně, nebo klub KAN (Klub angažovaných nestraníků), byla obnovena činnost Sokola, Junáka a Skautu.⁹ Národní shromáždění schválilo tři důležité zákony, a to *zákon o Československé federaci*, *zákon o soudní rehabilitaci a novelu tiskového zákona*,¹⁰ která stanovila, že cenzura je nepřípustná. Tento „*obrodný proces*“,¹¹ se ale nelíbil pravověrným komunistům, tedy zastáncům tvrdého stalinského kurzu, jak ve straně, tak i ve společnosti. Ke střetu reformních komunistů se stalinisty došlo na květnovém zasedání ÚV KSČ. „Dubčekovci“ na něm prosadili konání mimořádného sjezdu KSČ (9. 9. 1968), stalinisté v politické rezoluci prosadili názor, který varoval před „*nebezpečím pravcového antikomunismu a nutnosti upevnění vedoucí úlohy strany*“.¹² Povzbuzeni tímto úspěchem stalinisté uspořádali 19. 6. 1968 v Praze-Ruzyni celostátní aktiv Lidových milicí, který kritizoval Dubčekovo vedení KSČ.¹³ Na tuto nátlakovou akci ze strany pravověrných komunistů zareagovali příznivci „obrodného procesu“ tak, že L. Vaculík sepsal manifest „*Dva tisíce slov*“,¹⁴ který odsoudil nejenom pravověrní komunisté, což se dalo očekávat, ale bohužel i nové vedení KSČ v čele s Dubčekem, podle něhož se manifest obrací „*proti nové politice strany a vlády*“,¹⁵ což se nečekalo.

Tento vývoj ve straně i společnosti po lednu 1968 byl trnem v oku především vedoucím představitelům Sovětského svazu, ale i vedoucím představitelům ostatních zemí

---

⁸ PERNES, Jiří. *Československo 1946–1992*. Praha: Albatros, 1997, s. 37.

⁹ ČORNEJ, Petr a kol. *Kdy, kde, proč & jak se to stalo v českých dějinách: 100 událostí, které dramaticky změnilly naši historii*. Praha: Reader's Digest Výběr, 2001, s. 406-407.

¹⁰ BUCHVALDEK, Miroslav a kolektiv. *Československé dějiny v datech*. Praha: Svoboda, 1986, s. 539.

¹¹ BĚLINA, Pavel et al. *Dějiny zemí Koruny české. II., Od nástupu osvícenství po naši dobu*. Praha: Paseka, 2003, s. 281

¹² SÍGL, Miroslav. *Události pravdy, zrady a nadějí: (1967–1971)*. Třebíč: Akcent, 2009, s. 68.

¹³ HROCH, Miroslav et al. *Politické dějiny světa v datech. Díl 2*. Praha: Svoboda, 1980, s. 100

¹⁴ PERNES, Jiří. *Československo 1946–1992*. Praha: Albatros, 1997, s. 37.

¹⁵ Tamtéž, s. 75.

sovětského bloku. Uskutečnilo se několik schůzek vedoucích představitelů socialistických zemí, jejichž výsledkem byla vždy kritika poměrů v Československu. Tento nátlak, především ze strany Sovětského svazu, se neustále stupňoval. Jasně varování našim představitelům přišlo z Moskvy, kde se začátkem července 1968 setkal soudruh L. I. Brežněv s maďarskými komunisty a při jejich vzájemném setkání vývoj v Československu přirovnal k událostem v Maďarsku z roku 1956. Na tomto setkání řekl: „*Nám nemohou být a nikdy nebudou lhostejné osudy výstavby socialismu v jiných zemích, společná věc socialismu a komunismu na Zemi*“.¹⁶ Na přelomu července a srpna 1968 proběhlo v Čierné nad Tisou dvoustranné jednání mezi československou delegací vedenou soudruhem A. Dubčekem a sovětskou delegací vedenou soudruhem L. I. Brežněvem. Toto jednání nebylo zakončeno žádnou písemnou dohodou. Bylo sděleno jediné, že dne 3. 8. 1968 se v Bratislavě bude konat schůzka s ostatními socialistickými státy. Napětí mezi Československem a Sovětským svazem se stále stupňovalo, především díky sovětskému vedení, které tomu československému vyčítalo, že neplnilo sliby z Čierné a adekvátně nereagovalo na protisovětské útoky v domácím tisku. V noci z 20. na 21. 8. 1968 vojska Sovětského svazu, Německé demokratické republiky, Polské lidové republiky, Maďarské lidové republiky a Bulharské lidové republiky překročila státní hranice Československa. Předsednictvo ÚV KSČ přijalo prohlášení: „*Všemu lidu Československé socialistické republiky*“,¹⁷ ve kterém sdělilo, že k intervenci došlo bez vědomí prezidenta republiky, vlády, Národního shromáždění a prvního tajemníka ÚV KSČ. Čelní představitelé KSČ v čele s Dubčekem byli zatčeni a násilně odvezeni do Moskvy.

V této hektické době se podařilo svolat mimořádný XIV. sjezd KSČ,¹⁸ jehož delegáti se zcela jednoznačně vyslovili pro odchod cizích vojsk z našeho území. Ulicemi československých měst otráasaly bouřlivé demonstrace a docházelo ke střetům s okupanty, které byly největší v Praze. Pravověrní soudruzi v čele se soudruhem A. Indrou se pokusili vytvořit „*dělnicko-rolnickou vládu*“,¹⁹ to se jim ale nepovedlo. Do Moskvy odletěl

---

¹⁶ BĚLINA, Pavel a kolektiv. *Kronika Českých zemí*. Praha, Fortuna Print, 2003, s. 799.

¹⁷ SÍGL, Miroslav. *Události pravdy, zrady a nadějí: (1967–1971)*. Třebíč: Akcent, 2009, s. 115.

¹⁸ BUCHVALDEK, Miroslav a kolektiv. *Československé dějiny v datech*. Praha: Svoboda, 1986, s. 540.

¹⁹ BĚLINA, Pavel a kolektiv. *Kronika Českých zemí*. Praha, Fortuna Print, 2003, s. 796.

prezident republiky L. Svoboda a další představitelé státu, mimo jiné i G. Husák. V Moskvě proběhla jednání s československou delegací. Při těchto jednáních byl na československé představitele činěn brutální nátlak a výsledkem těchto „přátelských jednání“ byl „*Moskevský protokol*“, který z československé delegace podepsali všichni kromě F. Kriegela.²⁰

Moskevský protokol mimo jiné závazky např. uznal realitu vstupu vojsk na naše území, zneplatnil mimořádný sjezd KSČ a žádal zrušení KAN a K 231. V říjnu 1968 Národní shromáždění schválilo „*Smlouvu o podmínkách dočasného pobytu sovětských vojsk na území Československé socialistické republiky*“.²¹ V listopadu 1968 proběhlo zasedání ÚV KSČ, které zrušilo mimořádný sjezd KSČ a schválilo rezoluci proti antisocialistickým silám a pravicovému oportunistu. Toto zasedání znamenalo začátek konce obrodného procesu a začátek „*normalizace*“.²² Rok 1969 začal velmi smutně, a to sebeupálením studenta Filozofické fakulty UK v Praze J. Palacha.²³ Tímto svým hrdinským a současně zoufalým činem chtěl vyburcovat národ z letargie, která ho postupně po srpnové okupaci 1968 zachvátila. Jeho pohřeb se stal celonárodní tichou manifestací proti sovětské okupaci a proti návratu starých pořádků.

Nespokojenost veřejnosti propukla koncem března roku 1969, kdy probíhalo mistrovství světa v hokeji ve švédském hlavním městě Stockholmu. Na tomto mistrovství světa československá reprezentace dvakrát porazila „sbornou“, tedy reprezentaci Sovětského svazu. Po druhém vítězství obyvatelé českých a slovenských měst vyrazili do ulic a oslavovali vítězství, které brali jako satisfakci a náplast za srpen 1968. Největší dav se shromáždil v Praze na Václavském náměstí. Zde příslušníci StB zneužili radosti lidí a iniciovali útok na kancelář sovětské letecké společnosti Aeroflot, která byla zdemolována.²⁴ Po tomto útoku na kancelář Aeroflotu pravověrní soudruzi podporovaní

---

²⁰ ČORNEJ, Petr a kol. *Kdy, kde, proč & jak se to stalo v českých dějinách: 100 událostí, které dramaticky změnilly naši historii*. Praha: Reader's Digest Výběr, 2001, s. 407, 409.

²¹ BĚLINA, Pavel a kolektiv. *Kronika Českých zemí*. Praha, Fortuna Print, 2003, s. 801.

²² Tamtéž, s. 801.

²³ ČORNEJ, Petr a kol. *Kdy, kde, proč & jak se to stalo v českých dějinách: 100 událostí, které dramaticky změnilly naši historii*. Praha: Reader's Digest Výběr, 2001, s. 407.

²⁴ BĚLINA, Pavel a kolektiv. *Kronika Českých zemí*. Praha, Fortuna Print, 2003, s. 803.

Sovětským svazem přešli do útoku. Dne 17. 4. 1969 na zasedání ÚV KSČ byl odvolán soudruh A. Dubček a prvním tajemníkem ÚV KSČ byl zvolen soudruh G. Husák.²⁵

K poslednímu většímu protestu proti novým pořádkům „normalizace“ došlo 21. 8. 1969, tedy v den prvního výročí okupace Československa. V ten den občané hromadně vyšli do ulic, aby vyjádřili svůj nesouhlas s okupací země a s jejím vývojem po 21. 8. 1968. Proti demonstrantům byla nasazena armáda, policie a příslušníci lidových milicí.

Ve větších městech jako byla Praha, Brno či Liberec demonstrace přerostly v krvavé střety s represivními složkami. Výsledkem těchto střetů byli 4 mrtví.²⁶ Brutalita represivních složek byla do té doby nevídaná a zásadním způsobem přispěla k zastrašení národa.

Hned na druhý den, 22. 8. 1969, předsednictvo Federálního shromáždění schválilo zákon číslo 99/1969 Sb., tak zvaný „pendrekový zákon“, který legalizoval brutální zákrok represivních sil státu proti demonstrantům, ke kterému došlo dne 21. 8. 1969 a dále umožnil následující perzekuce.²⁷

Je smutné, že tento zákon jako předseda Federálního shromáždění a jako předseda federální vlády podepsali A. Dubček a O. Černík, tedy dva vrcholní představitelé obrodného procesu. Rokem 1969 obrodný proces, zahraničními novináři později nazývaný „Pražské jaro“, skončil. Výsledkem potlačení tohoto procesu byla emigrace asi 138 000 obyvatel,²⁸ opětovné zavření hranic se západem, opětovné zavedení cenzury a potlačení práv a svobod všech občanů a nastolení tuhé normalizace. Soudruh G. Husák „se téměř na dvacet let postavil do čela nehybného, ideologicky strnulého režimu, který se snažil udržet klid obyvatelstva prostřednictvím tzv. společenské smlouvy“.²⁹

---

²⁵ HROCH, Miroslav et al. *Politické dějiny světa v datech. Díl 2.* Praha: Svoboda, 1980, s. 1002

²⁶ ČORNEJ, Petr a kol. *Kdy, kde, proč & jak se to stalo v českých dějinách: 100 událostí, které dramaticky změnilly naši historii.* Praha: Reader's Digest Výběr, 2001, s. 407.

²⁷ BĚLINA, Pavel a kolektiv. *Kronika Českých zemí.* Praha, Fortuna Print, 2003, s. 804.

²⁸ PERNES, Jiří. *Československo 1946–1992.* Praha: Albatros, 1997, s. 42.

²⁹ DOSKOČIL, Zdeněk. *Duben 1969: anatomie jednoho mocenského zvratu.* Brno: Doplněk, 2006, s. 363.

1.2 Politická situace v 70. letech v Československu

V lednu 1970 byl z funkce předsedy federální vlády odvolán „poslední mohykán“ obrodného procesu O. Černík. Na lednovém zasedání ÚV KSČ v roce 1970 byla schválena výměna stranických legitimací.³⁰ Soudruh G. Husák zahájil diskusi k tomuto tématu slovy: „*Celý materiál je postavený jako výměna legitimací a dokončení očisty strany. Doporučoval bych, abychom otázku stavěli jako výměnu legitimací a politickou kampaň k tomu. Ne očistná akce, tím se posunuje smysl. Samozřejmě, že v kampani půjde i o očistu*“.³¹

Každá základní organizace KSČ ustanovila prověřkovou komisi, která byla výhradně složena z příslušníků takzvaného „zdravého jádra strany“. Před tyto komise musel předstoupit každý straník, který se musel zodpovídat za svoji činnost během obrodného procesu a dále musel odpovídat na řadu nepříjemných otázek. Základní otázka zněla: „*Co soudíš o srpnovém vstupu vojsk do ČSSR*“?³² Členové komise následně rozhodli o tom, zda straník zůstane straníkem, či bude ze strany vyškrtnut nebo vyloučen.

Výsledkem těchto prověrek bylo 259 000 vyškrtnutých osob, 67 000 vyloučených osob a 147 000 osob vystoupivších z KSČ. Dále byly tyto osoby perzekuovány jiným způsobem, například byly propuštěny ze zaměstnání nebo jim byl uložen zákaz vykonávat určité povolání (například se jednalo o profesi novináře, kulturního pracovníka, vědce). U některých osob to zašlo až tak daleko, že „kvůli nim“ nemohly studovat jejich děti. Tito lidé se stali občany druhého řádu.³³

Dne 6. 5. 1970 byla na Pražském hradě podepsána „*Smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci mezi ČSSR a SSSR*“, která omezovala suverenitu Československa a právně legitimizovala pobyt sovětských vojsk na našem území.³⁴ Na prosincovém zasedání ÚV KSČ bylo přijato pověstné „*Poučení z krizového vývoje ve straně*

---

³⁰ BUCHVALDEK, Miroslav a kolektiv. *Československé dějiny v datech*. Praha: Svoboda, 1986, s. 542.

³¹ ŠTEFEK, Martin. *Kádry rozhodují, ovšem. Předjaří, pražské jaro a počátky normalizace v proměnách systému nomenklatury ÚV KSČ*. Praha: UK, Filozofická fakulta, 2019, s. 113.

³² BĚLINA, Pavel a kolektiv. *Kronika Českých zemí*. Praha, Fortuna Print, 2003, s. 805.

³³ ČORNEJ, Petr a kol. *Kdy, kde, proč & jak se to stalo v českých dějinách: 100 událostí, které dramaticky změnilly naši historii*. Praha: Reader's Digest Výběr, 2001, s. 411.

³⁴ PERNES, Jiří. *Dějiny v obrazech: Československo 1946–1992*. Albatros, 1997, s. 43.

a společnosti po XIII. sjezdu KSČ“.³⁵ Toto poučení se stalo jediným možným výkladem obrodného procesu z let 1968–1969, které označilo za kontrarevoluci a vstup vojsk Varšavské smlouvy na naše území označilo za bratrskou pomoc a celé období od XIII. sjezdu KSČ označilo za krizi. Na konci května 1971 proběhl řádný XIV. sjezd KSČ, který posvětil normalizační politiku G. Husáka. Heslem sjezdu bylo „*Leninskou cestou k dalšímu rozvoji naší socialistické vlasti*“.³⁶

Další léta probíhala ve jménu budování socialismu a na konci 70. let ve jménu budování rozvinuté socialistické společnosti. Vedení státu již nevyžadovalo od svých občanů okázalé projevy oddanosti a věrnosti, ale stačilo, když lidé byli poslušní, dodržovali zákony a plnili si pracovní povinnosti. Totalitní režim používal politiku biče a cukru. Bič – zrušení demokratických svobod, duchovní útlak a cenzura. Cukr – zvýšená životní úroveň. Režim např. zavedl mateřské příspěvky, zvýšil rodinné přídatky, zahájil rozsáhlou výstavbu panelových sídlišť, založil prodejny Tuzex, prostě se všemožně snažil, aby se lidé s normalizací a vším, co představovala, smířili a nebojovali proti ní.³⁷

Totalitnímu režimu se sice podařilo značnou část lidí zastrašit, nicméně všechny umlčet nedokázal. Myšlenka vzdoru a naděje na získání svobody pořád žila. Někteří lidé se s vývojem ve společnosti po 21. 8. 1968 nespokojili a režimu dávali svůj odpor najevo. Vzniklo několik tajných skupin, které se nesmířily s porážkou Pražského jara. Většinou to byli bývalí členové KSČ, ale byli tam i lidé, kteří v KSČ nikdy nebyli. K těmto odbojovým skupinám patřilo např. Hnutí revoluční mládeže, Socialistické hnutí československých občanů nebo bývalí členové Československé strany socialistické v Brně. Pracovníkům Státní bezpečnosti se podařilo do těchto skupin infiltrovat, členy pozatýkat a následně postavit před soud.³⁸

Opozice, jež vznikla na přelomu 60. a 70. let, byla totalitní mocí nemilosrdně potlačena. To ale neznamenalo, že lidé, kteří nesouhlasili s „husákovským režimem“, složili ruce do klína. Na čas se stáhli do ústraní a hledali způsob, jak režimu ukázat, že lid

---

³⁵ BĚLINA, Pavel a kolektiv. *Dějiny zemí koruny české II*. Paseka, 1993, s. 291.

³⁶ BĚLINA, Pavel a kolektiv. *Kronika Českých zemí*. Praha, Fortuna Print, 2003, s. 807.

³⁷ PERNES, Jiří. *Dějiny v obrazech Československo 1946–1992*. Albatros, 1997, s. 44.

³⁸ Tamtéž, s. 44.

jeho země za ním nestojí. Těmto lidem se říkalo „*disidenti*“.³⁹ První příležitost se naskytla v letech 1974–1975, když se úřady snažily zbavit vyloučené komunisty akademických titulů. Odpůrci režimu samostatně nebo i po skupinách psali úřadům protestní dopisy, ve kterých s tímto postupem nesouhlasili. Pod jeden takový dopis se podepsal i V. Havel a profesor J. Patočka.⁴⁰ Jinou formou nesouhlasu byly takzvané neoficiální kulturní večery, které se pořádaly pouze pro zvané. Vrcholem těchto večerů bylo představení divadelní hry V. Havla *Žebrácká opera*.⁴¹ Dalším způsobem protestu byla účast převážně mladých lidí na koncertech takzvaných undergroundových skupin, jejichž tvorba určitě nenaplnovala představy orgánů KSČ o socialistickém umění. Nejznámější undergroundovou skupinou byli Plastic People of the Universe. Členové skupiny byli nakonec pozatýkáni, postaveni před soud a někteří odsouzeni k nepodmíněným trestům odnětí svobody.⁴²

V letech 1973–1975 se v Helsinkách konala Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě,⁴³ která schválila Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. Tento se stal následně součástí československého právního řádu. Přijetím paktu československý režim udělal zásadní chybu, protože připravil živnou půdu pro disidenty, kteří byli přesvědčeni, že bude užitečné vyžadovat po režimu plnění jeho ustanovení. Disidenti si uvědomili, že nastal čas založit občanské hnutí, které bude upozorňovat režim na bezpráví a porušování zákonů. Tak vznikla občanská iniciativa „*Charta 77*“.⁴⁴ V úvodním prohlášení, s nímž Charta 77 poprvé vystoupila, bylo např. uvedeno, že „*není základnou opoziční politické činnosti...nechce vytyčovat vlastní programy politických či společenských změn nebo reforem, ale vést v oblasti svého působení konstruktivní dialog s politickou a státní mocí, zejména tím, že bude upozorňovat na různé konkrétní případy porušování lidských a občanských práv a jejich záruk a působit jako prostředník*

---

³⁹ BĚLINA, Pavel et al. *Dějiny země Koruny české. II., Od nástupu osvěcenství po naši dobu.* Praha: Paseka, 2003, s. 301.

⁴⁰ PERNES, Jiří. *Dějiny v obrazech: Československo 1946–1992.* Albatros, 1997, s. 50.

⁴¹ Tamtéž, s. 50.

⁴² HROCH, Miroslav et al. *Politické dějiny světa v datech. Díl 2.* Praha: Svoboda, 1980, s. 932.

⁴³ Tamtéž, s. 932.

⁴⁴ ČORNEJ, Petr a kol. *Kdy, kde, proč & jak se to stalo v českých dějinách: 100 událostí, které dramaticky změnilly naši historii.* Praha: Reader's Digest Výběr, 2001, s. 411.

v *případných konfliktních situacích, které může bezprávi vyvolat...*⁴⁵ Navenek Chartu 77 zastupovali tři mluvčí, prvními byli V. Havel, J. Patočka a J. Hájek.⁴⁶ Dne 12. 1. 1977 deník Rudé právo otiskl článek „*Ztroskotanci a samozvanci*“, který signatáře Charty 77 popsal jako největší vyvrhele národa, služebníky a agenty imperialismu či zkrachovalými politiky.⁴⁷

Režim přešel do protiútoků a dne 28. 1. 1977 v Národním divadle uspořádal shromáždění nejvýznamnějších představitelů československé kultury pod heslem „*Za nové tvůrčí činy ve jménu socialismu a míru.*“ Umělci zde podepsali petici zkráceně nazývanou „*Anticharta*“, čímž podpořili stávající režim a odmítli Chartu 77.⁴⁸ Následně proběhla vlna zatýkání chartistů, jejich výslechy, vyšetřovací vazba či tresty odnětí svobody. Tento scénář se do konce 70. let několikrát opakoval. Jeden takový výslech se stal osudným profesoru J. Patočkovi, který po krutém, několikahodinovém výslechu Státní bezpečnosti po převozu do nemocnice zemřel.⁴⁹ Přes tyto obtíže, které jim přichystal totalitní režim (zatýkání, výslechy, tresty odnětí svobody, domovní prohlídky, každodenní sledování, kontrola pošty, odposlech telefonů, propuštění ze zaměstnání a mnohé další) chartisté pokračovali ve své činnosti a dál se zapuťilostí sobě vlastní bojovali za občanská a politická práva svých spoluobčanů. Z důvodu ne zrovna moc dobrého zacházení se všemi odpůrci totalitního režimu byl dne 28. 4. 1978 v Praze založen Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných, což bylo volné sdružení lidí, jehož cílem bylo sledovat a zveřejňovat případy politických vězňů a osob pronásledovaných pro své politické názory.⁵⁰

Totalitnímu režimu se přes veškeré represálie nepodařilo Chartu 77 zničit a ta ve své činnosti pokračovala i v 80. letech minulého století. Vznik Charty 77 v socialistickém Československu nezůstal světu utajen. Prohlášení Charty 77 otiskly mnohé přední světové deníky. Činnost Charty 77 byla celosvětově uznávána,

---

⁴⁵ PERNES, Jiří. *Dějiny v obrazech Československo 1946–1992*. Albatros, 1997, s. 50,51.

⁴⁶ Tamtéž, s. 51.

⁴⁷ BĚLINA, Pavel a kolektiv. *Kronika Českých zemí*. Praha, Fortuna Print, 2003, s. 819.

⁴⁸ ČORNEJ, Petr a kol. *Kdy, kde, proč & jak se to stalo v českých dějinách: 100 událostí, které dramaticky změnilý naši historii*. Praha: Reader's Digest Výběr, 2001, s. 412.

⁴⁹ PERNES, Jiří. *Dějiny v obrazech Československo 1946–1992*. Albatros, 1997, s. 51.

⁵⁰ BĚLINA, Pavel a kolektiv. *Kronika Českých zemí*. Praha, Fortuna Print, 2003, s. 822.

o čemž svědčí mnohá ocenění pro V. Havla i ostatní chartisty, a také podporována.

1.3 Politická situace v 80. letech v Československu

Na počátku 80. let minulého století Československo úspěšně pokračovalo v budování rozvinuté socialistické společnosti. V roce 1981 proběhl XVI. sjezd KSČ, jehož mottem bylo „*po staru se nedá nejen žít, ale ani myslet a pracovat*“. Sjezd schválil „*Hlavní směry sociálního a hospodářského rozvoje ČSSR na léta 1981–1985*“.⁵¹ Někteří delegáti sjezdu sice hovořili o potřebě kritiky i sebekritiky, ale byla to pouze prázdná slova bez upřímné snahy něco změnit.

V oblasti zahraniční politiky došlo na začátku 80. let ke zvýšení politického napětí mezi Sovětským svazem a Spojenými státy americkými. Američané ve Spolkové republice Německo instalovali rakety středního doletu a na oplátku Sovětský svaz na našem území rozmístil operačně taktické rakety. V oblasti domácí politiky v podstatě vše probíhalo v poklidné atmosféře, bez nějakého vážnějšího narušení. Osudným se všem socialistickým zemím, tedy i Československu, stal rok 1985, kdy generálním tajemníkem ÚV KSSS byl zvolen soudruh M. S. Gorbačov, který v roce 1986 po XXVII. sjezdu KSSS vyhlásil politiku takzvané „*glasnosti a perestrojky*“.⁵² V roce 1986 proběhl XVII. sjezd KSČ, na kterém soudruh G. Husák řekl, že Československo vstupuje do druhé poloviny 80. let „*jako konsolidovaný, politicky silný a sociálně vyspělý stát s vysokou životní a kulturní úrovní lidí*“.⁵³ Tak jako obvykle i na tomto sjezdu, jakožto i na předchozích sjezdech, zazněla slova chvály, jak je na tom Československo dobře ve všech oblastech, ale opak byl pravdou, Československo ekonomicky stagnovalo, jelikož v letech 1981–1985 měl národní důchod nejnižší přírůsteky od roku 1968.⁵⁴

V té době samozřejmě nikoho ani nenapadlo, že to byl poslední pompézní sjezd československých soudruhů. Českoslovenští soudruzi naoko s politikou sovětské perestrojky a glasnosti souhlasili, ale ve skutečnosti byli touto politikou Sovětského svazu hodně zaskočení a zaujali vůči ní odpor. Opačný názor na ni však měli obyčejní lidé

---

⁵¹ BĚLINA, Pavel a kolektiv. *Kronika Českých zemí*. Praha, Fortuna Print, 2003, s. 828.

⁵² HARENBERG, Bodo, ed. *Kronika lidstva*. Praha: Fortuna Print, 2011, s. 1066

⁵³ BĚLINA, Pavel a kolektiv. *Kronika Českých zemí*. Praha, Fortuna Print, 2003, s. 837.

⁵⁴ PERNES, Jiří. *Dějiny v obrazech Československo 1946–1992*. Albatros, 1997, s. 52.

i disidenti a nedůvěra mezi „mocnými“ a lidem se prohloubila ještě více.⁵⁵

V roce 1987 Československo navštívil soudruh M. S. Gorbačov a mnoho lidí včetně disidentů očekávalo, že po československém vedení bude požadovat, aby také prosazovalo politiku „glasnosti a perestrojky“, tak jak ji on sám prosazuje v Sovětském svazu. V tomto ohledu byli ale zklamáni, protože soudruh M. S. Gorbačov sdělil, že respektuje zvláštnosti vývoje v každé socialistické zemi, čímž dal najevo, že se nebude vměšovat do vnitřních československých záležitostí, a nepřímo tak podpořil domácí „mocipány“. Téhož roku byl generálním tajemníkem zvolen soudruh M. Jakeš. Následovala aktivizace činnosti odpůrců režimu, množily se projevy odporu proti totalitnímu režimu a volání po větší svobodě a politických změnách.⁵⁶

První vlaštkou tohoto nového odporu proti režimu byla demonstrace, jež byla uspořádána 10. 12. 1987 v Praze při příležitosti Mezinárodního dne lidských práv.⁵⁷ Projevy nesouhlasu pokračovaly i v roce 1989. Ve dnech 15. 1. 1989 až 20. 1. 1989 každý den v Praze probíhaly demonstrace proti režimu a k uctění památky J. Palacha. Později byly tyto demonstrace nazvány „*Palachův týden*“.⁵⁸ Spousta demonstrantů byla zadržena, předvedena na obvodní oddělení Veřejné bezpečnosti, kde byli vyslýcháni a surově biti. Tento takzvaný „*Palachův týden*“ byl neklamným znamením, že doba zhroucení komunistického režimu se rychle blíží, ale že to bude tak rychle, tomu v té době asi nikdo nevěřil. V červnu 1989 byla sepsána petice „*Několik vět*“.⁵⁹ Petice se mezi lidmi velice rychle šířila. Protestní hnutí se posouvalo na vyšší úroveň, čemuž napomáhalo i vydávání Lidových novin, které nebyly povoleny, ale nebyly ani zakázány, což poukazovalo na to, že režim slábne. Od léta se protesty proti režimu stupňovaly. Určitě tomu napomohly i změny, které tenkrát proběhly v Polsku, v Maďarsku a v Německé demokratické republice.

Další protest proti režimu byl naplánován na 21. 8. 1989, tedy k výročí okupace. Tak jako mnohokrát předtím i tato demonstrace byla příslušníky represivních složek

---

⁵⁵ PERNES, Jiří. *Dějiny v obrazech Československo 1946–1992*. Albatros, 1997, s. 53.

⁵⁶ PERNES, Jiří. *Dějiny v obrazech Československo 1946–1992*. Albatros, 1997, s. 53.

⁵⁷ BĚLINA, Pavel a kolektiv. *Kronika Českých zemí*. Praha, Fortuna Print, 2003, s. 839

⁵⁸ ČORNEJ, Petr a kol. *Kdy, kde, proč & jak se to stalo v českých dějinách: 100 událostí, které dramaticky změnilly naši historii*. Praha: Reader's Digest Výběr, 2001, s. 419.

⁵⁹ PERNES, Jiří. *Dějiny v obrazech Československo 1946–1992*. Albatros, 1997, s. 53.

brutálně rozehnána. Posledním protestem před památným 17. listopadem byly demonstrace k výročí založení Československa, tedy 28. října, které se již nekonaly pouze v Praze, ale i v ostatních městech naší země. Tenkrát to nikdo nevěděl, ale my dnes víme, že vyvrcholením všech protestů proti komunistickému režimu v roce 1989 se stala vzpomínková demonstrace pražských studentů vysokých škol u příležitosti výročí 17. 11. 1939.⁶⁰

Jednalo se o povolenou demonstraci studentů, která proběhla pod záštitou SSM a měla skončit na Vyšehradě u hrobu K. H. Máchy. Demonstrace byla na Národní třídě příslušníky Veřejné bezpečnosti a dalších represivních složek brutálně rozehnána, i když studenti zde provolávali pověstné „*máme holé ruce*“.⁶¹ Dne 19. 11. 1989 bylo v Činoherním klubu založeno Občanské fórum, jehož neformálním vůdcem se stal V. Havel. Občanské fórum vydalo prohlášení, ve kterém požadovalo odstoupení těch funkcionářů KSČ, kteří byli spojeni s okupací Československa v roce 1968, kteří se podíleli na „normalizaci“. Dále měli odstoupit ti, co měli odpovědnost za brutální zásahy proti studentům.⁶²

Následující listopadové dny se konaly masové protirežimní demonstrace na Václavském náměstí v Praze a později se demonstrace konaly i v ostatních českých a slovenských městech. Komunistické vedení bylo touto situací zaskočeno, nejdříve protisocialistické síly obvinilo ze záměrného vyvolávání konfrontace a vyslovilo souhlas s opatřeními na obnovu pořádku. Došlo ke kosmetickým úpravám ve vedení strany, které již veřejnosti nestačily, a navíc pořád odmítali jednat s opozicí. Někteří soudruzi si uvědomili, že jedinou možnou alternativou, jak danou situaci řešit, je dialog s opozicí.⁶³

Dne 26. 11. 1989 v Obecním domě v Praze došlo k historickému setkání zástupců Občanského fóra v čele s V. Havlem se zástupci režimu, v jejichž čele byl předseda Federální vlády soudruh L. Adamec.⁶⁴ Zástupci Občanského fóra soudruhovi L. Adamcovi předložili své požadavky. Na podporu těchto požadavků se v celém Československu

---

⁶⁰ PERNES, Jiří. *Dějiny v obrazech Československo 1946–1992*. Albatros, 1997, s. 54.

⁶¹ Tamtéž, s. 55.

⁶² ČORNEJ, Petr a kol. *Kdy, kde, proč & jak se to stalo v českých dějinách: 100 událostí, které dramaticky změnilly naši historii*. Praha: Reader's Digest Výběr, 2001, s. 421.

⁶³ BĚLINA, Pavel a kolektiv. *Kronika Českých zemí*. Praha, Fortuna Print, 2003, s. 847.

⁶⁴ Tamtéž, s. 847.

uskutečnila dvouhodinová generální stávka. Konec éry vlády jedné strany byl dokončen dne 29. 12. 1989, kdy Federální shromáždění jednomyslně aklamací prezidentem Československé socialistické republiky zvolilo disidenta V. Havla, který si za svůj hlavní cíl coby prezident vytyčil konání svobodných voleb, které se uskutečnily ve dnech 8. 6. až 9. 6. 1990.⁶⁵

---

⁶⁵ ČORNEJ, Petr a kol. *Kdy, kde, proč & jak se to stalo v českých dějinách: 100 událostí, které dramaticky změnila naši historii*. Praha: Reader's Digest Výběr, 2001, s. 421

2 Vývoj školství ve Šternberku a okolních obcích

2.1 Vývoj školství koncem 60. let

Začátkem 60. let bylo československé školství v krizi. Úroveň vzdělanosti se snížila zejména zavedením osmileté povinné školní docházky a také změnou učebních osnov na gymnáziích. Efektivita vyučování upadala a nebylo možné pojmout množství učiva za tak krátkou dobu.⁶⁶ Národní shromáždění Československé socialistické republiky dne 15. 12. 1960 přijalo zákon č.186/1960 Sb., *o soustavě výchovy a vzdělávání*, který mimo jiné prodloužil povinnou školní docházku z osmi na devět let a prodloužil střední vzdělávání o jeden rok. Na základě daného zákona došlo ke změně názvu škol na základní devítileté školy.⁶⁷ Výstupem žáků mělo být nejen získání všeobecných znalostí, ale i manuální zručnost pro žáky, kteří se hlásili na odborná učiliště nebo šli přímo pracovat pouze se základním vzděláním.⁶⁸ Dále roku 1968 vychází zákon č. 168/1968 Sb., *o gymnasiích*, který opět zahájil čtyřleté všeobecné vzdělání ukončené maturitou.⁶⁹

2.1.1 Základní devítiletá škola Svatoplukova ve Šternberku

V letech 1968–1970 byl na škole ředitelem soudruh L. Kolář a zástupcem ředitele soudruh J. Zita. Na škole působilo 25 učitelů, z toho 8 na 1. stupni a 17 na 2. stupni. Dále zde pracoval obslužný personál, jako byli vychovatelky, školníci, uklízečky a topiči.

V daných letech byl na škole zaveden pětidenní vyučovací týden s volnou sobotou. Dva dny v týdnu, v úterý a ve čtvrtek, bylo odpolední vyučování.⁷⁰ S odpoledním vyučováním vznikl problém s žáky dojíždějícími z blízkého okolí Šternberka, kteří do školy dojížděli autobusem. Těchto přespolních žáků byla na škole plná třetina. Aby tito žáci nejezdili domů příliš pozdě, došlo k úpravě odpoledního vyučování. Dále byla zkrácená pátá a šestá hodina dopoledního vyučování na 40 minut. Dané zkrácení

---

⁶⁶ MORKES, František. *Kapitoly o školství, o ministerstvu a jeho představitelích: (období let 1848-2001)*. Praha: Pedagogické muzeum J. A. Komenského, 2002, 61 s.

⁶⁷ Zákon č.186/1960 Sb., *zákon o soustavě výchovy a vzdělávání (školský zákon)*.

⁶⁸ Vališová, Alena a kol. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. s. 85.

⁶⁹ Zákon č. 168/1968 Sb., *zákon o gymnasiích*.

⁷⁰ Kronika ZDŠ Svatoplukova Šternberk 1968–1970.

vyučovacích hodin sice pomohlo vyřešit včasný návrat přespolních žáků domů, ale celkově ve vyučovacím procesu přibýlo mnoho nových potíží. Proto došlo k mnoha přehodnocením s následným doporučením, a to zavést v příštím školním roce opět pětáctyřicetiminutovou vyučovací hodinu, dále povinné vyučovací předměty zařadit pouze do dopoledního vyučování a odpolední vyučování vyhradit pouze nepovinným předmětům. Volné soboty rodiče k výchově svých dětí nevyužívali, ale naopak stále ve všem spoléhali na školu.⁷¹

Prospěch, chování žáků a školní docházka

Důležitou součástí výchovně vzdělávací práce školy je zhodnotit prospěch, chování žáků a jejich školní docházku. A stejně tak tomu bylo i v tomto období. Hodnocení žáků není vůbec jednoduchý proces, který mají na starosti jednotliví pedagogičtí pracovníci. Všechny výše uvedené podstatné znaky, které hodnotí pedagogičtí pracovníci, jsou důležitou zpětnou vazbou pro žáky o jejich zodpovědnosti, pokroku a výkonu. Samozřejmě že se v komunistickém režimu do hodnocení žáků také promítly povinnosti tykající se budování socialismu. Jako například průvody na Prvního máje. Nejlepší žáci byli vždy oceněni pochvalami. Naopak „zlobiví žáci“ za své nevhodné chování dostali sníženou známku z chování. Cílem této podkapitoly je popsat prospěch žáků, jejich chování. Informace o školní docházce nejsou v kronice uvedeny, proto je tato část postrádá.

Prospěch žáků je v kronice rozdělen celkem do tří skupin: „*prospěli s vyznamenáním, prospěli, neprospěli*“. Ve školním roce 1968–1969 navštěvovalo školu 526 žáků, z nichž 69 prospělo s vyznamenáním, 415 prospělo a 42 propadlo. Z celkového počtu mělo 26 žáků sníženou známku z chování 2. stupně a 2 žáci známku 3. stupně. Uděleno bylo celkem 14 pochval za příkladnou práci. V následujícím školním roce 1969–1970 školu navštěvovalo 509 žáků. S vyznamenáním prospělo 59 žáků, 406 prospělo a propadlo 44 žáků. A i v tomto školním roce byla udělena 24 žákům snížená známka z chování 2. stupně. Dva žáci měli známku 3. stupně. Celkem bylo uděleno 48 pochval.⁷²

---

⁷¹ Kronika ZDŠ Svatoplukova Šternberk 1968–1970.

⁷² Kronika ZDŠ Svatoplukova Šternberk 1968–1970.

Výchova, vyučování a volba povolání

V rámci ideové výchovy celoroční plán školy ve školním roce 1968–1969 vycházel z usnesení ÚV KSČ, které bylo nápomocno při odstraňování krizových jevů a mělo podpořit nastolení klidu a pořádku ve společnosti. Hlavním cílem plánu bylo „*rozvíjet lásku k socialistické vlasti a dělnické třídě, pěstovat politický rozhled a vést žáky k správnému pochopení současného velmi složitého politického dění*“.⁷³ V průběhu roku se událo hodně věcí, které těžko chápali nejen žáci, ale i samotní učitelé. Děti i učitelé snadno podléhali v této zmatečné době převládajícím názorům, ale i náladám, které byly vesměs protikomunistické a protisovětské. Po listopadovém zasedání ÚV KSČ v roce 1968 se myšlení lidí začalo měnit a mnozí si „řáděně“ vyjasnili pohled na náš předešlý vývoj. K zásadnímu obratu přispěla až změna ve vedení KSČ. Učitelé si uvědomili svůj nesprávný postoj a snažili se překonat všechny dosavadní deformace, které měly vliv na výchovu mládeže.⁷⁴

Od vedení školy byl na třídní učitele vyvíjen tlak k větší zodpovědnosti za svěřené žákovské kolektivy a ve spolupráci s ostatními vyučujícími a třídními výbory SRPŠ k posilování dobrých charakterových vlastností žáků. Ostatní učitele pak vést „*k využití všech výchovných momentů ve vyučovací práci tak, aby se výchova a vyučování zcelily v jednolité proces*“.⁷⁵ V roce 1969 v rámci ideové výchovy nebylo dosaženo stanovených cílů, i když jim byla v tomto školním roce věnována zvýšená pozornost. Vzdělávací proces byl sice zkvalitněn („*žáci dosahovali dobrých výsledků, což se projevilo i v tom, že u přijímacích zkoušek na školy 2. cyklu všichni obstáli a z 21 přihlášených bylo přijato 20 žáků*“).⁷⁶ Nicméně někteří učitelé se nezapojili do tohoto procesu aktivně a pouze pasivně plnili uložené úkoly, chyběla jim iniciativa a tvůrčí zápal. Byla vynaložena snaha na jednotné výchovné působení školy a rodiny. V tomto úsilí bylo škole nápomocno SRPŠ, nicméně se nepodařilo do tohoto procesu zapojit všechny rodiče, přičemž někteří nejen, že se nezapojili, ale i narušovali úsilí školy, a proto některým byla MěNV uložena finanční

---

⁷³ Kronika ZDŠ Svatoplukova Šternberk 1968–1970.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ Tamtéž.

pokuta. Začala se vzdmáhat pionýrská organizace, která uspořádala na závěr roku besedu se sovětskými vojáky. Na tomto poli vyvíjely velkou činnost členky KSC soudružka Sýkorová a soudružka Šnáblová, které se staly společně se soudruhem Geržou i oddílovými vedoucími PO. Žáci školy se hlásili na střední školy, kde z 31 přihlášených žáků na studia bylo přijato 29. Další žáci odešli do učebních oborů, devět do zemědělství, čtyři do stavebnictví a zbytek do ostatních povolání.⁷⁷

Soutěže, brigády, organizace na škole

Během těchto dvou školních roků bylo pořádáno mnoho kulturních, společenských a sportovních akcí. Děti školy se zúčastnily různých kulturních a sportovních soutěží, jako soutěže v uměleckém přednesu, literární soutěže, soutěže v kreslení, výstavy FLORA 68, dětského karnevalu, lehkootletických závodů, závodů ve sportovní gymnastice a hokejového turnaje. V rámci školy žáci pracovali na „pozemcích“ a za vypěstované sazenice utržili 1.100,- Kčs.⁷⁸ K utužování dobrých vztahů s „okupanty“ žáci i učitelé navštívili koncert sovětského souboru Černomořských námořníků v Olomouci. V témže duchu se pionýři 1. stupně zúčastnili besedy se sovětskými vojáky. V mimoškolní činnosti byli žáci aktivní ve sběru odpadových surovin. V soutěži šternberských škol získali 1. místo a peněžitou odměnu 350,- Kčs. Odpadových surovin nashromáždili v celkové hodnotě 16.400,- Kčs.⁷⁹

Škole pomohl patronátní závod 026 Šternberk, který přispěl především v materiální oblasti (škola získala svářecí agregát a různý odpadový materiál do svých dílen). V krizovém roce 1968 SRPŠ bylo v útlumu, ale v roce 1969 byla jeho činnost na dobré úrovni. Ve škole působila buňka KSC v čele s předsedkyní soudružkou M. Šnáblovou. Byly provedeny stranické prověrky a po těchto prověrkách byla 7 členům z 10 vydána nová členská legitimace. „*Dobrou prací získala organizace strany vážnost u všech pracujících ve škole*“.⁸⁰ Na škole také pracovala buňka ROH, která měla nového předsedu soudruha J. Geržu. Pro členy i rodinné příslušníky zabezpečovala především rekreaci.

---

⁷⁷ Kronika ZDŠ Svatoplukova Šternberk 1968–1970.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Tamtéž.

Na škole také pracovala pionýrská organizace. V rámci „Pražského jara“ byla zrušena funkce stálé skupinové vedoucí, ale i přes tento handicap se podařil její restart. O její rozvoj se především zasloužila soudružka Svobodová společně s Domovem pionýrů a mládeže ve Šternberku. Ze všech dětí školy bylo v pionýrské organizaci organizováno 97 žáků a v Junáku 11 žáků.⁸¹

2.1.2 Základní devítiletá škola Dr. Hrubého ve Šternberku

Ve sledovaném období se bohužel pro vybranou základní školu Dr. Hrubého zdroje vůbec nedochovaly. Tudíž nebylo možné zmapovat tuto etapu školy. Alternativní zdroje bohužel neexistují. Vybrané roky dalších škol se ve většině případů podařilo uchovat alespoň v omezeném rozsahu, tudíž se domnívám, že je z popisu ostatních škol možné vytvořit si ucelený pohled na fungování školství v tomto vybraném období.

2.1.3 Základní devítiletá škola Generála Svobody ve Šternberku

V letech 1968–1970 byl na škole ředitelem soudruh A. Brázda a zástupcem ředitele soudružka J. Gimešová. Na škole působilo 38 učitelů, z toho 15 na 1. stupni a 23 na 2. stupni. Dále zde pracoval obslužný personál, jako byli vychovatelky, školníci, uklízečky a topiči.⁸²

V srpnu roku 1968 spřátelené armády socialistických států „pomohly“ naší zemi vypořádat se s kontrarevolucí. Od té doby se situace částečně ve společnosti zklidnila a škola mohla opět začít „normálně“ pracovat. Byly upevněny přátelské vztahy s bardejovskou⁸³ školou a dále někteří učitelé obnovili dopisování se sovětskými občany, i když to bylo v danou dobu hodně citlivé téma. V rámci neklidné politické situace škola musela řešit aféru v jedné třídě, kdy otec jedné žákyně byl pionýrskými pracovníky nepravdivě osočen z rozšiřování zpráv, které pomlouvaly Sovětský svaz. Tento problém

---

⁸¹ Kronika ZDŠ Svatoplukova Šternberk 1968–1970.

⁸² Kronika ZDŠ Generála Svobody Šternberk 1968–1970.

⁸³ Jedná se o školu ve městě Bardějov na východním Slovensku.

byl zdárně vyřešen a v třídním kolektivu byla obnovena důvěra.⁸⁴

Prospěch, chování žáků a školní docházka

Prospěch žáků je v kronice rozdělen celkem do tří skupin: „*prospěli s vyznamenáním, prospěli, neprospěli*“. Pro ilustraci uvádím příklad (příloha č. 1).⁸⁵ Ve školním roce 1968–1969 navštěvovalo školu 754 žáků, z nichž 101 prospělo s vyznamenáním, 709 prospělo a 10 propadlo. Ve školním roce 1968–1969 byly uděleny snížené známky z chování a také pochvaly za příkladnou práci. Bohužel daný počet byl nečitelný. Ve školním roce 1969–1970 školu navštěvovalo 693 žáků. S vyznamenáním prospělo 101 žáků, prospělo 591 a propadl 1 žák. I v tomto školním roce mělo několik žáků sníženou známku z chování. Známkou 2. stupně mělo 17 žáků a tři žáci obdrželi známku 3. stupně. Bylo uděleno celkem 150 pochval.⁸⁶

V rámci docházky byly evidovány neomluvené a omluvené hodiny. Více omluvených hodin bylo ve školním roce 1968–1969, a to 20 950. Méně omluvených hodin bylo ve školním roce 1969–1970, a to 18 374. Více neomluvených hodin bylo ve školním roce 1968–1969, a to 598.⁸⁷ O důvodu omluvených či neomluvených hodin se kronika nezmiňuje.

Výchova, vyučování a volba povolání

V rámci vyučování škola v roce 1968, tak jako i jiné školy, zavedla dle zákona pětidenní vyučovací cyklus a z kapacitních důvodů probíhalo i odpolední vyučování. V ideové výchově se uplatnily principy socialistické výchovy, socialistického vlastenectví a proletářského internacionalismu, které především rezonovaly v občanské nauce, dějepise, českém a ruském jazyce. Po ukončení povinné školní docházky se nejvíce žáků hlásilo

---

⁸⁴ Kronika ZDŠ Generála Svobody Šternberk 1968–1970.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Tamtéž.

na gymnázium, následovaly ostatní střední školy a zbytek do učebních oborů.⁸⁸

Soutěže, brigády, organizace na škole

V těchto školních letech bylo pro děti pořádáno mnoho kulturních, společenských a sportovních akcí. Žáci se zúčastnili různých kulturních a sportovních soutěží, kterými byly soutěže v umělecké tvořivosti, recitaci, sborového zpěvu, lehkooatletických závodů, turnajů v kopané či ledním hokeji. Ve svém volném čase žáci odpracovali spoustu brigádnických hodin a dále byli aktivní při sběru odpadových surovin. V rámci dobrých vztahů s našimi „zachránci“ školu dvakrát navštívil sovětský plukovník a žáci školy společně se souborem sovětské posádky vystoupili při oslavách narození V. I. Lenina, jež byly ve městě organizovány.⁸⁹

SRPŠ finančně přispívalo na akce školy. Rodiče, kteří byli členy SRPŠ, se snažili, aby závody, ve kterých pracovali, škole pomáhali. Na škole také pracovala buňka pionýrské organizace, která fungovala na ryze dobrovolném principu. O její rozvoj se především zasloužila soudružka Svobodová společně s Domovem pionýrů a mládeže ve Šternberku. Během své aktivity pionýři plnili zkoušky připravenosti, důvěry a věrnosti. Ze všech dětí školy bylo v pionýrské organizaci organizováno ve školním roce 1968–1969 250 dětí a v roce 1969–1970 115 dětí.⁹⁰

2.1.4 Gymnázium ve Šternberku

Na konci 60. let byl ředitelem soudruh M. Sýkora a zástupcem ředitele školy byl soudruh R. Loprais. Na škole působilo 15 profesorů a jedna administrativní pracovnice.⁹¹

V tomto období škola opírala svoji činnost o „*Hlavní směry činnosti a zásady pro práci škol v Severomoravském kraji*“,⁹² což byla směrnice odboru školství Severomoravského KNV. Celoroční plány školy vycházely právě z této směrnice. Jelikož

---

⁸⁸ Kronika ZDŠ Generála Svobody Šternberk 1968–1970.

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ Kronika Gymnázia Šternberk 1968–1970.

⁹² Tamtéž.

politická situace ve společnosti byla na počátku daného období ovlivněna „Pražským jarem“, bylo třeba vynaložit značné úsilí, aby nedošlo k nějakým nepřístojnostem. Celý školní rok 1968–1969 byl rušen vnitropolitickými problémy. Aby byl na škole zachován klid, škola zorganizovala několik schůzek a jednání, jednak v rámci profesorského sboru, jednak se studenty, jimž byli nejasnosti a problémy spojené s „Pražským jarem“ vysvětlovány. Účel jednání byl splněn a na škole byl zachován klid. Koncem 60. let měla škola zřízeno 9 tříd denního studia. Studenti, kteří byli přijati do prvních ročníků, začali již jako čtyřleté gymnázium, což bylo přání všech rodičů studentů, kteří byli přijati do I. ročníků.⁹³

Výchova a vyučování

Škola se snažila realizovat úkoly, které si sama stanovila celoročním plánem. Hlavním cílem školy byla řádná příprava studentů pro studium na vysokých školách. V rámci zkvalitnění vyučovacího procesu byly vybudovány odborné jazykové třídy a vybudována nová tělocvična. Při svém výchovném působení na žáky se soudruzi profesori snažili, aby byli ve všem studentům příkladem. Tedy nejenom v práci, ale i v plnění povinností a ve vystupování. Přes některá pozitiva se škole nedařilo plnit stanovený hlavní cíl, tedy kvalitní příprava studentů pro studium na vysoké škole. Počet přihlášených studentů ke studiu na vysoké školy totiž stále klesal.⁹⁴

Organizace na škole

Na škole pracovala buňka SRPŠ, která se podílela na pořádání různých převážně kulturních akcí (divadlo, ples). Rodiče měli o studium svých dětí zájem a třídní schůzky navštívilo okolo 90 % z nich.⁹⁵

Maturity a volba povolání

V těchto školních letech neměly maturity na škole dobrou úroveň, což se projevilo

---

⁹³ Kronika Gymnázia Šternberk 1968–1970.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ Tamtéž.

tím, že dva studenti nebyli k maturitě vůbec připuštěni. Na vysoké školy se hlásilo pouze 45 % studentů z 3. ročníků a z nich bylo přijato 70 % (*zkoušky udělali všichni*).⁹⁶

2.1.5 Základní devítiletá škola Bohuňovice

Na základě skutečnosti, že se školní roky 1968–1969 a 1969–1970 v kronice nedochovaly, mi nebylo umožněno popsat jak personální obsazení základní školy, tak i samotnou organizaci školy a výsledky, které podávali její žáci.

2.1.6 Základní devítiletá škola Dolany

V dané době byl ředitelem školy soudruh B. Dostál a jeho zástupcem byla soudružka M. Bazínková. Na 1. stupni učilo pět učitelů, na 2. stupni učilo 11 učitelů, v družině pracovaly dvě vychovatelky.⁹⁷

V roce 1968 došlo ke vstupu vojsk Varšavské smlouvy na naše území. Podepsané Moskevské dohody vytvořily pevný základ, na kterém se naše společnost mohla konsolidovat. Práce učitelů v daném období byla hodně složitá, protože žáci z domova přicházeli s různými názory. Díky jejich precizní práci nežádoucí jevy byly eliminovány a neměly negativní vliv na chod školy. V rámci různých oslav, jako bylo 25. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou, učitelský sbor uzavřel různé čestné závazky, jejichž splnění přispělo k rozvoji celé školy. Hlavní investiční akcí byla generální oprava elektroinstalace v hlavní budově školy a generální oprava staré budovy. Touto opravou škola získala tři nové třídy, kde již bylo nainstalováno ústřední topení, tekoucí teplá i studená voda. Nicméně ani po těchto úpravách se nepodařilo zajistit, aby vyučování probíhalo na jednom místě, vyučování pořád probíhalo na několika místech v obci.⁹⁸

Prospěch, chování žáků a školní docházka

Žáci, kteří dosáhli nejlepších výsledků, byli vždy oceněni pochvalami. Samozřejmě

---

⁹⁶ Kronika Gymnázia Šternberk 1968–1970.

⁹⁷ Kronika ZDŠ Dolany, 1968–1970, s. 11.

⁹⁸ Tamtéž, s. 6.

jako na každé škole, tak i zde byly některým žákům uděleny zhoršené známky z chování, ale nebylo uvedeno, z jakého důvodu a za jaké prohřešky byly uděleny. O školní docházce žáků kronika neposkytuje žádné údaje.

Prospěch žáků je v kronice rozdělen celkem do dvou skupin: „*prospěli s vyznamenáním a neprospěli*“. Prospěch žáků uvádím vždy v porovnání s lepším a slabším rokem. Lepším školním rokem s hodnocením „*prospěli s vyznamenáním*“ na konci 60. let byl rok 1968–1969, kdy s vyznamenáním prospělo celkem 48 žáků.⁹⁹ Naopak slabším rokem byl školní rok 1969–1970, kdy s vyznamenáním prospělo 41 žáků.¹⁰⁰ Za celé období celkem neprospělo 33 žáků. Ve školním roce 1968–1969 21 žáků a následující rok 12 žáků. Co se týče celkového počtu žáků, kteří navštěvovali ZDŠ Dolany, populačně slabší školní rok byl rok 1969–1970, kdy tuto školu navštěvovalo celkem 314 žáků.¹⁰¹ Více žáků škola zaznamenala ve školním roce 1968–1969, celkem do ní docházelo 332 žáků.¹⁰²

V každém školním roce byly uloženy snížené známky z chování 2. stupně. Více známek 2. stupně bylo uděleno v roce 1968–1969, a to celkem 11 žákům.¹⁰³ Méně známek 2. stupně bylo uděleno v roce 1969–1970, kdy bylo uděleno celkem 8 těchto známek.¹⁰⁴ Ve školním roce 1968–1969 byly uděleny tři známky 3. stupně. Ve školním roce 1969–1970 nebyla udělena žádná známka 3. stupně. Kromě „zlobivých“ žáků byli na škole i vzorní a ti za své nadstandardní plnění úkolů dostali pochvaly. V roce 1968–1969 pochvaly dostalo celkem 30 dětí a v roce 1969–1970 pochvaly dostalo celkem 44 dětí.¹⁰⁵

Výchova, vyučování a volba povolání

Oblast výchovy a vyučování možno charakterizovat heslem „*jediným cílem školy bylo i nadále vedle řádného plnění osnov vychovat ze svěřených dětí řádné, poctivé*

---

⁹⁹ Kronika ZDŠ Dolany, 1968–1970, s. 7.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 14.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 11.

¹⁰² Tamtéž, s. 6.

¹⁰³ Tamtéž, s. 8.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 14.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 7.

*a čestné budoucí občany naší socialistické vlasti“.*¹⁰⁶ Koncem 60. let žáci školy převážně odcházeli do učebních oborů, na gymnázia a na střední odborné školy. Jako zajímavost uvádím, že z celkového počtu 57 žáků ve školním roce 1969–1970, kteří ukončili školní docházku, deset žáků nastoupilo do přímého pracovního poměru.¹⁰⁷

Soutěže, brigády, organizace na škole

Žáci školy se zúčastnili různých sportovních soutěží a kulturních akcí, které financovalo SRPŠ. Na škole působila pionýrská organizace, kterou řídil skupinový vedoucí. Pionýrská organizace pracovala nezávisle na škole. Její činnost řídila okresní pionýrská rada v Olomouci. Ve školním roce 1968–1969 bylo v pionýrské organizaci organizováno 191 pionýrů¹⁰⁸ a ve školním roce 1969–1970 to bylo 41 pionýrů.¹⁰⁹

2.2 Vývoj školství v 70. letech

Začátkem 70. let zaznamenala školská správa významnou změnu. Nejen, že roku 1968 vyšel zákon č. 168/1968 Sb., *o gymnasiích*, ale do školství se začleňuje socialistické politické myšlení. V roce 1978 vyšel další školský zákon č. 63/1978 Sb., *o opatřeních v soustavě základních a středních škol*. Ten zavedl desetiletou povinnou školní docházku. Jednalo se o spojení osmileté základní školy a dvou let na jakémkoliv typu střední školy. Žák tímto způsobem dosáhl středního vzdělání. Byla zavedena osmiletá základní škola, složená ze dvou stupňů. První stupeň základní školy zaznamenal největší změnu. Byl zkrácen o jeden rok a vyučování mělo směřovat dle vzoru sovětských škol. Brzy se od tohoto vzoru upustilo, jelikož vyučovací látka byla pro děti náročná a hrozil nárůst velkého procenta žáků s neprospěchem.¹¹⁰ Došlo k vytvoření nového typu středního vzdělávání. Jednalo se o čtyřletý studijní program, který se zaměřoval na učňovské

---

¹⁰⁶ Kronika ZDŠ Dolany, 1968–1970, s. 9.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 14.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 7.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 13.

¹¹⁰ Zákon č. 63/1978 Sb., *zákon o opatřeních v soustavě základních a středních škol*.

studium zakončený maturitní zkouškou. Pro studium na středních školách bylo zapotřebí nejen doporučení ze základní školy, ale důležitou roli hrál i politický předpoklad.¹¹¹

2.2.1 Základní devítiletá škola Svatoplukova ve Šternberku

Do školního roku 1977–1978 byl ředitelem školy soudruh L. Kolář a jeho zástupcem byl soudruh J. Gerža. Od školního roku 1978–1979 byl ředitelem školy bývalý zástupce soudruh J. Gerža a jeho zástupkyní se stala soudružka E. Baďurová. V učitelském sboru působilo okolo deseti učitelek na 1. stupni a okolo 15 učitelů a učitelek na 2. stupni a obslužný personál, jako byli vychovatelky ve školní družině, školníci, uklízečky a topiči.¹¹²

V daném časovém období škola vždy pracovala na základě podrobně rozpracovaného celoročního plánu. Na počátku tohoto časového období, tedy v letech 1970–1971 byly vyvozeny závěry z krizových let 1968 a 1969. Základním úkolem vzdělávací i výchovné činnosti školy se stala marxisticko-leninská výchova mládeže. Celoroční plán školy vycházel z ideového dokumentu KSČ „*Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ*“,¹¹³ který se vypořádal s tak zvaným „Pražským jarem“. Učitelé i žáci byli „masírováni“ komunistickou ideologií, která se promítala do každodenního života učitelů i žáků, jak ve škole, tak i mimo školu.

S učiteli probíhaly pohovory před komisemi, zúčastňovali se ideově-politických školení a takto řádně lustrování předstupovali před své žáky a ideově na ně působili. K podpoře režimu sloužily nerůznější oslavy, jako byla oslava k 30. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou, oslavy k 60. výročí VŘSR anebo oslavy k 30. výročí Vítězného února.¹¹⁴ Tyto oslavy „*mobilizovaly výchovné pracovníky k dalšímu zkvalitnění vyučovacího procesu, posilování proletářského internacionalismu a socialistického vlastenectví žáků*“.¹¹⁵

K utužování správného světového názoru žáků sloužily i přípravy na sjezdy KSČ

---

¹¹¹ Vališová, Alena a kol. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, s. 87.

¹¹² Kronika ZDŠ Svatoplukova Šternberk 1970–1980.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Tamtéž.

¹¹⁵ Tamtéž.

a přípravy na volby do zastupitelských orgánů. Ke zkvalitnění vzdělávacího a výchovného procesu byly využívány hospitace, pedagogické porady a inspekce. V rámci učebního procesu bylo využíváno například skupinového vyučování, nových didaktických pomůcek, filmů, diafilmů a názorových materiálů. „Učitelé na žáky působili nejen svými odbornými znalostmi, ale celou svou osobností jako angažovaní občané socialistického státu“.¹¹⁶

Prospěch, chování žáků a školní docházka

Výkony jednotlivých žáků byly hodnoceny relativně stále stejným způsobem, nejlepší žáci byli vždy oceněni pochvalami, naopak žáci na druhé straně barikády, tedy ti, již si neplnili své povinnosti, dostávali zhoršené známky z chování. Kupříkladu zhoršené známky z chování byly uděleny za kouření, neomluvené hodiny nebo lajdáctví. Znamky tohoto typu většinou byly udělovány žákům pocházejícím z neúplných rodin.

Prospěch žáků je v kronice rozdělen celkem do tří skupin: „*prospěli s vyznamenáním, prospěli, neprospěli*“. Pro ilustraci uvádím příklad (příloha č. 2).¹¹⁷ Prospěch žáků uvádím vždy v porovnání s nejsilnějším a nejslabším rokem. Nejsilnějším školním rokem s hodnocením „*prospěli s vyznamenáním*“ za celou dekádu byl rok 1974–1975, kdy se tímto hodnocením „*pyšnilo*“ celkem 94 žáků. Naopak nejslabším rokem byl školní rok 1972–1973, kdy s vyznamenáním prospělo pouze 78 žáků. Rok 1979–1980 byl nejlepším školním rokem s hodnocením „*prospěli*“, tento výsledek získalo celkem 429 žáků. Přičemž nejméně žáků s výsledkem „*prospěli*“ bylo ve školním roce 1974–1975, kdy se jednalo celkem o 350 žáků.¹¹⁸ Za celé desetiletí celkem neprospělo 77 žáků, přičemž nejkritičtější školním rokem se stal rok 1972–1973, kdy neprospělo 28 žáků. Naopak nejlepším školním rokem byl rok 1973–1974, kdy nebyl žádný žák, který by neprospěl. Co se týče celkového počtu žáků, kteří navštěvovali ZDŠ Svatoplukova, populačně nejslabší školní rok byl rok 1974–1975, kdy tuto školu navštěvovalo celkem 442 žáků. Nejvíce žáků škola zaznamenala ve školním roce 1979–1980, celkem do ní docházelo 506 žáků.¹¹⁹

---

¹¹⁶ Kronika ZDŠ Svatoplukova Šternberk 1970–1980.

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ Tamtéž.

Téměř v každém školním roce byly uděleny snížené známky z chování 2. a 3. stupně. Nejvíce známek 2. stupně bylo uděleno v roce 1979–1980, a to 25 žákům. Nejméně známek 2. stupně bylo uděleno v roce 1973–1974, kdy se jednalo celkem o tři žáky. Nejvíce známek 3. stupně bylo uděleno v roce 1972–1973 a v roce 1976–1977, kdy byly uděleny dvě známky.¹²⁰ Ve školních letech 1973–1974, 1975–1976 a 1979–1980 nebyla udělena žádná známka 3. stupně. Tyto snížené známky z chování byly převážně uděleny za neomluvené hodiny, neplnění školních povinností či nekázeň ve škole i mimo školu, záškoláctví a zcela výjimečně za krádeže, podvody, kouření a špatné zacházení se školním majetkem. Samozřejmě na škole byli i žáci, kteří si své povinnosti plnili na 100 %, a ti byli za svou píli odměněni buď pochvalami ředitele školy nebo třídního učitele. Nejvíce pochval děti „utržily“ v roce 1979–1980, kdy pochvaly dostalo celkem 280 dětí. Naopak v roce 1971–1972 a v roce 1972–1973 nebyly pochvaly uděleny vůbec.¹²¹

V rámci docházky byly evidovány neomluvené a omluvené hodiny. Nejvíce omluvených hodin bylo ve školním roce 1970–1971, a to 32 056. Nejméně omluvených hodin bylo ve školním roce 1972–1973, a to 11 460. Nejvíce neomluvených hodin bylo ve školním roce 1970–1971, a to 2 079. Nejméně neomluvených hodin bylo ve školním roce 1975–1976, a to 151.¹²² Důvodem omluvených hodin byly nemoci, nemocniční ošetření a karantény. Důvodem neomluvených hodin bylo záškoláctví.

Škola záškoláctví řešila s výchovnou komisí MěNV a s obvodním oddělením Veřejné bezpečnosti Šternberk. Jako zajímavost uvádím, že ve školním roce 1971–1972 bylo uvedeno, že *„příčinou vysokého počtu neomluvených hodin bylo převážně záškoláctví, převážně u cikánských dětí, jejichž velkou absencí se několikrát zabývala školská komise MěNV“*.¹²³

Výchova, vyučování a volba povolání

V oblasti výchovy a vyučování byl kladen největší důraz na brannou výchovu, tělocvik a ruský jazyk. Každoročně byla organizována letní i zimní branná cvičení, kterým

---

¹²⁰ Kronika ZDŠ Svatoplukova Šternberk 1970–1980.

¹²¹ Tamtéž.

¹²² Tamtéž.

¹²³ Tamtéž.

se věnovala zvýšená pozornost. Neméně důležitá byla výuka ruského jazyka. Také byla celostátně pořádána olympiáda v ruském jazyce a další soutěže o zemi „našich okupantů“, například „Soutěž o zemi, kde již zítra znamená včera“.¹²⁴ Samozřejmě se těchto soutěží museli účastnit žáci školy. Téměř každoročně bylo zmiňováno, o kolik více žáků si dopisuje s dětmi ze Sovětského svazu. „Ve společenskovedních předmětech bylo ve výchově prosazováno marxistické třídní pojetí morálky a žáci byli vedeni k pochopení i k praktickému osvojení komunistického humanismu“.¹²⁵ K tomuto účelu sloužila metodická sdružení a předmětové komise.

Masivní působení komunistické ideologie se projevilo ve zlepšení internacionálního smýšlení žáků, zvláště ve vztahu k Sovětskému svazu, ve zvýšeném dopisování s dětmi ze Sovětského svazu a ostatních socialistických zemí. Ostatní předměty jsou sice také zmiňovány, ale nejdůležitější byla branná výchova a ruský jazyk. Zcela nepokrytě bylo dáváno najevo, že žákům z dělnických a rolnických rodin a rodin společensky angažovaných je věnována zvýšená péče, zatímco ostatním taková péče věnována nebyla.¹²⁶

Z důvodu správného výběru povolání byla na škole zřízena funkce poradce pro volbu povolání. Od školního roku 1973–1974 bylo uváděno, kolik žáků nastoupilo do prioritních oborů, to znamená hornictví, zemědělství a stavebnictví. Aby se žáci na tyto obory co nejvíce přihlašovali, byli pro ně a pro jejich rodiče pořádány různé akce a exkurze ve vybraných závodech.¹²⁷

Soutěže, brigády, organizace na škole

Žáci školy se zúčastnili různých sportovních soutěží a kulturních akcí, které pořádaly školy, SRPŠ, PO, SSM, ROH a další organizace. Škola taktéž na žáky působila i v jejich volném čase, kdy se účastnili různých brigád, sběru odpadových surovin a léčivých bylin. Na škole působily organizace KSČ, ROH, PO a SRPŠ, které řídily veškerou činnost učitelů i žáků, přičemž hlavní slovo měla KSČ a podle jejích not

---

¹²⁴ Kronika ZDŠ Svatoplukova Šternberk 1970–1980.

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ Tamtéž.

pracovali všichni ostatní. Například ve školním roce 1979–1980 bylo v PO organizováno 325 pionýrů a jisker.¹²⁸

2.2.2 Základní devítiletá škola Dr. Hrubého ve Šternberku

Ředitelem školy byl soudruh J. Zita. Co se týká zástupců ředitele, tak během deseti let se na tomto postu vystřídali celkem čtyři. Nejprve funkci zastávala soudružka P. Vařeková (od školního roku 1970–1971 do školního roku 1971–1972), následně soudruh J. Kubíček (od školního roku 1972–1973 do školního roku 1973–1974), soudruha zástupce nahradila soudružka J. Motálková (od školního roku 1974–1975 do školního roku 1978–1979) a soudružka J. Valentová (od školního roku 1979–1980). Na škole učilo okolo deseti učitelů na 1. stupni a okolo 17 na 2. stupni. O chod školy se staral obslužný personál, jako byly vychovatelky, školníci, uklízečky a topiči.¹²⁹

V letech 1970–1980 škola pracovala na základě celoročního plánu, který vycházel z úkolů a cílů, které stanovilo pedagogické oddělení odboru školství ONV. Základní položkou výchovy a vzdělání žáků byla jejich výchova a vzdělávání v duchu marxismu-leninismu, zlepšení jejich ideově politické výchovy a socialistického vlastenectví. K tomuto základnímu cíli byly nápomocny různé oslavy režimu jako výročí vzniku Sovětského svazu, výročí VŘSR, výročí SNP a různé další oslavy.¹³⁰

O zdraví žáků se starala obvodní školní lékařka a zubní lékařka, které dvakrát do roka provedly preventivní prohlídky všech žáků. Pro vytvoření si názorné představy, jaké cíle a úkoly stanovilo pedagogické oddělení odboru školství ONV, uvádím školní rok 1970–1971 a školní rok 1978–1979.¹³¹ Pro školní rok 1970–1971 byly stanoveny tyto úkoly a cíle:

1) rozvíjet ideově výchovnou práci na školách s cílem prohloubení marxisticko-leninské

---

¹²⁸ Kronika ZDŠ Dr. Hrubého Šternberk 1970–1980.

¹²⁹ Tamtéž.

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ Tamtéž.

výchovy mládeže na podkladě závěrů celostátní konference o komunistické výchově

- 2) vyvinout úsilí k dosažení vyšší úrovně vědomostí, dovedností a návyků u žáků*
- 3) jednotu ve výchovném působení na žáky – rodiny a školy*
- 4) rozvíjet politickou a veřejnou angažovanost u učitelů při prosazování politiky strany a státu*
- 5) vyžadovat zvýšenou úroveň pracovní kázně, dodržovat pracovního (pořádku) řádu, plnění směrnic MŠ a upevňování soudružských vztahů v učitelském kolektivu¹³²*

Pro školní rok 1978–1979 byly stanoveny tyto úkoly a cíle:

- 1) prohloubení komunistické výchovy a socialistického charakteru školy*
- 2) prohlubování pracovní a polytechnické se zaměřením na volbu povolání*
- 3) rozvoj branné a tělesné výchovy*
- 4) zvyšování efektivity vyučování*
- 5) odborný a politický růst učitelů*
- 6) zkvalitnění řízení a kontroly¹³³*

Prospěch, chování žáků a školní docházka

Prospěch žáků je v kronice rozdělen do tří skupin: „*prospěli s vyznamenáním, prospěli, neprospěli*“. Prospěch žáků uvádím vždy v porovnání s nejsilnějším a nejslabším rokem. Nejsilnějším školním rokem s hodnocením „*prospěli s vyznamenáním*“ za celou dekádu byl rok 1974–1975, kdy s tímto souslovím celkem prospělo 117 žáků. Naopak nejslabším rokem byl školní rok 1979–1980, kdy s vyznamenáním prospělo 78 žáků. Rok 1970–1971 byl nejlepším školním rokem s hodnocením „*prospěli*“, tento výsledek získalo

---

¹³² Kronika ZDŠ Dr. Hrubého Šternberk 1970–1980.

¹³³ Tamtéž.

celkem 488 žáků. Přičemž nejméně žáků s výsledkem „*prospěli*“ bylo ve školním roce 1976–1977, kdy se jednalo celkem o 428 žáků. Za celé desetiletí celkem neprospělo 105 žáků, přičemž nejkritičtějším školním rokem se stal rok 1979–1980, kdy neprospělo 22 žáků. Naopak nejlepším školním rokem byl rok 1972–1973 a rok 1975–1976, kdy shodně neprospěli 4 žáci.¹³⁴ Co se týče celkového počtu žáků, kteří navštěvovali ZDŠ Hrubého, pak populačně nejslabší školní rok byl rok 1979–1980, kdy tuto školu navštěvovalo celkem 548 žáků. Nejvíce žáků škola zaznamenala ve školním roce 1970–1971 a školní rok 1973–1974, kdy celkem do ní docházelo 605 žáků.¹³⁵

V každém roce byly uloženy snížené známky z chování 2. stupně. Nejvíce známek 2. stupně bylo uděleno v roce 1970–1971, celkem 12 žákům. Nejméně známek 2. stupně bylo uděleno v roce 1971–1972, v roce 1972–1973, v roce 1975–1976, kdy byly uděleny pouze 2 tyto známky. Nejvíce známek 3. stupně bylo uděleno v roce 1975–1976 a v roce 1978–1979, kdy byla udělena 1 tato známka.¹³⁶ Ve zbývajících letech nebyla udělena žádná známka 3. stupně. Snížené známky z chování 2. stupně byly převážně uděleny za neomluvené hodiny, porušování školního řádu, záškoláctví, krádeže a ničení státního majetku. Snížené známky z chování 3. stupně byly uděleny za hrubé porušení školního řádu a za opakované úmyslné zranění spolužáka a požívání alkoholických nápojů (žák 9.B).¹³⁷ Samozřejmě na škole byli i žáci, kteří za své nadstandardní výsledky dostali pochvalu. Zcela zaslouženou pochvalu dostali dva žáci (žák 5. A D. Š. a žák 7. A J. J.), kteří zachránili život dvěma tonoucím chlapcům předškolního věku.¹³⁸ Nejvíce pochval děti „utržily“ v roce 1971–1972, celkem 87 dětí. Naopak v několika letech nebyly pochvaly uděleny vůbec. V kronice se dokonce řešila i otázka: Jak se škola snažila zbavit problémových žáků? Problémoví žáci byli posíláni na psychiatrické vyšetření, jakmile vyšetření dopadlo pro školu „dobře“, byl žák odeslán na zvláštní školu.¹³⁹

V rámci docházky byly evidovány neomluvené a omluvené hodiny. Nejvíce omluvených hodin bylo ve školním roce 1979–1980, a to 31 023. Nejméně omluvených hodin bylo ve

---

¹³⁴ Kronika ZDŠ Dr. Hrubého Šternberk 1970–1980.

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ Tamtéž.

školním roce 1976–1977, a to 11 624. Nejvíce neomluvených hodin bylo ve školním roce 1970–1971 v celkovém počtu 362. Nejméně neomluvených hodin bylo ve školním roce 1978–1979, a to 21. Důvodem omluvených hodin byly nemoci, nemocniční ošetření a karantény. Důvodem neomluvených hodin bylo záškoláctví a neomluvená účast na odpoledním vyučování. Škola záškoláctví řešila s výchovnou komisí MěNV.

Jako zajímavost uvádím, že ve školním roce 1974–1975 byla chřipková epidemie způsobená nerovnoměrnou teplotou ve třídách a na chodbách a celkový počet omluvených i neomluvených hodin za tento rok není uveden z důvodu, že nebyla nalezena závěrečná zpráva pedagogické rady.¹⁴⁰ Další zajímavostí, která stojí za zmínku, je, že ve školním roce 1975–1976 neměly cikánské děti žádnou neomluvenou absenci.¹⁴¹

Výchova, vyučování a volba povolání

V oblasti výchovy a vyučování byl školou kladen důraz na tři základní body, a to na zvyšování úrovně komunistické výchovy, zkvalitnění vyučovacího procesu a organizaci učebně výchovné práce.¹⁴² K těmto základním bodům byly v dalších letech přiřazovány další body, jako rozvoj branné a tělesné výchovy, odborný a politický růst učitelů či zkvalitnění řízení a kontroly.¹⁴³ Základním úkolem pedagogických pracovníků bylo formování osobnosti občana socialistické společnosti. Učitelé žáky vedli k proletářskému internacionalismu, k vědeckému světovému názoru a k ateismu,¹⁴⁴ který slavil úspěchy, neboť se snížil počet žáků navštěvujících výuku náboženství.

Branná výchova měla v kronice školy samostatnou kapitolu, což dokazuje, jakou důležitost představovala. Brannou výchovu a občanskou nauku vyučovali pouze učitelé, kteří byli členy KSČ.¹⁴⁵ Teorie z branné výchovy byla prakticky vyzkoušena v branném závodě O partyzánský samopal a v jiných branných závodech. Ve společensko-vědních

---

¹⁴⁰ Kronika ZDŠ Dr. Hrubého Šternberk 1970–1980.

¹⁴¹ Tamtéž.

¹⁴² Tamtéž.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ Tamtéž.

¹⁴⁵ Tamtéž.

předmětech byla zaměřena pozornost na socialistické zřízení, a věnovala se především jeho přednostem a postavení ve světě. Učitelé pro žáky 2. stupně uspořádali soutěž „*O zemi, kde již zítra znamená včera*“. Pro žáky 1. stupně soutěž „*Co víš o SSSR*“.¹⁴⁶

Rok od roku stoupal počet žáků zapojených do činnosti PO a do činnosti zájmových kroužků. O činnosti žáků ve škole i mimo ni třídní učitelé vedli záznamy v pedagogických deníčcích a osobních listech.¹⁴⁷ Ke zkvalitnění učebního procesu bylo užíváno skupinového vyučování. Ve výchovné činnosti byla věnována individuální péče dětem dělnických, družstevních a angažovaných rodin. Z důvodu správného výběru povolání byla na škole zřízena funkce poradce pro volbu povolání. Škola se primárně zaměřovala na výchovu žáků do prioritních povolání, což tehdy bylo hornictví, zemědělství, stavebnictví a vojenské školy. Pro žáky a jejich rodiče byly pořádány exkurze ve vybraných závodech.¹⁴⁸

Soutěže, brigády, organizace na škole

Pro žáky školy SRPŠ, PO, SSM, ROH a další organizace pořádaly různé sportovní soutěže, kulturní a společenské akce. Život žáků škola ovlivňovala i v jejich volném čase, kdy se zúčastňovali různých brigád, navštěvovali zájmové kroužky. Na škole působily organizace KSČ, ROH, PO a SRPŠ. Ty určovaly veškeré dění ve škole. Rozhodující slovo měla vždy KSČ, které byly ostatní organizace podřízeny. V PO bylo nejvíce pionýrů a jisker organizováno ve školním roce 1977–1978, a to v celkovém počtu 325, a nejméně ve školním roce 1970–1971, kdy se jednalo pouze o 55 dětí.¹⁴⁹

2.2.3 Základní devítiletá škola Generála Svobody ve Šternberku

Od roku 1970–1973 byl pověřen funkcí ředitele soudruh V. Wolf, který na škole vyučoval německý jazyk a dějepis. Dále na škole působili dva zástupci ředitele, soudružka

---

¹⁴⁶ Kronika ZDŠ Dr. Hrubého Šternberk 1970–1980.

¹⁴⁷ Tamtéž.

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ Tamtéž.

zástupkyně V. Lopraisová, jejíž aprobační byl německý jazyk, a soudruh J. Zelinka, který učil matematiku, tělesnou výchovu a občanskou výchovu. V roce 1973 byl jmenován nový ředitel školy soudruh J. Zelinka a jeho zástupkyní byla soudružka M. Štáblová. Až v roce 1977 byli ustanoveni noví zástupci, soudružka I. Michajluková a soudruh B. Reimer. Celkem na škole vyučovalo 40 učitelů, kdy na 1. stupni jich působilo 15 a na 2. stupni 25.¹⁵⁰

Výuka ve všech třídách na škole v letech 1970–1980 probíhala dle celoročního plánu. Ve většině tříd bylo učivo probráno dle schválených a stanovených osnov. Pokud učivo nebylo odučeno dle plánu, důvodem byla většinou dlouhodobá nepřítomnost učitelů nebo se jednalo o roky, kdy se pořádaly spartakiády, stejně tak i závěrečné přípravy na spartakiádu. Každoročně se na škole prováděly inspekce, které prováděl školní inspektor, od roku 1971 do roku 1976 pozici zastával soudruh B. Reimer. Při inspekci se především koncentroval na pohovor s ředitelem a se zástupci ředitele školy. Dále se zaměřil na návštěvy vyučovacích hodin zvláště mladých a nově jmenovaných učitelů, prohlídky učeben, výzdoby tříd k aktuálnímu tématu, prohlídku plánů a školní dokumentaci spojenou s vedením školy. Výstupem inspekce byl provedený zápis.¹⁵¹ Větší závady na škole nebyly zjištěny. Vedle školní inspekce se na škole prováděly také pravidelné hospitace ze strany ředitele a obou zástupců. Při hospitacích se zejména zaměřovali na výchovné a ideové cíle, na aktualizaci učiva, modernizaci vyučování, využití pomůcek a plnění osnov. Po každé hospitaci byl proveden pohovor s konkrétním vyučujícím.¹⁵²

Celková výuka tohoto období byla ideově politicky zaměřena na významné události, které ovlivňovaly výchovnou práci celé školy. Škola musela naplňovat úkoly, které byly stanoveny organizací KSČ. Rok 1971 lze považovat za pravý důkaz politické angažovanosti zaměstnanců školy, neboť se zapojili do voleb zastupitelských orgánů. Dá se říct, že škola touto událostí žila nejen po stránce vnější (výzdoba školy, tvoření nástěnek), ale i po stránce vnitřní. Na škole probíhala řada besed s kandidáty Národní fronty, ale také se staršími členy komunistické strany. Kvůli volbám byly vyučovací

---

¹⁵⁰ Kronika ZDŠ Generála Svobody 1970–1980.

¹⁵¹ Tamtéž.

¹⁵² Tamtéž.

hodiny zaměřeny na dějepis, občanskou nauku a literární výchovu.¹⁵³

Prakticky všichni učitelé byli zapojeni do voleb, a to buď do volebních komisí anebo do agitačních středisek. V letech 1976–1977 byla činnost školy ovlivněna volbami do NV, které proběhly v říjnu. Předvolební aktivita zapůsobila na celou společnost, ale i na školství. Učitelé a žáci realizovali mnoho vystoupení nejen na předvolebních schůzích, ale i v průběhu voleb. Zúčastnili se významných výročí a oslav (VŘSR, výročí vzniku Sovětského svazu, SNP, únorové události).¹⁵⁴

Hlavním cílem školy bylo:

- 1) *vytvořit podmínky pro plnění osnov*
- 2) *zaměřit k tomuto cíli činnost metodických orgánů a všech složek na škole (ŠD, SPRŠ, ROH)*
- 3) *věnovat zvýšenou pozornost spolupráci s rodinou*
- 4) *zvýšit odpovědnost, důslednost a jednotnost výchovné práce jednotlivců, spolupráce rodiny i veřejnosti*¹⁵⁵

Prospěch, chování žáků a školní docházka

Prospěch žáků je v kronice rozdělen do tří skupin: „*prospěli s vyznamenáním, prospěli, neprospěli*“. Prospěch žáků představuji v porovnání s nejsilnějším a nejslabším rokem. Nejsilnějším školním rokem s hodnocením „*prospěli s vyznamenáním*“ za celou dekádu byl rok 1975–1976, kdy s tímto hodnocením prospělo celkem 188 žáků. Naopak nejslabším rokem byl školní rok 1970–1971, kdy s vyznamenáním prospělo 111 žáků. Rok 1970–1971 byl nejlepším školním rokem s hodnocením „*prospěli*“, tento výsledek získalo celkem 650 žáků. Přičemž nejméně žáků s výsledkem „*prospěli*“ bylo ve školním roce 1975–1976, kdy se jednalo celkem o 558 žáků. Za celé desetiletí celkem neprospělo 65 žáků, přičemž nejkritičtější školním rokem se stal rok 1971–1972, kdy neprospělo 17 žáků. Naopak nejlepším školním rokem byl školní rok 1975–1976, kdy neprospělo

---

¹⁵³ Kronika ZDŠ Generála Svobody 1970–1980.

¹⁵⁴ Tamtéž.

¹⁵⁵ Tamtéž.

7 žáků.¹⁵⁶ Co se týče celkového počtu žáků, kteří navštěvovali ZDŠ Generála Svobody, pak populačně nejslabší školní rok byl rok 1970–1971, kdy tuto školu navštěvovalo celkem 740 žáků. Nejvíce žáků škola zaznamenala ve školním roce 1973–1974, kdy celkem do ní docházelo 786 žáků.¹⁵⁷

V každém roce byly uděleny snížené známky z chování 2. stupně. Nejvíce známek 2. stupně bylo uděleno v roce 1970–1971, celkem 12 žákům. Nejméně známek 2. stupně bylo uděleno v roce 1971–1972, kdy byly uděleny dvě tyto známky. Nejvíce známek 3. stupně bylo uděleno v roce 1971–1972, kdy byly uděleny čtyři tyto známky. Snížené známky z chování byly převážně uděleny za záškoláctví, krádeže a ničení školního majetku. Samozřejmě na škole byli i žáci, kteří za své mimořádné chování dostaly pochvalu. Nejvíce pochval děti získaly v roce 1975–1976, celkem 219 dětí.¹⁵⁸

V rámci docházky byly evidovány neomluvené a omluvené hodiny. Nejvíce omluvených hodin bylo ve školním roce 1970–1971, a to 38 222. Nejméně omluvených hodin bylo ve školním roce 1971–1972, a to 5 312. Nejvíce neomluvených hodin bylo ve školním roce 1970–1971, a to 878. Nejméně neomluvených hodin bylo ve školním roce 1972–1973, a to tři. Důvodem omluvených hodin byla sezonní infekční onemocnění. Důvodem neomluvených hodin bylo záškoláctví a neomluvená účast na odpoledním vyučování. V kronice mě upoutala jedna zajímavost ohledně neomluvených hodin. Týká se školního roku 1977–1978, kdy škola celkově za 1. pololetí evidovala celkem 323 neomluvených hodin, ale z tohoto počtu měl „pouze“ jeden žák 233 neomluvených hodin.¹⁵⁹

Výchova, vyučování a volba povolání

Výchova a vyučování školy byly řízeny plánem, který obsahoval následující body: zvyšování úrovně a účinnosti komunistických výsledků, zkvalitňování vyučovacího procesu, politické a odborné školení učitelů, řešení práce školy, zlepšení materiálních podmínek školy a spolupráce s rodiči. Pro zlepšení angažovaného marxisticko-leninského

---

¹⁵⁶ Kronika ZDŠ Generála Svobody 1970–1980.

¹⁵⁷ Tamtéž.

¹⁵⁸ Tamtéž.

¹⁵⁹ Tamtéž.

působení učitelů probíhalo ve škole ideově politické vzdělávání podle daných směrnic a témat. Každý učitel po ukončení ideově politického školení musel vypracovat písemnou práci. Téma práce určil ředitel a následně proběhl pohovor před komisí. Každý školní rok museli třídní učitelé vypracovat plány výchovné práce ve třídě, kterými byly řešeny problémy prospěchu, kázně a docházky. Někteří učitelé museli i spolupracovat s rodiči.¹⁶⁰

Od roku 1971 byl zaveden do výuky druhého stupně nový předmět branná výchova. Tento předmět vyučovali na škole soudruh Staněk a soudruh Pytlíček. Občanskou výchovu učili pouze ti pedagogičtí pracovníci, kteří byli členové strany KSČ, neboť to byla jistá záruka dobré politické výchovy žáků. Ve školním roce 1973–1974 byl zaveden nový klasifikační řád, který dal všem vyučujícím více možností ohledně klasifikace žáků, neboť na škole neprospívalo celkově sedm žáků, kteří měli mentální vady. Následně po vyšetření bylo pět žáků přeřazeno do zvláštní školy a dva žáci byli přesunuti do speciální třídy.¹⁶¹

V průběhu tohoto desetiletí se na škole začaly budovat nové učebny a pracovny. Nově byla také vybudovaná pracovna zeměpisu, byla pořízena nová sluchátková souprava. Učitelé začali používat transparentový projektor Meotar. Postupem času byla zrekonstruovaná učebna biologie, dějepisu a nově vybavená cvičná školní kuchyňka. Ve výuce se také začal více využívat rozhlas, televize a gramofon. Dále se více používaly moderní pomůcky v hodinách fyziky, cizích jazyků a matematiky. Díky pomůckám byly hodiny ze stran učitele efektivnější a atraktivnější, což se projevilo pozitivně na vědomostech žáků.¹⁶²

Na škole fungoval recitační kroužek pod vedením soudružky Sedlákové. Kroužek připravoval relaci do rozhlasu k oslavám VŘSR a Měsíce přátelství. Žáci měli na škole možnost výběru ze široké škály nepovinných předmětů. Mezi nepovinné předměty patřily: sportovní hry, německý jazyk, šití a vaření, cvičení z matematiky, přírodopisná a fyzikální praktika.¹⁶³

---

¹⁶⁰ Kronika ZDŠ Generála Svobody 1970–1980.

¹⁶¹ Tamtéž.

¹⁶² Tamtéž.

¹⁶³ Tamtéž.

Soutěže, brigády, organizace na škole

Kromě tělovýchovných akcí, kterých bylo každoročně mnoho, byl tento rok poměrně bohatý na soutěže k oslavám 50. výročí založení KSČ. Žáci této základní školy pod vedením učitelského sboru se zúčastnili školních, okresních i krajských soutěží. Soutěže se konaly například z ruského jazyka, českého jazyka, výtvarné výchovy a matematiky. Soutěž z ruského jazyka spočívala v dopisování žáků s dětmi ze SSSR a recitování v ruském jazyce. V českém jazyce se žáci zúčastnili slohové soutěže, která se jmenovala: „*Život v naší vlasti za uplynulých 50 roků*“.¹⁶⁴ Na stejném principu byla založená i soutěž z výtvarné výchovy. Dále na škole fungoval technický kroužek, který vedl zaměstnanec z národního podniku Chronotechna. Žáci střeleckého kroužku v letech 1973–1974 dosáhli 2. místa na mistrovství republiky.¹⁶⁵

Ve školním roce 1973–1974 byl založen klub Přátel Sovětského svazu. Práce klubu byla různorodá, měla 25 členů, většinou šlo o žáky 8. tříd. V klubu se mluvilo pouze rusky. Činnost žáků v klubu spočívala ve sdělování vtipů, hraní scének, které si sami vymysleli a připravili.¹⁶⁶

Na počátku 70. let byly ve Šternberku dvě pionýrské skupiny. První skupina byla na 1. a 2. ZDŠ a druhá byla na 3. ZDŠ. V roce 1971 se obě skupiny spojily a vytvořily tak jednu pionýrskou skupinu ve Šternberku. Mezi známé oddíly patřily: Timurovci, Bobři, Vlčata, Jitřenky a Jiskry. Většina pionýrů se zúčastnila oslav VŘSR, májových oslav a branné hry pionýrů „*Z Buzuluku do Prahy*“. Na škole působily organizace, jako byly ROH, SRPŠ a SČSP, které byly pod záštitou KSČ.¹⁶⁷

2.2.4 Gymnázium ve Šternberku

Do roku 1973 byl ředitelem školy soudruh L. Sýkora a jeho zástupcem byl soudruh R. Loprais. Od školního roku 1973–1974 byl ředitelem školy soudruh R. Loprais a jeho

---

¹⁶⁴ Kronika ZDŠ Generála Svobody 1970–1980.

¹⁶⁵ Tamtéž.

¹⁶⁶ Tamtéž.

¹⁶⁷ Tamtéž.

zástupcem byl soudruh M. Krček. V učitelském sboru působilo mezi 19 až 24 profesory.¹⁶⁸

Škola pracovala na základě celoročního plánu, který byl zpracován v souladu se směrnicemi a pokyny Severomoravského kraje pro práci škol, směrnicemi ministerstva školství a později také vycházel ze závěrů XIV. a XV. sjezdu KSČ. Ve školních letech 1971 až 1973 se museli všichni profesori školy podrobit kádrovým pohovorům. Výsledkem těchto pohovorů bylo, že jeden profesor musel opustit školu, z důvodu své činnosti v letech 1968–1969, jelikož se jeho práce neslučovala s prací socialistického učitele.¹⁶⁹ Po celou dobu bylo na škole prováděno ideově politické vzdělávání (školení) a v jednom případě, ve školním roce 1971–1972, byla ideově nepřipravená jedna profesorka.¹⁷⁰ Jak byla tato ideová nepřipravenost po zásluze „odměněna“ jsem bohužel nedokázala zjistit, jelikož v kronice se dál tento fakt nerozvádí ani zde není uveden odkaz na jiný zdroj.

Ve školních letech 1971 až 1973 proběhla úspěšná konsolidace školy „po našem“, rozuměno socialistickou terminologií, kdy s touto konsolidací zcela jednoznačně koresponduje heslo, že „každý profesor je nejen vzdělávací a výchovný pracovník, ale i politický pracovník“.¹⁷¹ Profesori-straníci se školili při ZO KSČ národního podniku Chronotechna. Profesori-nestraníci se museli účastnit ideově-politických školení. Všichni profesori se aktivně podíleli na práci školy ve jménu hesla „pasivita a trpné předávání znalostí nemá v dnešní škole místo“.¹⁷² Ke konci této dekády se do popředí dostaly i ekonomické otázky, jako byla úspora paliv a energií, nicméně ideově-politická výchova měla pořád navrch a byla stěžejní.

Prospěch, chování studentů a školní docházka

Mezi výchovně vzdělávací práce pedagogů školy patřilo zhodnocení prospěchu, chování žáků a školní docházky. Závěrem těchto zhodnocení byly pro žáky informace o jejich výkonu, zodpovědnosti a pokroku. Mezi povinnosti pedagogických pracovníků

---

¹⁶⁸ Kronika Gymnázia Šternberk 1970–1980.

¹⁶⁹ Tamtéž.

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ Tamtéž.

¹⁷² Tamtéž.

patřilo plnění úkolů stanovených KSČ.

Prospěch studentů je v kronice rozdělen celkem do tří skupin: „*prospěli s vyznamenáním, prospěli velmi dobře, neprospěli*“. Prospěch žáků uvádím vždy v porovnání s nejsilnějším a nejslabším rokem. Nejsilnějším školním rokem s hodnocením „*prospěli s vyznamenáním*“ za celou dekádu byl rok 1977–1978, kdy prospělo celkem 62 studentů. Naopak nejslabším rokem byl školní rok 1970–1971, kdy s vyznamenáním prospělo 21 studentů. Rok 1977–1978 byl nejlepším školním rokem s hodnocením „*prospěli velmi dobře*“, tento výsledek získalo celkem 116 studentů. Přičemž nejméně žáků s výsledkem „*prospěli velmi dobře*“ bylo ve školním roce 1970–1971, kdy se jednalo celkem o 66 studentů. Za celé desetiletí celkem neprospělo 41 studentů, přičemž nejkritičtějším školním rokem se stal rok 1973–1974, kdy neprospělo 12 studentů. Naopak nejlepším školním rokem byl rok 1972–1973, kdy neprospěl jeden student. Co se týče celkového počtu studentů, kteří navštěvovali Gymnázium ve Šternberku, pak nejslabší byl školní rok 1970–1971, kdy tuto školu navštěvovalo celkem 285 studentů. Nejvíce žáků škola zaznamenala ve školním roce 1979–1980, kdy celkem do ní docházelo 503 studentů.¹⁷³

K chování žáků v dané dekádě je možno konstatovat, že pouze ve školním roce 1975–1976 je vysloveně uvedeno, že byla udělena jedna známka 2. stupně, jinak bylo uvedeno, že byl uložen malý počet snížených známek z chování. Drobné prohřešky proti školnímu řádu byly řešeny pohovorem třídního učitele se studentem či jeho rodiči. Závažnější prohřešky byly řešeny důtkou třídního učitele nebo důtkou ředitele.¹⁷⁴

Na škole byly zřejmě omluvené a neomluvené hodiny evidovány, ale o celkovém počtu není v kronice zmínka. Jsou zde pouze uvedeny průměry omluvených a neomluvených hodin na studenta v pololetí a na konci školního roku.

Vzdělávací a výchovná práce

V oblasti výchovné a vzdělávací práce se škola nejdříve musela vypořádat s krizovými roky 1968–1969 a teprve poté se mohla pustit do nové práce ve jménu

---

¹⁷³ Kronika Gymnázia Šternberk 1970–1980.

¹⁷⁴ Tamtéž.

budování socialistické společnosti. V rámci tohoto vypořádání se s krizovými roky 1968–1969 byl na škole zaveden nový předmět, a to občanská nauka, který tak jako i ostatní společensko-vědní předměty mohli učit jen profesori oddaní straně a věci socialismu.¹⁷⁵ Funkce třídních profesorů byla taktéž přidělována profesorům-straníkům. V rámci komunistické výchovy byli studenti zapojeni do činnosti různých zájmových kroužků, jako byl fotografický, divadelní, recitační, pěvecký, turistický, výtvarný a střelecký.¹⁷⁶ Z důvodu dalšího politického působení na studenty v duchu marxisticko-leninské filozofie, byla branná výchova ve školním roce 1974–1975 zavedena jako samostatný předmět.¹⁷⁷ Jako příklad vzdělávací a výchovné práce uvádím školní rok 1972–1973, kdy se vzdělávací a výchovná práce zaměřila na tyto hlavní úkoly:

1) škola má odpovídat podmínkám školy socialistické

2) na úseku ideově politického a odborného vzdělávání bylo zajištěno:

a) systematické politické a odborné vzdělávání profesorů a uplatňování získaných poznatků ve výuce

b) výchovné působení prolínalo mezi všemi předměty (proletářský internacionalismus, socialistické vlastenectví a estetická výchova)

c) kontrolní hospitační činnost byla zaměřena jak na společensko-vědní předměty, tak i na přírodovědné předměty

d) poznání mimotřídní a mimoškolní činnosti a zájmů studentů, poznání jejich rodinného prostředí

e) zvyšování úrovně vědomostí studentů, spojování teorie s praxí

f) věnována zvláštní pozornost tělocviku a branné výchově, kdy se ukázal přínos při organizaci obou branných cvičení školy

---

¹⁷⁵ Kronika Gymnázia Šternberk 1970–1980.

¹⁷⁶ Tamtéž.

¹⁷⁷ Tamtéž.

g) proškolení členů útvaru CO na škole.¹⁷⁸

Ke zkvalitnění učebního procesu byly využívány hospitace a dále předmětové komise. K rozvoji talentu studentů sloužily samostatné maturitní práce a účast studentů na různých olympiádách (matematika, fyzika, chemie). Zvláštní pozornost vedení školy věnovalo profesorům začátečníkům, občanské nauce, branné výchově, tělesné výchově, dějepisu a prvním a čtvrtým ročníkům. Ve školním roce 1976–1977 byli poprvé na gymnázium přijati žáci 8. tříd ZDŠ, kterým byla věnována zvýšená péče, taktéž byla věnována zvýšená péče dětem z dělnických, z rolnických rodin a z rozvrácených manželství. Vedení školy pravidelně sledovalo estetický stav a výzdobu tříd a celé školní budovy.¹⁷⁹

Mimoškolní činnost, organizace na škole, brigády

Na škole pracovalo mnoho zájmových kroužků, které byly řízeny SSM. Studenti se skrze tyto kroužky účastnili různých kulturních akcí a soutěží. „*Činnost SSM hlavně spočívala ve schůzovní a v politickovýchovné práci*“.¹⁸⁰ SSM především úzce spolupracovala s ZO KSČ a s vedením školy. Členové SSM pomáhali PO na ZDŠ ve Šternberku, kdy se stávali vedoucími oddílů PO, byli jádrem třídních kolektivů na škole a úzce spolupracovali s Domem pionýrů a mládeže. Ve školním roce 1977–1978 na škole studovalo 342 studentů a z toho 333 bylo organizováno v SSM.¹⁸¹ Na škole působily organizace KSČ, ROH, SČSP a SRPŠ, které řídily veškerou činnost učitelů i studentů. Hlavní úlohu na škole měla organizace KSČ, která byla vůdčí silou a iniciátorem veškerého dění na škole. Život studentů škola ovlivňovala i v jejich volném čase, kdy se zúčastňovali různých brigád, většinou v zemědělství a v lese a dále se studenti podíleli na sběru odpadových surovin.¹⁸²

---

¹⁷⁸ Kronika Gymnázia Šternberk 1970–1980.

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ Tamtéž.

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² Tamtéž.

Maturity, volba povolání

Ve školních letech 1971–1973 byly výsledky maturitní zkoušky podrobně zdokumentovány. Byl zaznamenán celkový počet studentů, kteří se maturit zúčastnili, i s jejich výsledky, tedy kdo maturitu ukončil s vyznamenáním, kdo prospěl velmi dobře a kdo prospěl. V následujících letech až do roku 1980 se k výsledkům studentů skoro nic nepíše (ve školním roce 1977–1978 neuspěli tři studenti, ve školním roce 1978–1979 neuspěl jeden student), ale zato se píše, že maturity byly slavnostně zahájeny a ukončeny. Ze zahájení a průběhu maturitních zkoušek ve školním roce 1976–1977 byla dokonce odvysílána reportáž Československé televize.¹⁸³

Na škole byla zřízena pozice výchovného poradce, jehož práce se zaměřila na správnou a národnímu hospodářství potřebnou volbu povolání našich studentů, to znamená vysoké školy technického typu a vojenské vysoké školy.¹⁸⁴

2.2.5 Základní devítiletá škola Bohuňovice

Roky 1970 až 1980 se do dnešních časů nedochovaly. Tudíž s ohledem na nedostupné zdroje nelze popsat základní devítiletou školu v Bohuňovicích, kterou jsem si vytyčila jako jednu z celkem čtyř základních škol. Ráda bych konstatovala, že už je to druhé období, které se u této školy nedochovalo. Je otázkou, jak s materiály škola nakládala.

2.2.6 Základní devítiletá škola Dolany

Ředitelem školy byl v letech 1970–1972 soudruh B. Dostál. Jeho zástupcem byla soudružka M. Bazínková. Od školního roku 1972–1973 byl ředitelem školy soudruh L. Matějík a jeho zástupkyní soudružka K. Trojáčková. Od školního roku 1975–1976 byla

---

¹⁸³ Kronika Gymnázia Šternberk 1970–1980.

¹⁸⁴ Tamtéž.

ředitelkou školy soudružka K. Trojáčková a její zástupkyní soudružka K. Malíčková.¹⁸⁵ Na škole učilo okolo 5 učitelů na 1. stupni a přibližně 8 pedagogických pracovníků na 2. stupni. O chod školy se starali správní zaměstnanci, vychovatelky ve školní družině, topiči, uklízečky a školníci.¹⁸⁶

Soudruh ředitel B. Dostál odstoupil z funkce ředitele školy, z důvodu toho, *aby se zvýšila političnost zdejší školy.*¹⁸⁷ Po jeho odstoupení se političnost školy zvýšila a škola se daleko více zapojila do režimních oslav a daleko více zdůrazňovala, že hlavním úkolem školy je politicko-ideové působení na žáky v kontextu závěrů XIV., XV. sjezdu KSČ a dalších stranických dokumentů. V tomto kontextu citují: *„Výchova k vědeckému světovému názoru, ke komunistické morálce, výchova politická, estetická a pracovní jsou základními složkami veškeré výchovně vzdělávací činnosti našich učitelů na školách, ale také všech společenských organizací. Jen komunistická jednota jejich působení může vést k podstatně lepším výsledkům ve výchově mládeže.“*¹⁸⁸ Během této dekády došlo k mnoha opravám stávajících budov, byly provedeny nové rozvody vody do všech tříd, bylo vybudováno ústřední topení, úprava tělocvičny ve Vésce, odborné učebny byly vybavovány příslušnou technikou. Škola úspěšně rozvíjela „družbu“ s družební školou v Polném Kesově na Slovensku. O zdraví žáků se starala obvodní školní lékařka a zubní lékařka, které dvakrát do roka provedly preventivní prohlídky všech žáků.¹⁸⁹

Prospěch, chování žáků a školní docházka

Prospěch žáků je v kronice rozdělen celkem do dvou skupin: *„prospěli s vyznamenáním a neprospěli“*. Prospěch žáků uvádím vždy v porovnání s nejsilnějším a nejslabším rokem. Nejsilnějším školním rokem s hodnocením *„prospěli s vyznamenáním“* za celou dekádu byl rok 1973–1974, kdy prospělo s vyznamenáním celkem 61 žáků. Naopak nejslabším rokem byl školní rok 1979–1980, kdy s vyznamenáním prospělo pouze 40 žáků. Ve sledovaném období celkem neprospělo

---

¹⁸⁵ Kronika ZDŠ Dolany 1970–1980.

¹⁸⁶ Tamtéž.

¹⁸⁷ Tamtéž.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 40.

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 24.

37 žáků, přičemž nejkritičtější školním rokem se stal rok 1979–1980, kdy neprospělo 14 žáků. Naopak nejlepším školním rokem byl rok 1974–1975, kdy neprospěl jeden žák. Co se týče celkového počtu žáků, kteří navštěvovali ZDŠ v Dolanech, pak populačně nejslabší školní rok byl rok 1971–1972, kdy tuto školu navštěvovalo celkem 306 žáků. Nejvíce žáků škola zaznamenala ve školním roce 1975–1976, kdy celkem do ní docházelo 605 žáků.¹⁹⁰

Téměř v každém roce byly uděleny snížené známky z chování 2. stupně. Nejvíce známek 2. stupně bylo uděleno v roce 1971–1972, celkem 11 známek. Ve školním roce 1976–1977 a v roce 1977–1978 nebyly uděleny žádné známky 2. stupně. Nejvíce známek 3. stupně bylo uděleno třem žákům ve školním roce 1971–1972. Ve zbývajících letech nebyla udělena žádná známka 3. stupně. Za jaké prohřešky byly snížené známky z chování 2. a 3. stupně uděleny, kronika neuvádí. Kromě „zlobivých“ žáků byli na škole i „hodní“ žáci, kteří za svoji „vzornost“ dostali pochvalu. Nejvíce pochval bylo uděleno dětem v roce 1976–1977, kdy pochvaly dostalo celkem 95 dětí. Naopak nejméně pochval děti dostaly ve školním roce 1974–1975. V tento školní rok bylo „rozdáno“ pouze 26 pochval. Některé oceněné děti k pochvale ještě dostaly knížku. Škola posílala problémové žáky na psychiatrické vyšetření a dle výsledků jednala. V případě pozitivního výsledku psychiatrického vyšetření byl žák doporučen a následně umístěn do zvláštní školy.¹⁹¹ O školní docházce se školní kronika nezmiňuje.

Výchova, vyučování a volba povolání

Jak si výchovu a vyučování v dané dekádě škola představovala, charakterizuje citát *„Školství je nedílnou součástí socialistické společnosti a nemůže proto pracovat a rozvíjet se izolovaně, nezávisle na tom, co se ve společnosti děje a co společnost potřebuje. Jde o to vytvořit na škole atmosféru tvořivého pedagogického a politického ruchu, který je protnut úsilím za důsledné, jednoznačné působení na mládež v duchu vědeckého světového názoru a všech principů komunistické výchovy v souladu se závěry XIV. sjezdu KSČ.“*¹⁹²

---

¹⁹⁰ Kronika ZDŠ Dolany 1970–1980.

¹⁹¹ Tamtéž. s. 24.

¹⁹² Tamtéž s. 32.

Od školního roku 1971–1972 byla na škole zavedena občanská nauka a branná výchova. V rámci skutečné „výuky“ se škola starala jednak o talentované žáky, pro které zřizovala nepovinné předměty, které měly dále rozvíjet jejich talent, pořádala pro ně oborové olympiády a jejich dovednosti rozvíjela v zájmových kroužcích. Na druhém pólu se nacházeli slabší žáci, kteří učivo podle osnov nezvládali. Učitelé tento problém řešili samostatným doučováním nebo dohledem lepších žáků nad těmito slabšími. Těmito opatřeními se škola snažila počet neprospívajících žáků omezit na minimum.¹⁹³

Tak jako i jiné školy, škola v Dolanech věnovala zvýšenou péči žákům pocházejícím z dělnických a rolnických rodin a dětem angažovaných rodin. Pro zajímavost uvádím, že ve školním roce 1972–1973 je uvedeno, že „*výchovná činnost v mnoha rodinách není však v souladu s působením školy. Zde působí vhodnou propagandou učitelé na rodiče na třídních schůzkách*“.¹⁹⁴ Stejně jako na jiných školách, tak i ve škole v Dolanech byla zřízena pozice výchovné poradkyně, která nejen radila při výběru povolání, ale také dle potřeby plánu žáky umísťovala do prioritních oborů. Těmito prioritními obory byly hornictví, zemědělství, stavebnictví a střední vojenské školy. V dané dekádě, kromě školního roku 1979–1980, vždy minimálně jeden žák nepokračoval studiem na nějaké střední škole či učilišti, ale šel přímo pracovat.¹⁹⁵

Soutěže, brigády, organizace na škole

Žáci školu reprezentovali v různých sportovních i nespportovních soutěžích. Ve svém volném čase pracovali na různých brigádách a navštěvovali zájmové kroužky či Lidovou školu umění. Jako jediná organizace kromě PO je v kronice uvedeno pouze SRPŠ. Zdá se mi neuvěřitelné, že by na škole nepůsobila KSČ, jelikož v kronice se o ní v podstatě autor nezmiňuje. V PO bylo nejvíce pionýrů a jisker organizováno ve školním roce 1978–1979, a to 246, a nejméně ve školním roce 1970–1971, pouze 57.¹⁹⁶

---

¹⁹³ Kronika ZDŠ Dolany 1970–1980. , s. 32.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 34.

¹⁹⁵ Tamtéž.

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 19.

2.3 Vývoj školství v 80. letech

Vývoj školství v 80. letech probíhal ve stejném politickém přesvědčení jako v předešlých letech. V roce 1984 vyšel další zákon č. 29/1984 Sb. *o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol*, který upravoval školství. Zákon zrušil základní devítiletou školu.¹⁹⁷ Dále byla stanovena povinná školní docházka v délce deseti let, při které bylo povinné studovat ještě další dva roky po ukončení základního vzdělání na některé střední škole.¹⁹⁸

2.3.1 Základní škola Svatoplukova ve Šternberku

Ředitelem školy byl do roku 1983–1984 soudruh J. Gerža a po něm se stala ředitelkou školy soudružka J. Valentová. Zástupkyní ředitele či ředitelky byla soudružka E. Baďurová. Na 1. stupni učilo 9–12 učitelek a na 2. stupni učilo 12–18 učitelů a učitelek. Dále škola zaměstnávala vychovatelky ve školní družině, skupinovou vedoucí PO, školníky, uklízečky a topiče.¹⁹⁹

Činnost školy vycházela z celoročního plánu, který byl vytvořen v souladu se směrnicemi OŠ ONV a později také vycházel ze závěrů XVI. a XVII. sjezdu KSČ týkajících se školství a dalších dokumentů. K utužování správného světového názoru žáků sloužily jednak oslavy různých výročí, které na tuto dekádu připadly, a dále i přípravy na sjezdy KSČ a přípravy na volby do zastupitelských orgánů, kdy žáci školy vystrojili volební místnost. Tyto oslavy mobilizovaly výchovné pracovníky k dalšímu zkvalitnění vyučovacího procesu, posilování proletářského internacionalismu a socialistického vlastenectví žáků.²⁰⁰

Socialistická výchova žáků byla po celé období neustále na prvním místě. Učitelé

---

¹⁹⁷ Zákon č. 29/1984 Sb., *zákon o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol*.

¹⁹⁸ Zákon č. 29/1984 Sb., *zákon o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol*.

¹⁹⁹ Kronika ZŠ Svatoplukova Šternberk 1980–1990.

²⁰⁰ Tamtéž.

se museli účastnit ideově-politických školení a na žáky ideově působila PO, takže učitelé i žáci byli pod neustálým tlakem komunistické ideologie, která je vědomě i nevědomě pořád ovlivňovala. Na základě změny školního zákona byl školní rok 1983–1984 prvním rokem, kdy žáci školní docházku ukončili v 8. třídě a povinnou desetiletou školní docházku ukončili až na střední škole. Bylo pokračováno v uplatňování moderních forem a metod práce a ve využívání audiovizuálních pomůcek.²⁰¹

Na počátku 80. let byla postavena přístavba se třemi třídami a byla provedena modernizace školní budovy. Postupně byly modernizovány školní kabiny a byly vybavovány moderní technikou. V letech konání spartakiády byla velká pozornost věnována jejímu nácviku. V roce 1985 reprezentovalo školu 16 žákyň při hromadných vystoupeních v Praze. Činnost školy každý rok kontroloval inspektor okresní školní inspekce.²⁰²

Prospěch, chování žáků a školní docházka

Prospěch žáků školy byl po celou dekádu vcelku na konstantní úrovni. S vyznamenáním prospělo 69 až 116 žáků, přičemž nejhorší byl školní rok 1980–1981 a nejlepší byl školní rok 1984–1985. Počet prospívajících žáků se pohyboval mezi 446 až 519 žáky, přičemž nejhorší byl školní rok 1989–1990 a nejlepší byl školní rok 1981–1982. Počet prospívajících žáků v letech 1984 až 1989 není uveden. Od školního roku 1984–1985 až do školního roku 1988–1989 u kolonky prospěl s vyznamenáním a u kolonky klasifikování stupněm pět přibyla kolonka žák z dělnické a rolnické rodiny.²⁰³ Dále u kolonky klasifikování stupněm pět bylo uvedeno z jakého předmětu (matematika, český a ruský jazyk) žák neprospěl. Počet neprospěvujících žáků se pohyboval mezi dvěma až osmi žáky, přičemž nejhorší byl školní rok 1983–1984.²⁰⁴ Co se týče počtu žáků, ten se pohyboval mezi 543 až 616 žáky, přičemž populačně nejslabší byl školní rok 1980–1981 a nejsilnější byl školní rok 1984–1985.²⁰⁵

---

²⁰¹ Kronika ZŠ Svatoplukova Šternberk 1980–1990.

²⁰² Tamtéž.

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ Tamtéž.

²⁰⁵ Tamtéž.

Chování žáků nevybočovalo z chování žáků v jiných školách. Nejvíce známek 2. stupně bylo uděleno ve školním roce 1980–1981, kdy bylo uloženo celkem 33 známek. Nejméně známek 2. stupně bylo uděleno ve školním roce 1988–1989, kdy nebyla udělena žádná známka 2. stupně. Znamky 3. stupně byly uděleny celkem tři. Ve školním roce 1988–1989 nebyla udělena žádná snížená známka z chování. Snížené známky z chování 2. stupně byly převážně uděleny za neomluvené hodiny, porušování školního řádu, neplnění si školních povinností, krádeže a ničení státního majetku. Snížené známky z chování 3. stupně byly uloženy např. za krádež a neomluvené hodiny. Samozřejmě na škole byli i žáci, kteří za své výjimečné výsledky dostali pochvalu. Nejvíce pochval bylo uděleno ve školním roce 1982–1983, což činilo 198.²⁰⁶

V rámci docházky byly evidovány neomluvené a omluvené hodiny. Nejvíce omluvených hodin bylo ve školním roce 1981–1982, a to 29 648. Nejméně omluvených hodin bylo ve školním roce 1984–1985, a to 15 815. Nejvíce neomluvených hodin bylo ve školním roce 1981–1982, a to 213. Nejméně neomluvených hodin bylo ve školním roce 1984–1985, a to 64. Důvodem omluvených hodin byly nemoci a karantény. Důvodem neomluvených hodin bylo záškoláctví. Pro zajímavost uvádím, že *absence nad 10 hodin byla řešena výchovnou komisí SRPŠ, obvodním oddělením Veřejné bezpečnosti nebo školskou komisí při MěNV.*²⁰⁷

Výchova, vyučování a volba povolání

V této oblasti byl školou opět kladen důraz na socialistickou výchovu žáků. Žáci byli pedagogy vedeni k proletářskému internacionalismu, k vědeckému světovému názoru a k ateismu²⁰⁸, který slavil úspěchy, neboť žádný žák nenavštěvoval výuku náboženství, což bylo u nadřízených orgánů přijímáno s povděkem. V rámci zkvalitnění výuky a dalšího politického působení na žáky školy nebo i další organizace pro žáky pořádaly předmětové olympiády a různé další soutěže, které se často týkaly země našich okupantů, tedy Sovětského svazu, jako byla soutěž „*O zemi, kde již zítra znamená včera*“ či soutěž

---

²⁰⁶ Kronika ZŠ Svatoplukova Šternberk 1980–1990.

²⁰⁷ Tamtéž.

²⁰⁸ Tamtéž.

„Co víš o SSSR“.²⁰⁹

Rok od roku stoupal počet žáků zapojených do činnosti PO a do činnosti školních zájmových kroužků. Škole se podařilo zvýšit vědomosti žáků v hlavních předmětech, tedy v matematice a v českém jazyce, což se pozitivně projevilo u přijímacích zkoušek na střední školy, k čemuž přispěla dobrá práce předmětových komisí, metodických sdružení i hospítace. Ve výchovné činnosti byla věnována individuální péče dětem z neúplných a rozvrácených rodin a dětem slabším, které nestačily učivo normálně pobrat. Pro dyslektiky byla dokonce zřízena speciální třída. Na škole pořád fungovala funkce poradce pro volbu povolání. Hlavním cílem školy bylo, aby co nejvíce žáků odcházelo na prioritní obory, to znamená hornictví, zemědělství a stavebnictví, a k tomuto cíli směřovala svoji činnost.²¹⁰

Soutěže, brigády, organizace na škole

Neodmyslitelnou součástí života školy bylo, že se žáci zúčastňovali různých sportovních soutěží a kulturních a společenských akcí, které pro ně pořádaly různé organizace. V rámci pomoci národnímu hospodářství chodili žáci na různé brigády. Ve svém volném čase navštěvovali zájmové kroužky. Na škole působily organizace KSČ, ROH, PO a SRPŠ, které řídily veškerou činnost učitelů i žáků. Rozhodující slovo měla samozřejmě KSČ, které byly ostatní organizace podřízeny. V PO bylo nejvíce pionýrů a jisker organizováno ve školním roce 1977–1978, jednalo se celkem o 325, a nejméně ve školním roce 1970–1971, kdy celkové číslo bylo 55.²¹¹

2.3.2 Základní škola Dr. Hrubého ve Šternberku

Až do školního roku 1983–1984 byl ředitelem školy soudruh J. Zita a jeho zástupcem byla soudružka J. Valentová. Od školního roku 1984–1985 byl ředitelem školy soudruh B. Reimer a jeho zástupcem byl soudruh Z. Navrátil. Na 1. stupni působilo

---

²⁰⁹ Tamtéž.

²¹⁰ Kronika ZŠ Svatoplukova Šternberk 1980–1990.

²¹¹ Tamtéž.

9–12 učitelek a na 2. stupni působilo 11–18 učitelů a učitelek.²¹² Další zaměstnanci školy byli vychovatelky ve školní družině, skupinová vedoucí PO, školníci, uklízečky a topiči.

V 80. letech se každoroční činnost školy opět odvíjela od celoročního plánu, který odrážel úkoly a cíle, které pro práci ve školství stanovil XVI. a XVII. sjezd KSČ a další státní a stranické orgány. Neměnným cílem výchovy a vzdělání žáků byla jejich výchova a vzdělávání v duchu marxismu-leninismu, proletářského internacionalismu a lásky k Sovětskému svazu.²¹³ K dosažení tohoto cíle sloužily různé oslavy tehdejšího režimu, jako bylo výročí osvobození Československa Sovětskou armádou, oslavy 1. máje či výročí vzniku ČSLA a různé další oslavy.²¹⁴

Na začátku 80. let budova školy již kapacitně nestačila, a tak byla v polovině 80. let vybudována přístavba, kde vzniklo devět nových učeben, kabinety, dvě sborovny, prostory pro činnost PO a školní šatny. Kabinety školy byly vybaveny novým nábytkem i novou technikou. Škola prohlubovala svoji „družbu“ s družební školou v Dobšíně na Slovensku.²¹⁵ Každý rok byla činnost školy kontrolována inspektorem okresní školní inspekce. Například při kontrole v roce 1983 po provedené kontrole mimo jiné doporučil:

- ke splnění výukového cíle promyslet veškeré prostředky, metody a formy, průběžně provádět vnitřní diferenciaci při individuálním přístupu k žákům, rozvoji talentů a přípravě žáků na dělnická povolání

- ve výchovném působení vést žáky k převzetí mravních prvků při souladu vědomí a jednání ve škole a na veřejnosti

- diferencovaně přistupovat k zadávání domácích úkolů

- systematicky provádět vzájemné hospitace podle plánů metodických orgánů s rozborů

- využít různých forem opakování v úvodních částech hodin k utvrzení hlavního učiva

- vyčlenit prostor v závěru hodin pro vyvození základního učiva od žáků

---

²¹² Tamtéž.

²¹³ Kronika ZŠ Dr. Hrubého Šternberk 1980–1990.

²¹⁴ Tamtéž.

²¹⁵ Tamtéž.

- *soustavně dbát hygienických návyků, zařazovat zejména na 1. stupni tělovýchovné chvilky*
- *vyžadovat připravenost všech pomůcek do vyučování*²¹⁶

V roce 1989 došlo k „sametové revoluci“ a začala se psát nová historie nejen školy, ale celé společnosti.

Prospěch, chování žáků a školní docházka

Prospěch žáků školy byl po celou dekádu vcelku na neměnné úrovni. S vyznamenáním prospělo mezi 69 až 164 žáky, přičemž nejhorší byl školní rok 1980–1981 a nejlepší byl školní rok 1989–1990. Počet žáků, kteří prospěli, byl uveden pouze ve školním roce 1984–1985, v ostatních letech není uvedeno. V některých školních letech u kolonky prospěl s vyznamenáním a u kolonky klasifikování stupněm pět přibyla kolonka žák z dělnické a rolnické rodiny, v některých školních letech tato informace nebyla uvedena. Dále u kolonky klasifikování stupněm 5 bylo uvedeno, z jakého předmětu byli žáci klasifikováni tímto stupněm (jednalo se o matematiku, český a ruský jazyk). Číslo neprospívajících žáků se pohybovalo mezi 0 až 14 žáky, přičemž nejhorší byl školní rok 1983–1984. Co se týče počtu žáků, ten se pohyboval mezi 554 až 725 žáky, přičemž nejméně žáků školu navštěvovalo ve školním roce 1980–1981 a naopak nejvíce žáků do školy docházelo ve školním roce 1987–1988.²¹⁷

Chování žáků nevybočovalo z chování žáků na jiných školách. Nejvíce známek 2. stupně bylo uděleno ve školním roce 1985–1986, kdy jich žáci „obdrželi“ celkem 11. Nejméně známek 2. stupně bylo uloženo ve školním roce 1987–1988, kdy tímto stupněm byli klasifikováni celkem dva žáci. Známeček 3. stupně bylo uděleno celkem šest. Snížené známky z chování 2. stupně byly převážně ukládány za porušování školního řádu a neplnění si školních povinností. Snížené známky z chování 3. stupně byly uloženy například za bezohledné chování na veřejnosti a ublížení na těle. Samozřejmě na škole byli i žáci, kteří za svoji píli a vynikající výsledky dostali pochvalu. Nejvíce pochval bylo

---

²¹⁶ Kronika ZŠ Dr. Hrubého Šternberk 1980–1990.

²¹⁷ Tamtéž.

uloženo ve školním roce 1988–1989, a to 136.²¹⁸

V rámci docházky byly evidovány neomluvené a omluvené hodiny. Nejvíce omluvených hodin bylo ve školním roce 1988–1989, a to 43 741.²¹⁹ Nejméně omluvených hodin bylo ve školním roce 1982–1983, a to 13 207. Nejvíce neomluvených hodin bylo ve školním roce 1985–1986, a to 67. Nejméně neomluvených hodin bylo ve školním roce 1989–1990, kdy nebyla žádná neomluvená hodina. Důvodem omluvených hodin byly nemoci a karantény. Důvod neomluvených hodin nebyl specifikován. Od školního roku 1984–1985 se důvody omluvených i neomluvených hodin neuváděly. Ve školním roce 1983–1984 nebyly omluvené ani neomluvené hodiny vůbec zapsány.²²⁰

Výchova, vyučování a volba povolání

Tak jako v minulých letech byl ve výchově i ve vyučování kladen důraz na socialistickou výchovu žáků. K realizaci tohoto úkolu přispěla velmi dobrá činnost celého pedagogického sboru, včetně aktivity metodických orgánů, tedy předmětových komisí a metodických sdružení. Učivo bylo probráno podle osnov. Žáci byli vedeni k větší samostatnosti a byli lépe než v minulosti připravováni ke studiu na středních školách, k čemuž dopomohlo zavedení nepovinných předmětů, a to z českého jazyka a matematiky. Na škole byl založen kroužek informatiky a výpočetní techniky. Kvalitní práce učitelů se projevila na velmi dobrých výsledcích žáků v okrskových, okresních a krajských kolech různých soutěží a olympiád a také ve velmi dobré úspěšnosti žáků v přijímacím řízení na střední školy. Činnost výchovného poradce byla zaměřena na prioritní obory, to znamená střední vojenské školy, hornictví a motorlet Praha.²²¹

Soutěže, brigády, organizace na škole

Žáci školy se zapojili do různých sportovních soutěží a kulturních a společenských akcí, které pořádaly školy, SRPŠ, PO, SSM, ROH a další organizace. Žáci se také aktivně zapojili do pomoci národnímu hospodářství, kterému pomohli svými odpracovanými

---

²¹⁸ Tamtéž.

²¹⁹ Kronika ZŠ Dr. Hrubého Šternberk 1980–1990.

²²⁰ Tamtéž.

²²¹ Tamtéž.

brigádnickými hodinami. Na škole působily organizace KSČ, ROH, PO, SČSP a SRPŠ, které řídily veškerou činnost učitelů i žáků. Rozhodující slovo měla organizace KSČ.²²² Nejvíce pionýrů a jisker bylo v PO organizováno ve školním roce 1987–1988, a to celkem 646. Pro zajímavost uvádím, že v jednom školním roce se pionýři řídili heslem: „*Našimi vzory jsou hrdinové práce a revolučního boje*“.²²³

2.3.3 Základní škola Generála Svobody ve Šternberku

Od roku 1973 až do roku 1989 byl ředitelem na škole soudruh J. Zelinka. Zástupkyní pro 1. stupeň byla soudružka I. Michajluková, zástupcem 2. stupně byl do roku 1985 soudruh B. Reimer, který pak odešel působit jako ředitel školy na 2. základní školu Dr. Hrubého ve Šternberku. Místo něj byl pověřen touto funkcí soudruh K. Janečka. Výchovným poradcem pro toto desetiletí byl jmenován soudruh L. Staněk. Na škole vyučovalo na 1. stupni 15 učitelů a na 2. stupni 19 učitelů. Mezi další nepostradatelný personál, který na škole působil, patřili například vychovatelky, tajemnice školy, školník, školnice a uklízečky.²²⁴

Výchovně vzdělávací práce školy byly zaměřeny na plnění úkolů, které byly stanoveny celoročním plánem školy, ve kterém byly rozpracovány dokumenty státních a stranických orgánů. Jako motivace k výchovnému působení na žáky bylo po celý školní rok používáno významných výročí a politických událostí. Vrcholem byla příprava spartakiády v roce 1980, která byla součástí oslav 35. výročí národně osvobozeneckého boje našeho lidu a osvobození Československa Sovětskou armádou. Spartakiáda vyjadřovala vztah našeho obyvatelstva a mládeže k politice KSČ.²²⁵

Prospěch, chování žáků a školní docházka

K prospěchu žáků v dané dekádě není dostatek informací. Jsou zde pouze kusé

---

²²² Tamtéž.

²²³ Kronika ZŠ Dr. Hrubého Šternberk 1980–1990.

²²⁴ Kronika ZŠ Generála Svobody Šternberk 1980–1990.

²²⁵ Tamtéž.

informace o žácích, kteří *prospěli s vyznamenáním* a kteří *neprospěli*. Navíc se tyto údaje vyskytují pouze v omezeném množství, a to jen v některých letech, konkrétně 1983–1984 a 1988–1989. Z omezených zdrojů vyplynulo, že s vyznamenáním prospělo v roce 1983–1984 116 žáků. Ve školním roce 1988–1989 získalo vyznamenání 201 žáků. Stejně roky jsou i u žáků, kteří neprospěli. V období 1983–1984 neprospělo 15 žáků a ve školním roce 1988–1989 neprospěli čtyři žáci. Z pohledu počtu žáků navštěvujících tuto školu jsou zaznamenány v této dekádě pouze tři školní roky. Počet se pohyboval mezi 845 až 901 žáky, přičemž z uvedených roků nejméně žáků docházelo ve školním roce 1988–1989 a nejvíce žáků navštěvovalo školu ve školním roce 1986–1987.²²⁶ O chování žáků v dané dekádě nejsou v kronice uvedeny žádné informace.

V rámci docházky byly evidovány neomluvené a omluvené hodiny. Nejvíce omluvených hodin bylo ve školním roce 1985–1986, a to 67 388. Nejméně omluvených hodin bylo ve školním roce 1987–1988, a to 28 780. Nejvíce neomluvených hodin bylo ve školním roce 1985–1986, a to 183. Nejméně neomluvených hodin bylo ve školním roce 1984–1985, a to 73 hodin.²²⁷ Důvody omluvených či neomluvených hodin nejsou uvedeny.

Výchova, vyučování a volba povolání

Práce učitelského sboru byla zaměřena na plnění úkolů, které si učitelé, metodická sdružení a předmětové komise stanovili ve svých plánech. Ve všech ročnících byly splněny všechny výchovné a vyučovací cíle. Učitelé se spíše zaměřovali na aktualizaci učiva, estetickou výchovu a mravní výchovu. Ve výuce se hodně používala audiovizuální technika. Žákům, kteří měli problémy s učivem, bylo nabídnuto doučování po škole. Stále byl kladen velký důraz na výuku branné výchovy. Velkou péčí měli učitelé o 8. a 9. ročníky, které intenzivně připravovali na přijímací zkoušky na střední školy. Dokladem vynaloženého úsilí a jejich úspěšnosti byly dobré výsledky žáků na přijímacích zkouškách. Žáci se hlásili na střední školy a učební obory. V průběhu tohoto desetiletí hlavní prioritní školou pro žáky byla vojenská škola a obor hornictví. Na 2. stupni se učitelé zaměřovali na vštěpování trvalých vědomostí, dovedností a návyků

---

²²⁶ Kronika ZŠ Generála Svobody Šternberk 1980–1990.

²²⁷ Tamtéž.

a samostatnosti při práci. Samozřejmě prací pedagogického sboru bylo odstraňování negativních vlivů na škole – nekázeň o přestávkách, nepořádek v šatnách či nedostatky v upravenosti některých žáků.²²⁸

Soutěže, brigády, organizace na škole

Žáci této základní školy se účastnili řady soutěží, olympiád, ve kterých dosáhli značných výsledků. Účast byla hojná v matematické Pythagoriádě, recitační soutěži, šachové soutěži nebo v olympiádě ruského jazyka. Na škole fungoval střelecký kroužek, který měl každoročně kolem 70 členů. Kroužek měl na starost soudruh L. Staněk a soudružka Lindauerová. Činnost kroužku byla dobře materiálně zabezpečena, byl k dispozici areál střelnice, který byl postaven v areálu školy. Žáci se účastnili závodů v Olomouci, Partyzánského samopalů a okresní střelecké ligy. V Memoriálu npor. Fröhlicha chlapci a dívky získali pohár.²²⁹

Na škole samozřejmě stále fungovala organizace ROH, kde pracovaly tři odborové úseky: úsek pedagogických pracovníků, úsek pracovníků školní kuchyně, úsek správních zaměstnanců. Další významnou organizací byla PO, které byla pod vedením soudružky E. Maierové. Mezi nejaktivnější zájmové oddíly patřily: tři turistické (Plejády, Severka, Tuláci), dva přírodovědecké, kroužek dovedných rukou a tři plavecké oddíly.²³⁰

2.3.4 Gymnázium ve Šternberku

Ředitelem školy byl do roku 1982 soudruh R. Loprais a jeho zástupcem byl soudruh M. Krček. Od roku 1982 byl ředitelem soudruh M. Krček a jeho zástupcem soudruh J. Hackenwald. Od roku 1987 byl ředitelem soudruh J. Hackenwald a jeho zástupkyní soudružka A. Zatloukalová. V učitelském sboru působilo 24 až 29 profesorů.²³¹ Plán školy vycházel ze stranických a státních usnesení o rozvoji školské soustavy a pedagogicko-organizačních opatřeních pro školy, které vydalo ministerstvo

---

²²⁸ Kronika ZŠ Generála Svobody Šternberk 1980–1990.

²²⁹ Tamtéž.

²³⁰ Tamtéž.

²³¹ Kronika Gymnázia Šternberk 1980–1990.

školství. Výchovné těžiště práce školy vycházelo z důležitých politických událostí. K tomuto účelu byl zřízen agitační kolektiv.²³²

Ve výchově se také do popředí dostávaly ekonomické otázky, jako byla úspora energií, elektřiny a paliv. Úspěšně pokračovala spolupráce školy s MěNV, složkami Národní fronty a národním podnikem Chronotechna. Z hlediska materiálního pokračovalo vybavování školy moderními přístroji a pomůckami, dále byla například uvedena do provozu nová kotelna a provedena rekonstrukce vodoinstalace a sociálního zařízení. Profesoři nestraníci byli nuceni absolvovat politicko-výchovné kurzy a profesoři straníci studovali Večerní univerzitu marxismu leninismu v Olomouci. Byla to dekáda, ve které české šternberské gymnázium slavilo 50 let od svého založení. Po 17. listopadu 1989 bylo na škole založeno Občanské fórum a byla zrušena organizace KSČ a SSM.²³³

Prospěch, chování studentů a školní docházka

K prospěchu a ke školní docházce není uvedena žádná informace. Co se týče chování, tak zde se objevují informace pouze z let 1980–1983, kdy bylo uloženo celkem 8 snížených známek z chování a bylo konstatováno, že studenti mají problémy s chováním v dopravních prostředcích.²³⁴

Vzdělávací a výchovná práce

Vzdělávací práce se zaměřila na přípravu studentů pro studium na vysoké škole. K tomuto cíli byly na škole v minulém období zavedeny volitelné předměty s přírodovědnou a technickou náplní. Výchovná práce byla rozdělena do dvou rovin, politické a odborné. Ta politická se zaměřila především na to, aby si studenti osvojili vědecký světový názor, socialistické vlastenectví a správný vztah k socialistickému vlastnictví. Odborná se zaměřila na společensko-vědní předměty, kde byl kladen důraz na to, aby tyto předměty učili pouze aprobovaní profesoři. Ve školním roce 1984–1985 na školu nastoupili žáci, kteří po absolvování dvou ročníků ukončili povinnou desetiletou školní docházku. Studenti školy byli aktivně zapojeni do středoškolské odborné činnosti

---

²³² Kronika Gymnázia Šternberk 1980–1990.

²³³ Tamtéž..

²³⁴ Tamtéž.

a do olympiád. Ke konci dekády v jednotlivých třídách bylo v průměru okolo 34–36 studentů, v minulosti bylo toto číslo nižší, zhruba 23–25 studentů v jedné třídě. Ke zkvalitnění výchovného i vyučovacího procesu přispívaly předmětové komise a hospitace.²³⁵

Mimoškolní činnost, organizace na škole, brigády

Na škole bylo mnoho zájmových kroužků, které byly řízeny SSM. Studenti se skrze tyto kroužky účastnili různých kulturních akcí a soutěží. Činnost SSM řídil celoškolský výbor SSM. SSM především úzce spolupracoval s ZO KSČ a s vedením školy. Členové SSM pomáhali PO na ZŠ ve Šternberku, kdy se stávali vedoucími oddílů PO, byli jádrem třídních kolektivů na škole a úzce spolupracovali s DPM. Ve školním roce 1986–1987 na škole studovalo 513 studentů a z toho 503 bylo organizováno v SSM. Na škole působily organizace KSČ, ROH, SČSP a SRPŠ, které řídily veškerou činnost učitelů i studentů. Vedoucí úlohu na škole měla organizace KSČ, která byla vedoucí silou a iniciátorem veškerého dění na škole.²³⁶ Život studentů škola ovlivňovala i v jejich volném čase, kdy se účastnili různých brigád, většinou v zemědělství a v lese, a dále se studenti podíleli na sběru odpadových surovin.²³⁷

Maturity, volba povolání

Maturitní zkoušky byly podrobně popsány ve školním roce 1986–1987, v dalších letech bylo pouze zdokumentováno, kolik studentů nebylo k maturitní zkoušce připuštěno a kolik maturitní zkoušku neudělalo. V kronice je také uvedeno, že maturity byly slavnostně zahájeny a ukončeny, kdo byl předsedou maturitní komise a v neposlední řadě, v jakém termínu maturitní zkoušky proběhly. V roce 1989 není o maturitách uvedena žádná informace. Prioritou školy zůstala příprava studentů na vysoké školy technického typu, vojenské vysoké školy a zahraniční školy.²³⁸

---

²³⁵ Kronika Gymnázia Šternberk 1980–1990.

²³⁶ Tamtéž.

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ Tamtéž.

2.3.5 Základní škola Bohuňovice

Od roku 1980 do roku 1987 se kronika školy v Bohuňovicích bohužel nedochovala. Do roku 1989 byl ředitelem školy soudruh V. Veselý a jeho zástupcem byla soudružka J. Divišová. Na 1. stupni působilo okolo pěti učitelek a jeden učitel, na 2. stupni působilo 12 učitelů a učitelek. Další zaměstnanci školy byli vychovatelky ve školní družině, skupinová vedoucí PO, školníci, uklízečky a topiči.²³⁹

Koncem 80. let v bývalém Československu po vzoru Sovětského svazu probíhal proces přestavby a demokratizace společnosti. Bohuňovická základní škola na tento proces reagovala a každoroční činnost školy se od tohoto procesu odvíjela. Jeho realizace „spočívala v širokém vytváření prostoru pro rozvoj nadání a talentu žáků, podporování samostatnosti, iniciativy a tvořivosti“.²⁴⁰ Každoroční součástí zahájení školního roku byla takzvaná „hodina míru“, kde v roce 1989 učitelé „s přihlédnutím k věku a schopnostem žáků vysvětlili na konkrétních událostech a příkladech přednosti socialismu i záměry nelegálních skupin s poukazem na jejich protisocialistický charakter.“²⁴¹ Tento citát je v přímém rozporu se 17. listopadem 1989, kdy kronika oznamuje konec vlády jedné strany a nastala doba zmatků kolem ředitele školy, které byly vyřešeny až v květnu 1990. V rámci investičních akcí na škole byla provedena generální oprava budovy, školní jídelny, malování tříd a chodeb.²⁴²

Prospěch, chování žáků a školní docházka

Prospěch žáků je v kronice rozdělen celkem do tří skupin: „*prospěli s vyznamenáním, prospěli a neprospěli*“. Prospěch žáků uvádím vždy v porovnání s lepším a slabším rokem. Lepším školním rokem s hodnocením „*prospěli s vyznamenáním*“ na konci 80. let byl rok 1988–1989, kdy s vyznamenáním prospělo celkem 75 žáků. Naopak slabším rokem byl školní rok 1989–1990, kdy s vyznamenáním prospělo 68 žáků.

---

²³⁹ Kronika ZŠ Bohuňovice 1988–1990.

²⁴⁰ Tamtéž.

²⁴¹ Tamtéž.

²⁴² Tamtéž.

Za celé období celkem neprospělo 18 žáků, nejvíce ve školním roce 1988–1989 a školním roce 1989–1990, kdy shodně neprospělo sedm žáků. Nejméně žáků ve školním roce 1987–1988, kdy neprospěli čtyři žáci.²⁴³ Co se týče celkového počtu žáků, kteří navštěvovali ZŠ Bohuňovice, pak populačně nejslabší školní rok byl rok 1987–1988, kdy tuto školu navštěvovalo celkem 335 žáků. Více žáků škola zaznamenala ve školním roce 1988–1989, celkem do ní docházelo 338 žáků.²⁴⁴

V každém školním roce byly uděleny snížené známky z chování 2. stupně. Nejvíce známek 2. stupně bylo uděleno v roce 1987–1988, přičemž bylo uděleno celkem pět známek. Méně známek 2. stupně bylo uděleno v roce 1988–1989 a v roce 1989–1990, kdy bylo shodně uděleno čtyřem žákům. Ve školním roce 1989–1990 byly uděleny tři známky 3. stupně. Ve školním roce 1987–1988 nebyla udělena žádná známka 3. stupně. Zhoršené známky z chování 2. stupně byly uděleny například za nekázeň, za neplnění školních povinností, ublížení na zdraví či za agresivní chování. Zhoršené známky z chování 3. stupně byly uděleny například za neustále se opakující kázeňské přestupky, záškoláctví, agresivní a drzé chování, za šikanování či narušení mravní výchovy. Ke školní docházce není nic uvedeno.²⁴⁵ Žáci za svědomitou práci či reprezentaci školy dostali pochvaly. Nejvíce pochval žáci dostali ve školním roce 1989–1990, celkem 103 pochval, a nejméně ve školním roce 1988–1989, pouze 54 pochval. Každým rokem nejlepší žáky přijal předseda MNV a dostali od něj knihu.²⁴⁶

Výchova, vyučování a volba povolání

Tak jako i na jiných školách, tak i na škole v Bohuňovicích se výchova i vyučování zaměřovaly na komunistickou výchovu žáků, k čemuž sloužily různé režimní oslavy. Na škole zvláštní komise vytvořila systém hodnocení žáků, který vycházel „z *týdenního hodnocení třídním učitelem, zvláště když bodování doplní upozorněním na kladné nebo časté záporné jevy, dále úhrnné hodnocení po dvou měsících a označení nejlepších a*

---

²⁴³Kronika ZŠ Bohuňovice 1988–1990.

²⁴⁴ Tamtéž.

²⁴⁵ Tamtéž.

²⁴⁶ Tamtéž.

*nejhorších tříd*²⁴⁷. K realizaci tohoto úkolu přispěla velmi dobrá činnost celého pedagogického sboru, včetně aktivity metodických orgánů, tedy předmětových komisí a metodických sdružení. Učivo bylo probráno podle osnov. Podařilo se žáky vést k větší samostatnosti a příprava k jejich studiu byla lepší než v minulosti. Kvalitní práce všech učitelů se projevila na velmi dobrých výsledcích žáků v okrskových, okresních a krajských kolech různých soutěží a olympiád a také ve velmi dobré úspěšnosti žáků v přijímacím řízení na střední školy, především z českého jazyka. Činnost výchovného poradce byla zaměřena na prioritní obory, to znamená střední vojenské školy, hornictví. Jako perličku uvádím, že *„jeden žák, který chtěl být horníkem, na hornické učiliště nebyl přijat, kvůli svému špatnému zdravotnímu stavu“*.²⁴⁸

Soutěže, brigády, organizace na škole

Součástí výchovy žáků byla i jejich účast na různých sportovních soutěžích, kulturních a společenských akcích, které pořádaly školy, SRPŠ, PO, SSM, ROH a další organizace. V mimoškolní činnosti žáci rozvíjeli své schopnosti v různých zájmových kroužcích a byli nápomocni národnímu hospodářství, kde odpracovali každým rokem množství brigádnických hodin. Na škole působily organizace ROH, PO a SRPŠ. O činnosti KSC se kronika nezmiňuje. Pro zajímavost uvádím, že v jednom školním roce se pionýři řídili heslem: *„Pionýrskou aktivitou plníme závěry IV. sjezdu SSM“*.²⁴⁹

2.3.6 Základní škola Dolany

Ředitelkou školy byla soudružka K. Trojáčková a její zástupkyní soudružka K. Malíčková. Na škole učilo okolo pěti učitelů na 1. stupni a okolo 12 na 2. stupni. O chod školy se starali správní zaměstnanci, vychovatelky ve školní družině, topiči, uklízečky a školníci.²⁵⁰

---

²⁴⁷ Tamtéž.

²⁴⁸ Kronika ZŠ Bohuňovice 1988–1990.

²⁴⁹ Tamtéž.

²⁵⁰ Kronika ZŠ Dolany 1980–1980.

V 80. letech dolanská škola pracovala na podkladě celoročního plánu. Tento plán vycházel ze závěrů XVI., XVII. sjezdu KSČ a dalších stranických a státních dokumentů. XVII. sjezd KSČ pro školství „vytýčil *zkvalitňovat a prohlubovat komunistickou výchovu, aby mladá generace byla politicky, morálně i odborně dobře připravena pohotověji reagovat na potřeby rozvoje naší společnosti.*“²⁵¹ Tento sjezd KSČ se konal v roce 1986. Dolanská škola se k této výzvě postavila čelem a nutno říci, že již před konáním tohoto sjezdu v duchu tohoto hesla dávno pracovala a v jeho intencích působila na žáky. Nicméně rok 1989 znamenal zvrat a na škole bylo založeno Občanské fórum a kronika ze školního roku 1989–1990 je již psána „jiným jazykem“.²⁵²

V rámci svých finančních možností škola prováděla opravy, zkrášlování a rekonstrukce školních budov. Budovy školy byly nově vymalovány, byl pořízen nový nábytek do sborovny a ředitelny, provedena oprava kotle ústředního topení. Pokračovala spolupráce s družební školou v Polném Kesově na Slovensku. O zdraví žáků se staraly obvodní školní lékařka a zubní lékařka, které dvakrát do roka provedly preventivní prohlídky všech žáků.²⁵³

Prospěch, chování žáků a školní docházka

Důležitou součástí výchovně vzdělávací práce školy je zhodnotit prospěch, chování žáků a jejich školní docházku pedagogickými pracovníky. Jedná se o podstatné znaky, které jsou zpětnou informací pro žáky o jejich výkonu, zodpovědnosti, pokroku. Prvořadou povinností učitelů byla socialistická výchova žáků. Nejlepší žáci byli vždy oceněni pochvalami, naopak žáci, kteří se „neuměli chovat“, byli oceněni sníženou známkou z chování. Cílem této podkapitoly je popsat prospěch žáků, jejich chování a dodržování školní docházky, přičemž je vždy srovnán nejhorší a nejlepší rok za danou dekádu. O školní docházce se školní kronika nezmiňuje.

Prospěch žáků je v kronice rozdělen celkem do dvou skupin: „*prospěli s vyznamenáním a neprospěli*“. Prospěch žáků uvádím vždy v porovnání s nejsilnějším a nejslabším rokem. Nejsilnějším školním rokem s hodnocením „*prospěli*

---

²⁵¹ Kronika ZŠ Dolany 1980–1980.

²⁵² Tamtéž.

²⁵³ Tamtéž.

s vyznamenáním“ za celou dekádu byl rok 1980–1981, kdy prospělo s vyznamenáním celkem 70 žáků. Naopak nejslabším rokem byl školní rok 1982–1983, kdy s vyznamenáním prospělo 50 žáků. Ve sledovaném období celkem neprospělo 36 žáků, přičemž nejvyšší počet byl zaznamenán ve školním roce 1981–1982, kdy neprospělo devět žáků. Naopak ve školním roce 1986–1987 a 1987–1988 shodně neprospěl pouze jeden žák. Co se týče celkového počtu žáků, kteří navštěvovali ZŠ v Dolanech, pak populačně nejslabší byl školní rok 1982–1983, kdy tuto školu navštěvovalo celkem 375 žáků. Nejvíce žáků škola zaznamenala ve školním roce 1985–1986, kdy celkem do ní docházelo 414 žáků.²⁵⁴

Téměř v každém roce byly uděleny snížené známky z chování 2. stupně. Nejvíce známek 2. stupně bylo uděleno v roce 1981–1982, kdy byly uděleny dvě známky.²⁵⁵ Po dobu sedmi let nebyly uděleny žádné známky 2. stupně. Znamka 3. stupně nebyla ve sledovaném období udělena vůbec. Za jaké přestupky byly snížené známky z chování 2. stupně uděleny, v kronice není uvedeno. Kromě „nehodných“ žáků byli na škole i „hodní“ žáci, kteří za svoji „vzornost“ dostali pochvalu a někteří i knihu. Nejvíce pochval děti získaly v roce 1985–1986, celkem 103 dětí.²⁵⁶ Naopak nejméně pochval děti dostaly ve školním roce 1981–1982, kdy dokonce žádný žák nedostal pochvalu. Problémové žáky škola posílala na psychiatrické vyšetření. Z výsledků psychiatrického vyšetření škola učinila závěry. V případě potvrzení nějaké poruchy byl žák přemístěn na zvláštní školu.²⁵⁷

Výchova, vyučování a volba povolání

Jak si výchovu a vyučování v dané dekádě škola představovala, charakterizuje jedno hodnocení ze školního roku 1988–1989: *„Soustavně jsme využívali významných společenských výročí i aktuálních událostí k utváření socialistického vlastenectví, proletářského internacionalismu. Učitelé těchto událostí vhodně využívali ve svých hodinách, podíleli se na něm relace rozhlasového kroužku, návštěvy společných filmových představení, beseda se členy LM (pro 6. třídy), beseda s příslušníkem VB*

---

²⁵⁴ Kronika ZŠ Dolany 1980–1990.

²⁵⁵ Tamtéž.

²⁵⁶ Tamtéž.

²⁵⁷ Tamtéž.

*o dopravní výchově, nebezpečí toxikomanie a příčiny kriminality mládeže (pro 5. třídy), děti byly seznamovány s historií, revolučními tradicemi a současností nejen naší země, ale i regionu.*²⁵⁸

V hodnocení se dále hovoří o velkém úspěchu školy v oblasti vykonaných prací na veřejnosti, jednalo se o individuální i pionýrské brigády dětí, jejich účelem bylo zkrášlit vzhled obcí (žáci se podíleli na dostavbě zdravotního střediska v Dolanech, dokončení obchodního centra v Bělkovicích-Lašřanech, aj.). Kronika se také zmiňuje o účasti dětí na různých kulturních akcích. U veškerých vystoupení bylo pozitivně hodnoceno chování žáků a velmi pečlivě připravený program (např. VŘSR, beseda s důchodci, únorové oslavy, oslavy Osvobození). Škola se také pyšnila zapojením svých talentovaných žáků do různých soutěží a olympiád (např. Česká recitační soutěž, Puškinův památník, olympiáda JČ, Pythagoriáda, matematická, fyzikální a biologická olympiáda, dopravní a sportovní soutěže). Během roku se pedagogové zaměřili na chování žáků, ale je zde konstatováno, že se nedařilo, vzhledem k různému působení rodiny a školy, u některých žáků negativní jevy v jejich chování zcela odstranit.²⁵⁹

Výchovná poradkyně pro žáky a rodiče pořádala exkurze do vybraných závodů a měla s nimi osobní pohovory. V 80. letech ani jeden žák již nešel po dokončení školy přímo pracovat, ale všichni pokračovali v dalším studiu. Pro zajímavost uvádím, že jeden žák již od 5. ročníku chtěl jít studovat vojenskou střední školu, „*ale po dodatečném šetření VP bylo zjištěno, že z kádrových důvodů nevyhovuje.*“²⁶⁰

Soutěže, brigády, organizace na škole

Žáci školu reprezentovali v různých sportovních i nespportovních soutěžích. Ve svém volném čase pracovali na různých brigádách, navštěvovali zájmové kroužky či Lidovou školu umění. Jako jediná organizace kromě PO je v kronice uvedeno pouze SRPŠ. V PO bylo nejvíce pionýrů a jisker ve školním roce 1987–1988, a to 344, a nejméně ve školním roce 1982–1983, pouze 202. PO ve školním roce 1980–1981 vyhlásila

---

²⁵⁸ Kronika ZŠ Dolany 1980–1990.

²⁵⁹ Tamtéž.

²⁶⁰ Tamtéž.

„soutěž o nejlepší třídu“.²⁶¹

---

²⁶¹ Tamtéž.

3 Kultura

Pokud chceme hovořit o kultuře a jejím rozmachu na konci 60. let minulého století, musíme si připomenout rok 1966, kdy Národní shromáždění schválilo zákon číslo 81/1966 Sb., který zrušil Hlavní správu tiskového dohledu ministerstva vnitra, tedy hlavní orgán cenzury.²⁶² Přijetí tohoto zákona neznamenal úplný konec cenzury, ale v podstatě umožnilo všeobecný rozkvět československé kultury ve všech oblastech, protože najednou mohla být vydávána díla československých autorů, kteří do té doby nesměli publikovat. Nicméně už i před přijetím tohoto zákona nebyla cenzura tak tristní jako v 50. letech. Jako houby po dešti se začaly vydávat knihy a časopisy, točily se filmy, hrála se divadelní představení, která kritizovala režim anebo přinejmenším nereprezentovaly oficiální kulturu.

Toto uvolnění cenzury umožnilo vydávat původní díla českých a slovenských autorů, namátkou uvádím: román *Démon ohlasu* D. Tatarky, politickou reportáž *Oneskroené*, reportáže L. Mňačka, sbírku povídek *Perlička na dně* B. Hrabala, román *Rušný dům* L. Vaculíka, román *Nikoho neponižíš* A. Lustiga, divadelní hry *Majitelé klíčů* M. Kundery, *Vždyť přece létat je tak snadné* I. Vyskočila, *Zahradní slavnost* a *Vyrozumění* V. Havla, filmy *Křik* J. Jireše, *Intimní osvětlení* I. Passera, *Lásky jedné plavovlásky* M. Formana, *Markéta Lazarová* F. Vláčila a dva oscarové filmy *Obchod na korze* J. Kárá a *Ostře sledované vlaky* J. Menzela. Vyvrcholením kritiky režimu se stal IV. sjezd československých spisovatelů, který se konal v červnu 1967.²⁶³ Na sjezdu došlo ke konfrontaci soudruha J. Hendrycha, tajemníka ÚV KSČ a druhého nejmocnějšího muže Československa, jenž měl dozor nad kulturou a několika spisovateli, jako byl M. Kundera, L. Vaculík, K. Kosík, I. Klíma, P. Kohout a V. Havel.²⁶⁴

Reakce režimu na sebe nedala dlouho čekat, někteří kritici byli vyloučeni nejenom ze Svazu československých spisovatelů, ale i z KSČ, a jejich díla byla opět zakázána. Literární noviny byly jako noviny Československého svazu spisovatelů zlikvidovány. Nicméně i po tomto konci Literárních novin jako novin, které se odvážily kritizovat režim,

---

²⁶² Zákon č. 81/1966 Sb., *zákon o periodickém tisku a o ostatních hromadných informačních prostředcích*.

²⁶³ BĚLINA, Pavel a kolektiv. *Kronika Českých zemí*. Praha, Fortuna Print, 2003, s. 795.

²⁶⁴ Tamtéž.

v podstatě svobodný rozvoj kultury pokračoval, až do osudného 21. srpna 1968, po kterém pomaličku komunistický režim kulturní dění na 100 % ovládl, nasadil tvrdou cenzuru a nastalo období normalizace, které ukončila až sametová revoluce v listopadu 1989. Již 30. 8. 1968 vláda rozhodla o vzniku Úřadu pro tisk a informace,²⁶⁵ čímž opět byla nastartována cenzura, která znovu začala ovlivňovat životy lidí.

Po zvolení G. Husáka prvním tajemníkem ÚV KSČ se naplno mohla rozjet normalizace celé společnosti. Navzdory neodvratnému osudu byl ještě v červnu 1969 založen Svaz českých spisovatelů,²⁶⁶ nicméně bylo naprosto zřejmé, že svaz bude mít jepičí život. Založení svazu bylo pověstnou poslední tečkou obrodného procesu, nejen v oblasti kultury, ale i v rámci celé společnosti. Po změně ministra na ministerstvu kultury proběhly „čistky“, které postihly desítky lidí, kteří museli ministerstvo opustit. Stejně čistky byly také provedeny na kulturním odboru ÚV KSČ a k podpoře normalizačních snah byl odbor kultury sloučen s odborem školským. Následovaly čistky v kulturních institucích a v tvůrčích svazech a závěrečným bodem opětovného podmanění si kultury bylo znovuvybudování takových kulturních institucí a organizací, které napomáhaly prosazení normalizace v kultuře.²⁶⁷

Byl vytvořen systém schvalovacích komisí, kulturních referentů a všemocných šéfredaktorů, kteří měli vliv na to, co se bude publikovat, hrát a zpívat, malovat nebo filmovat. Sami autoři, kteří chtěli publikovat, hrát a zpívat, malovat nebo filmovat, dobrovolně podstupovali samoočisťující proces autocenzury, jenž rozhodně nezůstal bez následků na kvalitu tvorby.²⁶⁸ První čistky v kultuře zasáhly Československou televizi, Československý rozhlas a Československou tiskovou kancelář, tedy hromadné sdělovací prostředky, které ovlivňovaly široké masy lidí. O této skutečnosti normalizátoři moc dobře věděli, a proto tato média hned zpočátku podřídili své vůli. Z toho důvodu se těchto médií týkaly konkrétní zákazy, jako zákaz jakýkoliv narážek na politické dění v republice, zákaz

---

²⁶⁵ Zákon č. 127/1968 Sb., *zákon o některých přechodných opatřeních v oblasti tisku a ostatních hromadných informačních prostředků*.

²⁶⁶ BĚLINA, Pavel a kolektiv. *Kronika Českých zemí*. Praha, Fortuna Print, 2003, s. 803.

²⁶⁷ PERNES, Jiří. *Dějiny v obrazech Československo 1946–1992*. Albatros, 1997, s. 42.

²⁶⁸ Kolektiv autorů, *Dějiny země koruny české II.*, nakladatelství Paseka, 1993, s. 301.

veškerých informací o osobách, které emigrovaly nebo které působily v disentu, či zákaz informací o náboženství a církvi.²⁶⁹

Filmová a televizní tvorba po nástupu normalizace zažila ze všech kulturních odvětví největší pokles. Doba tvůrců před 21. 8. 1968 byla nenávratně pryč. Režiséři, kteří dosáhli světového uznání, tedy J. Menzel, V. Jasný, V. Chytilová, měli velké obtíže při své další tvorbě. Naopak se uplatňovali režiséři, kteří točili režim oslavující seriály, jako bylo *Třicet případů majora Zemana*, *Muž na radnici*, *Okres na severu*, *Rodáci* a mnohé další, které bezostyšně manipulovaly s historií, nekriticky oslavovaly Sovětský svaz a zcela nepokrytě oslavovaly KSČ jako jedinou tvůrčí a vedoucí sílu ve společnosti. Dále vznikaly i stravitelnější seriály, jako byl seriál *Nemocnice na kraji města* od J. Dietla.²⁷⁰ V televizi se směly vysílat pouze ty zahraniční filmy, které povolil cenzor. Jednalo se o filmy, které kritizovaly kapitalismus jako takový a poukazyvaly na jeho nešvary. Jinak se především vysílaly filmy ze Sovětského svazu, obzvláště válečné, které zdůrazňovaly hlavní zásluhu Sovětské armády při porážce nacistického Německa, a dále filmy z ostatních socialistických zemí.²⁷¹

Divadelní tvorba byla také pod drobnohledem cenzury. Některým divadelním hercům, ale i režisérům či dramatikům byla úplně zakázána činnost. Mezi nejznámější herce, kterých se tento zákaz dotkl, patřil například Jan Werich, Jiří Suchý, Rudolf Hrušínský st., mezi režiséry to byl například Václav Havel nebo Jiří Grossman. V divadlech se převážně hrála díla klasických a sovětských autorů. Díky zásahům kulturní politiky bylo hodně divadel deformováno, došlo u nich ke změnám nejen v jejich činnosti, ale i v obsazení. Velké oblibě se spíše těšila malá divadla, jako byl Činoherní klub, divadlo Na Zábradlí, Semafor, Na provázku či liberecké divadlo Ypsilon. V 80. letech dosáhla velké popularity Pražská pětka.²⁷²

I hudební tvorba se stala terčem cenzurních úřadů. Hudebníci museli svoje texty předložit ke kontrole a museli podstupovat rekvalifikační zkoušky. Rekvalifikační komise byla tříčlenná a rozhodovala o tom, zdali interpret může vystupovat či nikoliv. Ve většině

---

²⁶⁹ Kolektiv autorů, *Dějiny zemí koruny české II.*, nakladatelství Paseka, 1993, s. 301.

²⁷⁰ Tamtéž.

²⁷¹ PERNES, Jiří. *Dějiny v obrazech Československo 1946–1992*. Albatros, 1997, s. 47.

²⁷² Kolektiv autorů, *Dějiny zemí koruny české II.*, nakladatelství Paseka, 1993, s. 301-302. s. 302.

případů, kdy komise interpretovi osvědčení nevydaly, byly důvody politické, ale oficiálně důvod politický uveden nebyl. Tyto komise byly sítím pro režim, který tak znemožnil hrát interpretům, které považoval za „závadové“, a dále tak mohl interprety lépe evidovat a mohl je tedy efektivněji kontrolovat. Ad absurdum uvádím, že hudebníci byli zkoušeni z různých otázek, například co ví o marxisticko-leninské filozofii.²⁷³

V rámci kultury existovala ta oficiální, ale také existovala neoficiální kultura. O té oficiální jsem se zmínila výše. V kontextu neoficiální kultury docházelo k ilegálnímu tisku novin a časopisů a posléze i literárních děl, nejdříve pro úzký okruh zájemců, posléze pro větší okruh zájemců. Tomuto procesu byli nápomocni jednak naši emigranti v cizině, ale taktéž zahraniční nakladatelství, která vydávala díla našich zakázaných umělců. Existovala takzvaná bytová divadla, ale ta byla opět pro úzký okruh návštěvníků a většinová populace o nich neměla ani potuchy. Většina populace totiž sledovala oficiální televizi, poslouchala státní rozhlas, četla režimem vydávané noviny a časopisy, ale ti občané, co měli štěstí, že bydleli u hranic s třídním nepřítelem, tedy se Spolkovou republikou Německo či s Rakouskem, sledovali vysílání jejich televizí a utvářeli si svůj názor na dění v naší republice.²⁷⁴

Svobodný svět napomáhal československým občanům otevřít oči pomoci vysílání rozhlasových stanic Svobodná Evropa a Hlas Ameriky. Samozřejmě, že se režim snažil jak televizní, tak rádiový signál rušit, aby znemožnil občanům získávat pravdivé informace. Paradoxem 80. let bylo, že po vzniku hnutí Solidarita v Polsku bylo rušeno i vysílání ze spřátelené socialistické země, jejíž vojáci se v srpnu 1968 podíleli na okupaci Československa.²⁷⁵

A jak zhodnotit kulturu v této zvláštní době? Koncem 60. let naše kultura zažívala neobyčejný rozkvět, který byl násilně ukončen 21. 8. 1968 a následnou normalizací. Ten umělec, který se nepodrobil novým pořádkům, nemohl v Československu vystupovat a pokud vystupovat chtěl, tak musel z Československa emigrovat. Většina umělců se ale

---

²⁷³ HOUDA, Přemysl. *Intelektuální protest, nebo masová zábava?: folk jako společenský fenomén v době tzv. normalizace*. Praha: Academia, Šťastné zítřky, 2014, s. 65 - 66.

²⁷⁴ PERNES, Jiří. *Dějiny v obrazech Československo 1946–1992*. Albatros, 1997, s. 47.

²⁷⁵ Tamtéž.

podrobila a režimu sloužila. Přesto se našli stateční lidé, kteří se snažili s režimem a jeho oficiální kulturou bojovat a vytvářet neoficiální kulturu a šířit ji mezi lidmi.

4 Praktická část

Exkurze městem Šternberk: Šternberk – město hodin

Plán exkurze	
Třída:	6. ročník, 7. ročník
Vedoucí exkurze, popřípadě další dozor:	V. R., zaměstnanec Expozice času
Místo konání:	Prohlídka objektu bývalého podniku Chronotechna, budova Expozice času
Rozsah exkurze:	3 vyučovací hodiny (135 minut)
Setkání, pokyny, trasa:	Sraz žáků v budově školy. Zde si učitel a popřípadě další dozor zkontrolují prezenční listinu a počet žáků. Od budovy školy vyrazí směrem k místu, kde byl bývalý podnik Chronotechna na ulici Nádražní a poté se vydají na ulici ČSA 19, kde se nachází Expozice času.
Poučení žáků:	Vybrané třídy budou den před exkurzí poučeny o školním řádu, o pravidlech chování a zásadách bezpečnosti na školních akcích. Všichni žáci budou mít souhlas rodičů o možné účasti na exkurzi. Také den předem bude od všech žáků vybráno 30 Kč pro vstup do Expozice času.
Cíl exkurze:	Žáci získají nové informace o městě Šternberk – město hodin. Ve Šternberku byl za doby socialismu velmi rozvinutý lehký průmysl v podniku Chronotechna, kde se vyráběly budíky, hodiny, hodinky značky „Prim“. Také získají informace o významné budově, která patří mezi nejstarší domy ve Šternberku. Cílem je rozšíření a upevnění poznatků o městě a pochopení nepostradatelnosti podniku, který ve Šternberku byl

	pro mnoho obyvatel trvalým zaměstnáním.
Program exkurze:	Společně si projdeme rozsáhlý pozemek bývalého podniku Chronotechna, kde nyní zůstaly pouze torza budov, ve kterých jsou nyní soukromé podniky, např. Galvanika, s.r.o., Eutech, akciová společnost-Divize nástrojárna, Vstřikovací systém pro plast, s.r.o., a další soukromé podniky. Úvod exkurze bude obohacen o stručnou historii o Šternberku, poté bude výklad o událostech z 60. až 80. let. V průběhu prohlídky areálu získají účastníci informace o bývalém podniku Chronotechna, kde se vyráběly budíky, hodiny a hodinky se značkou „Prim“. Po prohlídce objektu se přesuneme na náměstí ve Šternberku, kde se nachází budova Expozice času. Touto budovou nás provede její zaměstnanec, který nám sdělí informace nejen o historii budovy, ale umožní žákům i animační programy (vždy po 30 žácích), např. Vznik a vývoj vesmíru, Čas je relativní, Orientace na obloze, Kalendáře. Po ukončení výkladu bude prostor na možné dotazy. Bude následovat ukončení exkurze, rozloučení a poděkování zaměstnanci Expozice času. Poté se všichni přesuneme do školy, kde bude probíhat vyhodnocení exkurze.
Příprava učitele:	Učitel si získá informace, které se týkají historie podniku Chronotechna, které bude prezentovat žákům při prohlídce objektu. Před exkurzí si také domluví schůzku se zaměstnancem Expozice času, se kterým si domluví termín exkurze, program a rozsah výkladu. Na základě ujednaných detailů si učitel sestaví pracovní list vhodný pro žáky 6. a 7. třídy, aby žáci byli schopni na dané otázky odpovědět. Pracovní list rozdá žákům před exkurzí ve škole, aby si v průběhu mohli

	zaznamenávat otázky, které si po ukončení exkurze společně zodpovíme.
Vyhodnocení exkurze:	Společné zhodnocení celé exkurze (přínos a naplnění cílů exkurze) Společné vyhodnocení pracovního listu

Pracovní list k exkurzi

- 1) Kdy byla založena Chronotechna Šternberk?
- 2) Co se zde vyrábělo a jakou značku výrobky ze Šternberka používaly?
- 3) Kolik výrobků za dobu existence Chronotechna vyrobila?
- 4) Co tě nejvíce zaujalo v Expozici času?
- 5) Který animační program tě nejvíce zaujal a proč?

Výklad k exkurzi: Šternberk – město hodin

Úvodem krátké seznámení o vzniku města Šternberk. Šternberk se rozkládá na rozhraní lesnatých svahů Nízkého Jeseníku a Hornomoravského úvalu, necelých 16 km od města Olomouce v nadmořské výšce přibližně 268 metrů nad mořem. Městem protéká říčka Sitka, která je od 18. století zvaná na horním toku Ovčím potokem, na dolním toku Huzovkou. Šternberkem protéká ještě potok zvaný Sprchový, který je levým přítokem Sitky.²⁷⁶

Dějiny Šternberka předchází pověst, která sahá až do roku 1241, kdy pan Jaroslav ze Šternberka zvítězil nad tatarskými nájezdníky a zásluhou dostal od svého krále půdu, na které vybudoval hrad Šternberk, ukotveno v Rukopisu královéhradeckém.²⁷⁷ Faktická zmínka o vybudování hradu, nikoliv města, vychází z listiny vydané Přemyslem Otakarem II. mezi lety 1253 až 1269. Vybudováno panem Zdeslavem ze Šternberka. Majitelé hradu postupně začali na získaném území budovat město, ke kterému připadlo i několik vesnic. Hrad i město měly v následujících obdobích mnoho majitelů (páni ze Šternberka, páni z Kravař, rod Berků z Dubé a Lipé, knížata z Minsterberku, rod Lichtenštejnů).²⁷⁸ Hrad byl po válce znárodněn a byl zpřístupněn veřejnosti. Po sametové revoluci byl roku 2001 uznán národní kulturní památkou.²⁷⁹ Další pamětihodností je Chrám Zvěstování Panny Marie a augustiniánský klášter, kdy prostory kláštera byly využívány za socialismu jako kasárna, německé gymnázium a jako skladiště textilu. Po revoluci v roce 1989 byla z prostoru vybudována známá Handkeho galerie.²⁸⁰

Počátek 20. století byl pro město Šternberk útokem národnostních sporů, které přerušila první světová válka. Spory vyústily ve vznik Československé republiky,

---

²⁷⁶ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Stopami šternberské historie*. Šternberk: V. Hlůzová, 2011, s. 8.

²⁷⁷ KAŇÁK, Bohdan, Miroslav KOUDELA a Jan MRACKÝ. *Šternberk slovem a obrazem*. Černošice: Arcus, 1996, s. 9.

²⁷⁸ SOVKOVÁ, Veronika. *Chronologický přehled dějin města Šternberka*[online]. sternberk.eu, 9. 3. 2012 [cit. 27. 03. 2020]. Dostupné z: <http://sternberk.eu/historie/chronologicky-prehled-dejin.html>

²⁷⁹ BRYCH, Vladimír, Jan RENDEK. *Hrady, zámky a tvrze na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2008, s. 517.

²⁸⁰ KAŇÁK, Bohdan, Miroslav KOUDELA a Jan MRACKÝ. *Šternberk slovem a obrazem*. Černošice: Arcus, 1996, s. 28.

kdy německé obyvatelstvo se s danou situací nesmířilo a město se stalo součástí Sudetenland.²⁸¹ Vše se vyhrlo roku 1938 a následně s vypuknutím druhé světové války. Po skončení války a zejména po roce 1948 začala v celé Československé republice vládnout KSČ. Město Šternberk bylo nejdříve okresním městem, v 60. letech však došlo ke změnám a stalo se součástí okresu Olomouc. Město se tak objektivně stalo méně významným v mnoha směrech. I přes ztrátu statutu okresního města se stále rozvíjelo, jak po stránce hospodářské, tak i průmyslové. Docházelo k rozšiřování průmyslových závodů, zejména podniku Chronotechna (založený roku 1946, kde dříve byl tabákový průmysl), který byl jedním z nejvýznamnějších podniků pro výrobu časoměrné techniky v tehdejší Československu. Ve Šternberku vzniklo střední odborné učiliště pro učně se zaměřenou profesí určenou pro zmiňovaný podnik. K rozvoji docházelo i v oblasti školství, kde došlo k vybudování další základní školy. Jednalo se o III. základní školu v místě, kde byla kasárna na náměstí Svobody. Byl vytvořen i Závodní klub n. p. Chronotechna, který byl hlavním iniciátorem kulturního dění ve městě, např. organizace závodů „*Ecce Homo*“ nebo „*Šternberská strž*“. Celkově spokojené a uvolněné dění ve městě přerušila invaze sovětských vojsk.²⁸²

Po dalších několik desetiletí bylo město výrazně ovlivněno politickým děním. Ale i přesto docházelo k výraznému místnímu průmyslovému rozvoji, zásluhu na tom měl šternberský vojenský opravárenský podnik, závod n. p. Moravia, Severomoravský dřevařský závod, UP závod a další výrobní provozovny. Byl zaznamenán i růst obyvatelstva, výstavba několika tisícovek bytových jednotek na sídlištích, vznik mateřských škol a jeslí, generální oprava I. a II. základní devítileté školy, vybudování základní umělecké školy. Dalším vývojem pro sportovní a kulturní vyžití bylo zastřešení ledové plochy (vznik zimního stadionu), zatravnění fotbalového hřiště, vybudování

---

²⁸¹ KAŇÁK, Bohdan, Miroslav KOUDELA a Jan MRACKÝ. *Šternberk slovem a obrazem*. Černošice: Arcus, 1996, s. 65.

²⁸² Hovorka, Libor. *Stručná historie Chronotechny Šternberk* [online]. 13.6 .2015 [cit. 27. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.antik-hovorka.cz/primland-clanky/antik-blog-1/strucna-historie-chronotechny-sternberk-9.html>

²⁸² KOUDELA, Miroslav. *Šternberské století 1909 — 2009*. [online]. sternberk.eu, 23. 5. 2012 [cit. 27. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.sternberk.eu/turistika/219-sternberske-stoleti-1909-2009-historicky-serial.html>

tenisových kurtů, modernizace kina „OKO“ a výstavba „Tylova divadla“.²⁸³ Součástí uvedené doby byly Prvomájové oslavy, které byly v té době povinné pro všechny občany (příloha č. 3). Klíčovou roli v průmyslovém rozvoji i přes další podniky hrála především továrna Chronotechna (výrobce budíků „PRIM“). Vyráběli budíky s vteřinovou ručičkou a tichým chodem B90, minutky deseti a šedesátiminutového intervalu, cestovní budíky tzv. „Harmoničky“ (nejmenší budík, co kdy podnik vyráběl). Dále osmidenní nástěnné a stolní hodiny, které měly design bruselského stylu (příloha č. 4). V roce 1970 došlo k elektrifikaci hodinářských výrobků, tzv. PRIM-ELECTRIC (dotahování hodin probíhalo pomocí elektromotorku). V roce 1975 byl zahájen vývoj s vlastním quartzovým strojkem a s výrobou roku 1979 s názvem „Quartz-Válec“, druhá generace pod názvem „EHSQ-MINI“.²⁸⁴ V 80. letech byl podnik výrazným exportním podnikem do celého světa. Kromě hodin se zde prováděla i montáž kontrolních pokladen v licenci západoněmecké firmy ANKER. Továrna získala řadu mezinárodních ocenění a prodala licence na výrobu časoměrných přístrojů do Indie a Brazílie. Za celou dobu existence vyrobil podnik neuvěřitelných 60 milionů budíků a hodin.²⁸⁵

Významnou doménou města Šternberk jsou i budovy a osobnosti. Jednou z nejvýznamnějších budov je Dům osvěty, který je dnes označován Expozicí času. Pochází z 16. století, kde bývala tržnice, hostinec, sladovna, ale i mučírna a vězení. Od roku 1950 sloužila ke kulturním účelům s názvem „Dům osvěty.“²⁸⁶ Okna a klenby domu mají gotický styl, sály renesanční a portál styl klasicistní. Dům během socialismu sloužil jako městská knihovna. Sály byly poskytovány pro plesy, taneční kurzy a kroužky, např. kurz šití. V průběhu let dům chátral a došlo k jeho uzavření. Funkční část budovy byla využita pro městskou knihovnu. Koncem 80. let došlo k rekonstrukci budovy, ale ta byla

---

²⁸³ Tamtéž.

²⁸⁴ Hovorka, Libor. *Stručná historie Chronotechny Šternberk* [online]. 13.6 .2015 [cit. 27. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.antik-hovorka.cz/primland-clanky/antik-blog-1/strukna-historie-chronotechny-sternberk-9.html>

²⁸⁵ KOUDELA, Miroslav. *Šternberské století 1909 —2009*. [online]. sternberk.eu, 23. 5. 2012 [cit. 27. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.sternberk.eu/turistika/219-sternberske-stoleti-1909-2009-historicky-serial.html>

²⁸⁶ *Historie Expozice času* [online]. Expozice času Šternberk: [cit. 27. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.expozicecasu.cz/historie>

vlivem politických změn pozastavena. Budova čekala dlouhých deset let, než došlo k nezbytné opravě a stala se místem Expozice času. Jejím základem je jedinečná sbírka časomíry z Vlastivědného muzea v Olomouci, která byla dosud uložena v depozitářích (příloha č. 5).²⁸⁷ Prostory domu slouží k různým kulturním akcím, např. setkání s pamětníky Šternberka, firemní akce, svatby. Také umožňují školám možnost exkurzí a využití různých animačních programů pro žáky, které jsou doplňujícím materiálem pro výuku, např. „*Vznik a vývoj vesmíru*“, „*Čas je relativní*“, „*Orientace na obloze*“, „*Kalendáře*“.²⁸⁸

Důležitou osobností Šternberka je malíř Wilhelm Zlamal, který přes svůj handicap (deformace pravé ruky) dokázal sportovat a kreslit. Studoval na Akademii výtvarných umění v Praze. Jeho malířskou tvorbu ovlivnil zejména profesor Max Švabinský. Zaměřoval se především na figurální a portrétní malby. Po válce maloval i krajiny. Mezi nejznámější Zlamalovu tvorbu patří realizace sgrafita v hale olomouckého hlavního nádraží ČSD (odhaleno roku 1960), sgrafita pro ozdravovnu ve Zlatých horách (1961), polofigura Komenského na budově II. základní školy Hrubého Šternberk (1976). Umělcovo poslední dílo z roku 1992 nese název *Pohled ze zahrady*.²⁸⁹ V roce 2005 dostal ocenění in memoriam za kulturně společenský přínos ve výtvarném umění.²⁹⁰

Závěrem lze říci, že město Šternberk, které je obohaceno nejen krásnou přírodou, ale i krásnými památkami, které jsou vhodné pro turistiku, rodinné výlety, sportovce a především pro žáky základních škol, má také skvělé zázemí pro své občany. Výhodou je i dobré spojení do města Olomouc. Je hodné ocenění, že si město zachovává svoji historickou tvář a snaží se pečovat o významné historické památky.

---

²⁸⁷ *Historie Expozice času* [online]. Expozice času Šternberk: [cit. 27. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.expozicecasu.cz/historie>

²⁸⁸ Tamtéž.

²⁸⁹ HLŮZOVÁ, Vlasta. *Osobnosti Šternberska (2)*. Šternberk: V. Hlůzová, 2009, s. 268.

²⁹⁰ Tamtéž, s. 269.

Závěr

Diplomová práce spočívala v popisu školních let od roku 1968 do roku 1989, tedy z politického hlediska období takzvaného „Pražského jara“, období „normalizace“ a období budování „rozvinuté socialistické společnosti“ až k „sametové revoluci“. Toto období nebylo pro školství vůbec jednoduché. Navzdory tomu, že se po „Pražském jaru“ neudály téměř žádné velké historické události a zvraty, politické napětí a tlak byly všudypřítomné a ve školství se zvláště silně projevovaly, protože školství bylo důležitou součástí tehdejšího režimu. Jednalo se o naprosto schizofrenní dobu, jejíž schizofrenie spočívala v tom, že jinak se mluvilo doma v soukromí a jinak na veřejnosti, tedy i ve školách. Naprostá většina učitelů si toho byla vědoma, samozřejmě kromě těch „kovaných“, kteří věřili a byli oddáni „straně“, jejím vrcholným představitelům a „našemu zachránci“ Sovětskému svazu. S tímto „problémem“ se museli nějakým způsobem vyrovnávat a společně s rodiči se pokusit vychovat slušného a vzdělaného člověka. Nicméně toto byl v socialistické společnosti nelehký úkol, protože socialistická škola se snažila hlavně v dětech, již od jejich prvních krůčků ve škole, pěstovat lásku k Sovětskému svazu, k marxistickému třídnímu pojetí morálky, k proletářskému internacionalismu, k socialistickému vlastenectví, tedy ke všem zřůdnostem, které byly socialismu vlastní.

Učitelé škol se museli povinně účastnit ideově politických školení a následně museli podstoupit pohovory před komisí. Na žáky působili nejen svými odbornými znalostmi, ale celou svou osobností jako angažovaní občané socialistického státu, *protože školství je nedílnou součástí socialistické společnosti, škola je součástí města a nemůže pracovat izolovaně, nezávisle na tom, co se ve společnosti a ve městě děje, vážnost školy stoupla díky bohatému zapojení všech profesorů a studentů do veřejné činnosti, účasti na akcích pořádaných MěNV, KSČ, ROH a SRPŠ.*²⁹¹ Tímto výrokem je řečeno takřka vše o tom, jak školy za socialismu fungovaly a kam byly nasměrovány jejich kroky. K tomuto „vznešenému“ cíli byla školám především nápomocna pionýrská organizace SSM. Nelze si nevšimnout, že když se mluví o socialistických základních školách, vždy je nějakým způsobem zmíněna tato organizace. U středních škol se jednalo

---

²⁹¹ Kronika Gymnázia Šternberk.

také o SSM. Výchova v pionýrské organizaci SSM probíhala v duchu marxismu-leninismu, pionýři byli vychováni k socialistickému vlastenectví a k vzhlížení k Sovětskému svazu. V pionýrské organizaci byly organizovány takřka všechny děti, snad s výjimkou dětí, jejichž rodiče nebyli s režimem zadobře. Ve výchovném systému byl kladen důraz na rozvoj dětí a mládeže prostřednictvím her a soutěží, které byly ideově a politicky motivovány.

Školy a jejich učitelé na žáky působili ve vlastním vyučovacím procesu, ale také prostřednictvím již výše uvedené pionýrské organizace, protože mnoho učitelů vykonávalo funkci pionýrských vedoucích, a dále přes školní zájmové kroužky. Pletli se i do jejich volného času prostřednictvím různých akcí a brigád. Tyto akce pro děti pořádaly školy, MěNV, pionýrské organizace SSM, SČSP, SRPŠ a další. Žáci se účastnili různých branných soutěží, jako byl např. branný závod „O partyzánský samopal“. Tyto závody měly jak teoretickou, tak i praktickou část. V teoretické části byli účastníci politicky školeni o tom, kdo je ve světě ten zlý a kdo ten hodný, a v praktické části byli v podstatě připravováni na budoucí válku, která bude mezi silami kapitalismu a zpátečnictví reprezentovanými Spojenými státy americkými a silami míru a pokroku reprezentovanými Sovětským svazem a dalšími socialistickými státy včetně Československé socialistické republiky. Všechny tyto akce a závody měly na žáky dobrý a špatný vliv. Ten dobrý spočíval v tom, že se děti učily, jak se chovat v kolektivu, byly rozvíjeny jejich dobré psychické vlastnosti i fyzická zdatnost, a tudíž měly blahodárný vliv na správný rozvoj osobnosti. Ten špatný spočíval v tom, že všechno to dobré bylo politicky „zabaleno“, a tím pádem bylo toto úsilí o rozvoj mladé generace z velké části znehodnoceno.

Ve vlastním vyučovacím procesu se školy snažily dětem poskytovat co nejkvalitnější výchovu a vzdělání, k čemuž jim, jak kroniky dokládají, byly nápomocny předmětové komise a metodická sdružení. Je patrné, že se snažily více věnovat žákům, kteří zaostávali, a naopak také žákům premiantům, jejichž talent se snažily dále úspěšně rozvíjet. K rozvíjení talentu dětí sloužily takzvané olympiády (z českého jazyka, z ruského jazyka a dalších humanitních předmětů). V rámci správné politické výchovy naopak byly pořádány soutěže „Co víš o SSSR“ nebo „O zemi, kde již zítra znamená včera“. Z ideologických důvodů byly podporovány děti z dělnických, rolnických a společensky angažovaných rodin. Z jednotlivých předmětů byla největší pozornost věnována branné a tělesné výchově, občanské nauce a ruskému jazyku. V materiálně technické oblasti se vedení škol v rámci svých finančních možností snažilo o vybavení učeben a tříd moderní

technikou a moderními pomůckami, dále se snažilo o výstavbu nových budov či renovaci starých a o jejich vybavení a vzhled.

Učitelské kolektivy byly na školách téměř neměnné, k jejich změnám došlo tehdy, když např. nějaký učitel či učitelka odešel(a) do důchodu nebo byl(a) přeřazen(a) na jinou školu. Pouze kronika Gymnázia Šternberk zaznamenala, že jeden profesor byl nucen školu opustit kvůli svým aktivitám v roce 1968. Žádné jiné pracovní „kotrmelce“ jsem v písemných pramenech nezaznamenala.

V oblasti prospěchu a chování žáků (studentů) je možno říci, že koncem 60. let minulého století základní školy prospěch nepopisovaly příliš podrobně, až na ZDŠ Náměstí Svobody. Gymnázium ve Šternberku se zmiňuje pouze o maturitách. V 70. a 80. letech minulého století všechny školy rok po roce, třídu po třídě, uváděly, kolik žáků prospělo s vyznamenáním, kolik prospělo a kolik propadlo či neprospělo. Pouze ZDŠ Dolany má jen dvě kategorie, prospěl s vyznamenáním a neprospěl. Gymnázium ve Šternberku v letech 1971–1973 podrobně popisuje výsledky maturitních zkoušek, v následujících letech jsou informace velice skromné. V 80. letech minulého století o prospěchu svých studentů mlčí, není zde žádná písemná zmínka. Zmiňuje se pouze o maturitách a informace s výjimkou školního roku 1986–1987 jsou velmi kusé. Co se týče volby povolání, tak předmětné ZDŠ se snažily své žáky získávat především pro střední odborná učiliště a z nich především pro obory hornictví, stavebnictví a zemědělství. Ze středních škol byly preferovány vojenské střední školy. Některé děti po ukončení školní docházky nastoupily přímo do pracovního poměru. Gymnázium ve Šternberku své studenty získávalo především na vysoké technické a vojenské školy a na zahraniční školy. Slabé žáky škola posílala na psychiatrické vyšetření, a dle zjištěných výsledků škola vyvodila důsledky. V případě stanovení diagnózy došlo k přemístění žáka na zvláštní školu.

Co se týče chování, to je v kronikách rozděleno na chování slušných a hodných žáků a na chování žáků zlobivých. Ti slušní za své velmi dobré a nadstandardní chování dostali pochvaly a ti zlobiví dostávali snížené známky z chování 2. nebo 3. stupně, podle toho, jakého přestupku se dopustili. Šternberské školy uváděly, z jakých důvodů byly tyto snížené známky uděleny. Venkovské školy, tedy v Dolanech a v Bohuňovicích, důvody neuváděly. Gymnázium o chování studentů příliš nerefereje až na školní rok 1975–1976, kdy bylo přesně popsáno, že byla udělena jedna známka z chování 2. stupně, a školní roky 1981–1983, kdy bylo uděleno celkem osm snížených známek z chování.

Dalším parametrem, kterému šternberské školy od 70. let minulého století věnovaly

pozornost, byla školní docházka. Zde byly zaznamenávány celkové počty omluvených a neomluvených hodin a dále zde byly uvedeny důvody, které vedly k těmto omluveným či neomluveným hodinám. Omluvené hodiny byly většinou z důvodu různých nemocí, nemocničního ošetření a karantén. Neomluvené hodiny byly většinou z důvodu záškoláctví, které školy ve Šternberku řešily přes MěNV nebo přes obvodní oddělení Veřejné bezpečnosti. Venkovské školy se tímto parametrem zřejmě vůbec nezabývaly, protože v kronikách není o školní docházce zmínka.

Mým hlavním zdrojem informací byly kroniky sledovaných škol a následně další literatura mapující tuto dobu. U některých škol se kroniky do dnešních dnů nedochovaly. Nejméně informací jsem získala o Základní škole v Bohuňovicích, kde se až do dnešních dnů zachovaly pouze roky 1988–1989. Naopak zcela kompletní informace jsem získala ze Základní školy Svatoplukova ve Šternberku, Základní školy Náměstí Svobody ve Šternberku, Základní školy v Dolanech a Gymnázia Šternberk. Ze základní školy Dr. Hrubého ve Šternberku je kronika dochována pouze od roku 1971.

Cílem této magisterské práce bylo popsat historii šternberských škol a dvou vesnických škol v Bohuňovicích a v Dolanech v daném období a ukázat tak čtenáři jejich každodenní radosti a strasti. I když vím, že jsem veškerá témata nevyčerpala a zůstávají tak otevřena. Při psaní jsem se musela vyrovnat s velkým množstvím informací, protože ředitelé či jejich zástupci velmi často zaznamenávali i nepříliš důležité informace. Je zcela nepochybné, že učitelé všech škol se snažili dětem poskytovat co nejkvalitnější výchovu a vzdělání, ale toto jejich úsilí bylo hodně zdiskreditováno politickým tlakem, kterému bylo naše školství v daném období vystaveno.

Nabízí se proto možnost zaměřit se příště například na učitelské záležitosti jako třídnictví, ideově politické vzdělávání nebo psaní posudků na studenty, kdy tato témata nebylo možno vzhledem k rozsahu práce již plnohodnotně zmapovat a zařadit do této magisterské práce.

Seznam pramenů a použité literatury

Použitá literatura:

BĚLINA, Pavel et al., 2003. *Dějiny zemí Koruny české. II., Od nástupu osvícenství po naši dobu.* 9. vyd. Praha: Paseka. 328 s. ISBN 80-7185-606-1.

BĚLINA, Pavel a kolektiv. 2003. *Kronika Českých zemí.* 2. vyd. Praha: Fortuna Print. 904 s. ISBN 80-7321-071-1.

BRYCH, Vladimír, Jan RENDEK, 2008. *Hrady, zámky a tvrze na Moravě a ve Slezsku.* Praha: Ottovo nakladatelství. 655 s. ISBN 978-80-7360-673-2.

BUCHVALDEK, Miroslav a kolektiv, 1986. *Československé dějiny v datech.* vyd. 1. Praha: Svoboda. 714 s. Členská knihovna.

ČORNEJ, Petr a kol., 2001. *Kdy, kde, proč & jak se to stalo v českých dějinách: 100 událostí, které dramaticky změnilly naši historii.* vyd. 1. Praha: Reader's Digest Výběr. 480 s. ISBN 80-86196-33-x.

DOSKOČIL, Zdeněk, 2006. *Duben 1969: anatomie jednoho mocenského zvratu.* Brno: Doplněk. 412 s., [22] s. obr. příl. Knihy dokumenty. ISBN 80-7239-204-2.

EMMERT, František, 2017. *Rok 1968 v Československu.* 2. přepracované a rozšířené vyd. Brno: Clio. 174 s. ISBN 978-80-906911-0-0.

HARENBERG, Bodo, ed., 2001. *Kronika lidstva.* 8. vyd. Praha: Fortuna Print [i.e. Fortuna Libri]. 1319 s. ISBN 978-80-7321-601-6.

HLŮZOVÁ, Vlasta, 2009. *Osobnosti Šternberska (2).* Šternberk: V. Hlůzová. 278 s. ISBN 978-80-254-6627-8.

HLŮZOVÁ, Vlasta, 2011. *Stopami šternberské historie*. Šternberk: V. Hlůzová. 319 s. ISBN 978-80-260-0501-8.

HOUDA, Přemysl, 2014. *Intelektuální protest, nebo masová zábava?: folk jako společenský fenomén v době tzv. normalizace*. 1. vyd. Praha: Academia, 239 s. Šťastné zítřky; 12. svazek. ISBN 978-80-200-2353-7.

HROCH, Miroslav et al., 1980. *Politické dějiny světa v datech. Díl 2*. 1. vyd. Praha: Svoboda.

JEŽEK, Vlastimil, Petr PROKŠ a Klement LUKES, 1991. *Čas normalizace: Československo v letech 1968 – 1989: učební text pro žáky 7. - 9. roč. zákl. škol*. 1. vyd. Praha: Fortuna. 43 s. Historie v nepokřiveném zrcadle. ISBN 80-85298-10-4.

KAPLAN, Karel, 1993. *Československo: Pomocný stud. text pro gymnázia. Část 4, Československo v letech 1967-1969*. 1. vyd. Praha: SPN. 81 s. Odborná literatura pro učitele. ISBN 80-04-26142-6.

KAŇÁK, Bohdan, Miroslav KOUDELA a Jan MRACKÝ, 1996. *Šternberk slovem a obrazem*. Černošice: Arcus. 94 s. ISBN 80-901014-2-9.

MORKES, František, 2002. *Kapitoly o školství, o ministerstvu a jeho představitelích: (období let 1848-2001)*. 1. vyd. Praha: Pedagogické muzeum J.A. Komenského. 122 s. ISBN 80-901461-9-8.

PERNES, Jiří, 1997. *Československo 1946–1992*. 1. vyd. Praha: Albatros. Dějiny v obrazech. 63 s. ISBN 80-00-00531-X.

SÍGL, Miroslav, 2009. *Události pravdy, zrady a nadějí: (1967–1971)*. 1. vyd. Třebíč: Akcent. 540 s. ISBN 978-80-7268-659-9.

ŠTEFEK, Martin, 2019. *Kádry rozhodují, ovšem: předjaří, pražské jaro a počátky*

normalizace v proměnách systému nomenklatury ÚV KSČ. 1. vyd. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. 151 s. Humanitas; 11. svazek. ISBN 978-80-7308-905-4.

VALÍŠOVÁ, Alena a kol., 2007. *Pedagogika pro učitele*. 1. vyd. Praha: Grada. 402 s. ISBN 978-80-247-1734-0.

Internetové zdroje:

Historie Expozice času [online]. Expozice času Šternberk: [cit. 27. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.expozicecasu.cz/historie>

Hovorka, Libor. *Stručná historie Chronotechny Šternberk* [online]. 13.6 .2015 [cit. 27. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.antik-hovorka.cz/primland-clanky/antik-blog-1/strucna-historie-chronotechny-sternberk-9.html>

KOUDELA, Miroslav. *Šternberské století 1909 –2009*. [online]. sternberk.eu, 23. 5. 2012 [cit. 27. 03. 2020]. Dostupné z: <https://www.sternberk.eu/turistika/219-sternberske-stoleti-1909-2009-historicky-serial.html>

SOVKOVÁ, Veronika. *Chronologický přehled dějin města Šternberka*[online]. sternberk.eu, 9. 3. 2012 [cit. 27. 03. 2020]. Dostupné z: <http://sternberk.eu/historie/chronologicky-prehled-dejin.html>

Zákon č. 186/1960 Sb. *Zákon o soustavě výchovy a vzdělávání (školský zákon)* [online]. [cit. 2020-02-15]. Dostupné z: < <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1960-186> >

Zákon č. 81/1966 Sb., *Zákon o periodickém tisku a o ostatních hromadných informačních prostředcích* [online]. [cit. 2020-03-28]. Dostupné z: < <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1966-81> >

Zákon č. 127/1968 Sb., *Zákon o některých přechodných opatřeních v oblasti tisku a ostatních hromadných informačních prostředků* [online]. [cit. 2020-03-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1968-127>

Zákon č.168/1968 Sb. *Zákon o gymnasiích* [online]. [cit. 2020-02-15]. Dostupné z: < <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1968-168> >

Zákon č. 63/1978 Sb. *Zákon o opatřeních v soustavě základních a středních škol* [online]. [cit. 2020-02-15]. Dostupné z: < <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1978-63> >

Zákon č. 29/1984 Sb., *Zákon o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon)* [online]. [cit. 2020-02-15]. Dostupné z: < <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1984-29#cast2> >

Prameny:

Kronika Gymnázia Šternberk 1968–1989

Kronika Základní devítileté školy Bohuňovice 1988–1990

Kronika Základní devítileté školy Dr. Hrubého Šternberk 1970–1989

Kronika Základní devítileté školy Dolany 1968–1989

Kronika Základní devítileté školy Generála Svobody Šternberk 1968–1989

Kronika Základní devítileté školy Svatoplukova Šternberk 1968–1989

Seznam použitých zkratk

č.	číslo
ČSLA	Československá lidová armáda
KNV	Krajský národní výbor
KSČ	Komunistická strana Československa
MěNV	Městský národní výbor
n.p.	národní podnik
NV	Národní výbor
ONV	Okresní národní výbor
OŠ	Odbor školství
PO	Pionýrská organizace
ROH	Revoluční odborové hnutí
SČSP	Svaz československo-sovětského přátelství
Sb.	sbírka
SNP	Slovenské národní povstání
SRPŠ	Sdružení rodičů a přátel školy
SSM	Socialistický svaz mládeže
STB	Státní bezpečnost
ŠD	školní družina
ÚV	Ústřední výbor
VŘSR	Velká říjnová socialistická revoluce
ZDŠ	Základní devítiletá škola

Přílohy

Seznam příloh:

1. Tabulka prospěchu v letech 1968–1969 ZDŠ Generála Svobody
2. Tabulka prospěchu v letech 1978–1979 ZDŠ Svatoplukova
3. Prvomájové oslavy 1983 ve Šternberku
4. Stolní hodiny Prim „Brusel“
5. Ukázky z Expozice času

Příloha č. 1

Tabulka prospěchu v letech 1968–1969 (Kronika ZDŠ Generála Svobody Šternberk 1968–1989)

6	16	15,9	84	82,3	2	1,9			2293	22,4	8
7	14	14,6	71	73,9	10	10,3	4	1	2956	30,7	2
8	17	15,4	89	80,9	4	3,6	1		3850	35	1
9	20	18,6	86	79,5	2	1,9	1		4082	37,1	1
6-9	67	16,1	330	69,34	19	4,56	8	1	13181	31,7	3
1-9	101	19,6	709	84	33	3,9	10	2	20950	24,9	

Příloha č. 2

Tabulka prospěchu v letech 1978–1979 (Kronika ZDŠ Svatoplukova Šternberk 1968–1989)

Ročník	Počet žáků	Prospěli s vyznamenáním		Prospěli		Neprospěli	
		počet	%	počet	%	počet	%
1.	58			58	100		
2.	61			60	98,34	1	1,63
3.	47			47	100		
4.	50			50	100		
5.	52	27	51,9	25	48,1		
1 - 5	268	27	10,71	240	89,52	1	0,37
6.	75	16	21,3	59	78,47		
7.	50	15	30	35	70		
8.	57	19	33,3	38	66,50		
9.	44	10	22,7	33	74,91	1	2,2
- 9	226	60	26,5	166	73	1	0,44
- 9	494	87	17,57	407	82,21	2	0,4

Příloha č. 3

Prvomájové oslavy 1983 ve Šternberku (dostupné z: [https://www.sternberk.eu/historie/sternberske-stoleti-1909-2009-historicky-serial/sternberk-na-sklonku-socialisticke-ery-1988.html](https://www.sternberk.eu/historie/sternberske-stoleti-1909-2009-historicky-serial/sternberk-na-sklonku-socialisticke-ery-1979-1988.html))

Příloha č. 4

Stolní hodiny Prim “Brusel“ (dostupné z: <https://www.antik-hovorka.cz/obchod/hodiny-prim-3/mechanicke-20/>)

Příloha č. 5

Ukázky z Expozice času (dostupné z: <https://www.expozicecasu.cz/fotografie-expozice-casu>)

